



جناب آقای امیر خرمی شاد-معاون محترم وزیر و رئیس هیات عامل سازمان توسعه نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

جناب آقای علیرضا شهیدی-معاون محترم وزیر و رئیس سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور

جناب آقای حسین حاجی بگلو-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت خراسان شمالی

جناب آقای حامد حسن نژاد-سرپرست محترم اداره کل صنعت معدن و تجارت خراسان جنوبی

جناب آقای رضا محمدرحیمی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت ایلام

جناب آقای مهدی صفوی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت بوشهر

جناب آقای احمد شانیان-مدیر کل محترم اداره صنعت، معدن و تجارت استان همدان

جناب آقای کریم روزبهان-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت کهگیلویه و بویراحمد

جناب آقای رجبی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی

جناب آقای عزیزاله افضلی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت قزوین

جناب آقای تیمور پورحیدری-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت گیلان

جناب آقای علی جودکی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت مرکزی

جناب آقای ایرج حسن پور-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت سیستان و بلوچستان

جناب آقای خلیل قاسمی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت هرمزگان

جناب آقای مهندس سرتیپی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت آذربایجان غربی

جناب آقای محمد بختیار خلیقی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت کردستان

جناب آقای مسلم مروجی فرد-مدیر کل محترم سازمان صنعت، معدن و تجارت جنوب کرمان

جناب آقای جعفری-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان لرستان

جناب آقای سیجانی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت تهران

جناب آقای مجید گلشنی منفرد-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان زنجان

جناب آقای حمید رضا ایزدی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت فارس

جناب آقای محسن دارابی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت کرمانشاه

جناب آقای حمیدرضا فلاح-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت خوزستان

جناب آقای اکبر ابدالی محمدی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان قم

جناب آقای نادعلی کهنسال-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان مازندران

جناب آقای محمدکاظم صادقیان-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت یزد



ماده (۷): جداول مربوط به امتیازات توان فنی و مالی و همچنین شیوه تأثیر این امتیازات در ثبت محدوده اکتشاف، صدور پروانه اکتشاف، مزایده محدوده‌های اکتشافی و برای اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی به شرح پیوست‌های شماره (۲) و (۳) جهت اجراء ابلاغ می‌گردد. در زمینه فرآیند صدور گواهی صلاحیت فنی و مالی در سامانه کاداستر اخذ حداقل ۶ امتیاز برای هر یک از بخش‌های الف (مالی) و ب (فنی) ضرورت داشته و متقاضیان باید حداقل ۶ امتیاز برای هر یک از بندهای «الف» و «ب» را کسب نمایند.

متقاضیان شرکت در مزایده عمومی و بسته‌های سرمایه گذاری باید دارای صلاحیت فنی و مالی وفق این ماده باشند.

ماده (۸): مصادیق الزام به احراز حداقل صلاحیت فنی و مالی برابر مفاد مواد (۵)، (۷)، (۲۱)، (۲۶)، (۲۹)، (۴۷)، (۶۸)، (۷۶) و (۷۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن است که به تفکیک جهت متقاضیان ثبت درخواست صدور پروانه اکتشاف، متقاضیان صدور پروانه اکتشاف، انتقال پروانه اکتشاف، انتقال گواهی کشف و انتقال پروانه بهره‌برداری و همچنین جهت شرکت در مزایده‌های اکتشافی و بهره‌برداری و همچنین حداقل امتیاز لازم جهت اخذ صلاحیت به منظور فعال‌سازی حساب کاربری متقاضیان جدید برای سایر مجوزهای معدنی (اجازه برداشت و انتقال قهری مجوزها و...) به شرح جدول (پیوست ۴) ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۱: انتساب محدوده به آن دسته از دارندگان مجوزهای معدنی قدیمی که مشمول این دستورالعمل نبوده و یا دارای گواهی تایید صلاحیت فنی و مالی معتبر باشند نیازمند اقدام جدید نمی‌باشد. بدیهی است، ادامه روند فعالیت این متقاضیان صرفاً جهت مجوزهای یادشده مجاز است و در صورت ثبت درخواست جدید، صدور پروانه اکتشاف، انتقال مجوزهای مذکور یا شرکت در مزایده‌های اکتشافی و بهره‌برداری می‌بایست گواهی صلاحیت فنی و مالی معتبر با حداقل امتیاز صلاحیت فنی و مالی بر اساس این دستورالعمل را ارائه نمایند.^۸

تعیین امتیاز اشخاص حقوقی متقاضی فعالیت‌های معدنی صرفاً توسط سازمان‌های نظام مهندسی استانی انجام پذیرفته و این اشخاص می‌توانند اسناد و مدارک مندرج در شیوه‌نامه را به منظور تعیین امتیاز صلاحیت فنی و مالی به سازمان‌های نظام مهندسی معدن استان محل ثبت شرکت یا استان‌های همجوار ارائه و گواهی لازم را اخذ نمایند. گواهی صلاحیت فنی و مالی صادره از سوی سازمان نظام مهندسی معدن به تایید رئیس اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان و در موارد مرتبط با مزایده در کارگروه فنی موضوع ماده به تأیید کارگروه مزبور پرسد.

۷ دستورالعمل ۱۵۴۸۵۵-۶ مورخ ۱۴۰۱/۶/۲۲ معاونت امور معادن و فرآوری مواد و نامه ۱۸۱۲۳۳-۶ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ و ۱۶۷۲۰۶-۶ مورخ ۱۴۰۱/۷/۱۰

۸ دستورالعمل شماره ۳۷۶۹-۱۰ مورخ ۱۴۰۱/۵/۴ دفتر امور اکتشاف



تبصره ۲: الزام به عضویت اشخاص حقوقی در سازمان‌های نظام مهندسی معدن سراسر کشور به منظور تعیین صلاحیت فنی و مالی ایشان به هیچ عنوان ضرورت ندارد.^۹

ماده (۹): محدودیتی در محل تعیین صلاحیت فنی و مالی وجود نداشته و افراد می‌توانند جهت این امور به هر کدام از ادارات کل استانی صنعت، معدن و تجارت مراجعه نمایند.^{۱۰}

ماده (۱۰): تعیین تکلیف وضعیت خدمت نظام وظیفه (داشتن کارت پایان خدمت و یا معافیت) برای کلیه متقاضیان هرگونه فعالیت معدنی الزامی است.^{۱۱}

تبصره: با عنایت به ماده (۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی و جدول پیوست آن که اعتبار هر یک از مدارک مذکور در ماده (۹) قانون مذکور را مشخص و معین می‌سازد، گواهی اشتغال به تحصیل نمی‌تواند مبنایی برای اخذ پروانه کسب و اجازه اشتغال باشد.^{۱۲}

ماده (۱۱): امتیاز مکسوبه به روش فوق، جهت شرکت در فراخوان پهنه‌های اکتشافی و موضوع تبصره (۲) ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن دارای اعتبار است. ضمناً امتیاز صلاحیت فنی و مالی چنین مجموعه‌هایی به مجرد اینکه توسط شرکت‌های هلدینگ، کنسرسیوم مشترک و یا امثالهم و یا شرکت‌های زیرمجموعه استفاده گردد متناسباً از سرجمع امتیاز کلی مجموعه‌ها کسر خواهد شد.^{۱۳}

ماده (۱۲): نظر به ماهیت سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور و شرکت تهیه و تولید مواد معدنی از اخذ ارزیابی صلاحیت فنی و مالی مستثنی خواهند بود.^{۱۴}

ماده (۱۳): روند درخواست صدور پروانه‌های اکتشافی برای شرکت‌های دارای موضوع فعالیت تولید و دانه‌بندی شن و ماسه و مصالح ساختمانی در اساسنامه آن‌ها، بلامانع است. ضمناً با عنایت به بند «ب» ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن صدور گواهی‌نامه صلاحیت فنی و مالی برای آن دسته از شهرداری‌هایی که در اساسنامه آن‌ها فعالیت معدنی ذکر شده، میسر است و در غیر این صورت، نسبت به صدور مجوز برداشت اقدام گردد.^{۱۵}

۹ دستورالعمل ۶۰/۶۷۸۵۱ مورخ ۱۳۹۳/۰۳/۱۹ دفتر امور اکتشاف

۱۰ دستورالعمل ۱۷۳۷۵۴ مورخ ۱۳۹۳/۰۸/۱۷ دفتر امور اکتشاف

۱۱ دستورالعمل ۶۰/۱۰۸۸۱۵ مورخ ۱۳۹۴/۰۵/۱۳ دفتر امور اکتشاف

۱۲ آراء شماره ۶۰/۷۳۳۰۳ مورخ ۱۳۹۸/۰۳/۰۷ و ۶۰/۴۳۲۴۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۵ و ۶۰/۱۱۳۹۹۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۰۵ و ۶۰/۲۰۸۷۶۱ مورخ ۹۷/۸/۹ شورای عالی معادن

۱۳ دستورالعمل ۶۰/۳۹۲۶۹ مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۸ ممولت امور معادن و فرآوری مواد

۱۴ دستورالعمل ۲۴۶۷۹۶ مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۲۸ دفتر امور اکتشاف و ۶۰/۱۰۸۱۱۴ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۲۱ و رای شماره ۶۰/۱۲۲۹۴۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۹ شورای عالی معادن

۱۵ دستورالعمل ۶۰/۱۱۷۲۷۲ مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۸ دفتر امور اکتشاف



ماده (۱۴): تعداد تقاضاهای ثبت محدوده در یک زمان برای اشخاص حقوقی، بر اساس امتیاز مکتسبه در فرایند تعیین صلاحیت فنی مالی و کسر حداقل امتیاز هر محدوده بر اساس جدول حداقل امتیاز توان فنی و مالی بند ۸-۵ دستورالعمل مزایده عمومی (پیوست ۳) می باشد.

ماده (۱۵): درخصوص نحوه ارزیابی دانش فنی اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مدرک غیرمرتبط، در هیچ یک از دستورالعمل های مرتبط با صلاحیت فنی و مالی، موضوع مابه التفاوت مدارک تحصیلی و محاسبه پلکانی مدنظر نبوده و در هر سطح مدرک تحصیلی در صورت غیرمرتبط بودن مدارک سطح پایین تر، امتیاز آخرین مدرک تحصیلی قابل محاسبه خواهد بود!

ماده (۱۶): درخصوص انصراف از درخواست های صدور پروانه اکتشاف ثبتی در سامانه کاداستر، چنانچه دارندگان درخواست اکتشافی نسبت به انصراف از درخواست خود اقدام نمایند، مشمول ممنوعیت ثبت درخواست جدید به مدت یک ماه از زمان انصراف می شوند.

ماده (۱۷): آزادسازی محدوده های درخواست اکتشاف، به صورت تجمیعی صرفاً در نیمه اول ماه ابتدایی هر فصل با اطلاع رسانی قبلی (مشابه فرایند آزادسازی) به نحوی که اختیار زمان آزادشدن محدوده از ید متقاضی خارج شود، خواهد بود!

◀ موضوع ماده (۶) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۸): در اجرای بند (۵) ماده (۶) آیین نامه اجرایی قانون معادن ضمن تأکید بر رعایت ماده (۸) این آیین نامه در خصوص درخواست های اکتشاف حسب نوع اعلام نظر مراجع قانونی:

الف) چنانچه به صورت کلی با محدوده آزاد مورد استعمال مخالفت نمایند.

۱) محدوده های مورد نظر در سامانه کاداستر بلوکه می گردند.

۲) در صورت اخذ موافقت دستگاه مربوطه طی سه سال، اولویت واگذاری با دارنده درخواست خواهد بود.

۳) در صورت عدم اخذ موافقت طی مهلت سه ساله، اولویت مذکور ملغی می گردد.

۴) اخذ تعهد محضری از کلیه دارندگان محدوده های آزاد مبنی بر سلب هرگونه ادعا و حق و حقوق نسبت به محدوده ثبت شده خارج از بازه زمانی مقرر (بند الف) مطلقاً ضروری است.

۵) ادارات کل تابعه مجاز به مکاتبه در خارج از مهلت سه ساله نخواهند بود.^{۱۸}

۱۴ دستورالعمل ۱۰۱۵۹۱ مورخ ۹۸/۴/۱۰ دفتر امور اکتشاف

۱۵ دستورالعمل مصوب رای شماره ۶۰/۲۱۱۳۶۸ مورخ ۹۷/۸/۱۳ شورای عالی معادن

۱۶ نظریه حقوقی شماره ۶۰/۱۵۱۵۱۱ مورخ ۱۴۰۱/۶/۱۹

۱۸ آراء شماره ۶۰/۷۳۳۰۳ مورخ ۱۳۹۸/۰۳/۰۷ و ۶۰/۴۳۲۴۸ مورخ ۱۴۰۰/۲/۵ و ۶۰/۱۱۳۹۹۷ مورخ ۱۴۰۱/۵/۵ و ۶۰/۲۰۸۷۶۱ مورخ ۹۷/۸/۹ شورای عالی معادن



ب) چنانچه با قسمتی از محدوده آزاد، موافقت نمایند.

۱) صدور پروانه اکتشاف برای قسمت دارای موافقت وفق ضوابط موجود انجام می گیرد.

۲) برای قسمت مورد مخالفت، عیناً مطابق با موارد مشروحه در بند «الف» رفتار خواهد گردید.

۳) با رعایت موارد ذیل، مساحت مورد موافقت دستگاههای اجرایی، ملاک و مبنای محاسبه مبلغ مربوط به تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن است.^{۱۹}

الف - اعلام نظر ادارات کل منابع طبیعی منطبق با توافقنامه فی مابین بوده و صرفاً مناطق ممنوعه قانونی از آن کسر شده باشد.

ب - محدوده مورد موافقت حداقل ۵۰٪ (پنجاه درصد) مساحت کل محدوده اکتشافی باشد.

ج - در صورت وجود محدوده های ممنوعه بیش از ۵۰٪ (پنجاه درصد) مساحت، مراتب می بایست از طریق کارگروه های تعامل استانی و ستادی مورد بررسی قرار گیرد.^{۲۰}

ج) در صورت عدم اعلام نظر دستگاه های مستعلم در مهلت قانونی یاد شده (فرصت دو ماهه) مطروحه در ماده (۲۴) قانون معادن، نسبت به ادامه روند مراحل صدور پروانه اکتشاف وفق قوانین و مقررات جاری اقدام نمایند.^{۲۱}

ماده (۱۹): درخصوص نحوه واگذاری محدوده های معدنی مشمول مزایده شامل مجوزهای اکتشافی، گواهی کشف و پروانه بهره برداری، مجوزهای برداشت:

۱) صرفاً در محدوده های فاقد استعمال قبلی از ادارات کل منابع طبیعی و محیط زیست (محدوده های متداخل با مناطق چهارگانه) قبل از برگزاری مزایده از ادارات کل مذکور استعمال و وفق بندهای زیر اقدام نمایند:

الف) در صورت پاسخ مثبت ادارات یاد شده نسبت به قرار دادن محدوده های موافقت شده در لیست مزایده استان اقدام می شود.

ب) محدوده های معدنی مشمول مزایده مورد مخالفت دستگاه ها را در کارگروه تعامل استانی مطرح و در صورت حصول نتیجه موارد به لیست مزایده افزوده شده

۱۹ رای شماره ۶۰/۴۳۳۴۸ مورخ ۱۴۰۰/۲/۵ و ۶۰/۱۱۳۹۹۷ مورخ ۱۴۰۱/۵/۵ و رای مورخ شورای عالی معادن

۲۰ دستورالعمل ۶۰/۲۰۸۷۶۱ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۸۹ مملکت امور معادن و فراوری مواد

۲۱ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۰۵۲۷۲ مورخ ۱۳۹۲/۰۹/۱۹ دفتر امور اکتشاف و شماره ۶۰/۲۷۱۶۵۸ مورخ ۹۸/۱۰/۰۹ دفتر حقوقی

ج) در صورت مخالفت در کارگروه تعامل استانی مراتب به ضمیمه کلیه مستندات زیر جهت طرح در کارگروه تعامل ستادی ارسال گردد.

- شرح مختصر سوابق
- نام و نوع ماده معدنی
- موقعیت جغرافیایی (با فاصله از آبادی‌ها، مراکز حساس، مناطق حفاظت شده)،
- مساحت محدوده و نقشه‌های رنگی گوگل ارث محدوده معدنی (با ترسیم جانمایی محدوده‌های معدنی و آبادی‌های هم‌جوار، مساحت‌های اولیه استعلام شده و مساحت پیشنهادی، با ذکر اعداد شامل فواصل محدوده‌ها، حریم‌ها و مساحت‌های تقریبی)
- دلایل مخالفت دستگاه‌های اجرایی (نامه مکتوب) به همراه صورت‌جلسه کارگروه تعامل استانی (برای کارگروه تعامل استانی فعالیت‌های معدنی در عرصه‌های منابع طبیعی)
- توضیحات تطبیق موارد ارسالی با بخشنامه‌ها و ضوابط و آرای شورای عالی معادن.^{۲۲}

۲) در محدوده‌های دارای موافقت از ارگان‌های یاد شده، انجام استعلام مجدد مطلقاً ممنوع و مسئولیت تعارض نتایج استعلام جدید و قدیم با مدیرکل استان می‌باشد؟

ماده (۲۰): به منظور حفظ وحدت‌رویه در اجرای بند (۷) ماده (۶) و مواد (۱۴)، (۲۷) و (۲۸) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مهلت زمانی لازم جهت بررسی طرح‌های اکتشافی و گزارشات پایان عملیات اکتشاف توسط ادارات کل استانی و همچنین مهلت لازم جهت رفع نواقص گزارشات مذکور توسط دارندگان مجوزهای اکتشافی، به شرح زیر می‌باشد:

ردیف	شرح زمان مجاز	حداکثر مهلت
۱	جهت بررسی طرح‌های اکتشافی	۲ ماه از تاریخ ثبت دبیرخانه
۲	جهت رفع نواقص احتمالی طرح‌های اکتشافی	۲ ماه از تاریخ ابلاغ به متقاضی
۳	جهت بررسی گزارش پایان عملیات اکتشاف	۳ ماه از تاریخ ثبت دبیرخانه
۴	جهت رفع نواقص احتمالی گزارش پایان عملیات اکتشاف	۳ ماه از تاریخ ابلاغ به متقاضی

۲۲ دستورالمعمل شماره ۶۰/۹۲۴۴۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۱۱ و ۶۰/۳۶۶-۷ مورخ ۱۴۰۱/۱/۳۰ مملکت امور معادن و فراوری مواد

۲۳ دستورالمعمل ۷۴۴۳۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۲۴ مملکت امور معادن و فراوری مواد

تبصره ۱: در صورت عدم اعلام نظر ادارات کل استانی در مهلت‌های تعیین شده برای بررسی طرح یا گزارش پایانی مکتشف می‌تواند اعلام نظر را از دفتر کل اکتشاف مطالبه نماید و در صورت عدم پاسخ دفتر کل طی همان مهلت مربوط به هر بند به معنی تأیید طرح یا گزارش پایانی بوده و اداره کل استان ملزم به صدور گواهی کشف بر اساس طرح مذکور خواهد بود.

تبصره ۲: عدم رفع نقص طرح اکتشاف در مهلت مقرر به معنی ابطال درخواست اکتشاف خواهد بود.^{۲۴}

تبصره ۳: در صورت عدم رفع نقص گزارش پایانی اکتشاف در مهلت مقرر موضوع ضمن ابلاغ اخطار ۲ ماهه به متقاضی موضوع جهت بررسی نهایی و اتخاذ تصمیم به معاونت امور معدن و فراوری مواد ارائه گردد.

ماده (۲۱): درخصوص سازمان توسعه و نوسازی معدن و صنایع معدنی ایران ضمن اخذ مبلغ مربوط به تبصره (۲) ماده (۶) قانون معدن به میزان مصوب شورای عالی معدن، ۵٪ (پنج درصد) مبلغ مربوط به تبصره (۳) ماده (۶) قانون معدن برای پروانه‌های اکتشاف سازمان توسعه و نوسازی معدن و صنایع معدنی ایران اعمال می‌گردد.^{۲۵}

◀ موضوع مواد (۸) الی (۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن

ماده (۲۲): صدور پروانه‌های اکتشاف برای مدت زمان کمتر، حسب درخواست متقاضیان و طبق برنامه زمان‌بندی اعلام شده در طرح اکتشافی مصوب بلامانع است. بدیهی است در صورت عدم تکمیل عملیات و عدم ارائه گزارش کامل پایان عملیات اکتشاف در مهلت مقرر و یا درخواست تمدید احتمالی، مراتب متوجه دارنده مجوز خواهد بود.^{۲۶}

ماده (۲۳): حداکثر مدت زمان قابل تمدید پروانه اکتشاف گروه ۶ موضوع ماده (۹) و (۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن طبق جدول ذیل و درخصوص تمدید مواد معدنی گروه ۱ تا ۵ طبق مفاد (۸) و (۹) آیین‌نامه اجرایی توسط سازمان استان اقدام خواهد شد.^{۲۷}

ردیف	مراحل اکتشافی مواد معدنی گروه شش موضوع ماده (۹) و (۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن	مدت اعتبار پروانه اکتشاف	حداکثر مدت زمان قابل تمدید پروانه اکتشاف
------	--	--------------------------	--

^{۲۴} دستورالمعمل ۴۰۴۹-۶۰/۲ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۱ ممولت امور معدن و فراوری مواد

^{۲۵} رأی شماره ۶۰/۸۸۰۰۰ مورخ ۹۶/۴/۱۴ شورای عالی معدن

^{۲۶} دستورالمعمل شماره ۶۰/۲۲۲۵-۴ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۷ دفتر امور اکتشاف

^{۲۷} دستورالمعمل ۵۱۷۵-۶۰/۲ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۰۳ دفتر امور اکتشاف



۱	شناسایی و پی‌جویی	مجموعاً شش ماه	غیرقابل تمدید
۲	اکتشاف عمومی	مجموعاً یکسال	یکسال
۳	اکتشاف تفضیلی		یکسال
جمع		۱۸ ماه	دوسال

ماده (۲۴): مطابق مفاد ماده (۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن تمدید پروانه اکتشاف مشروط به انطباق پیشرفت عملیات اکتشاف بر اساس طرح مصوب میسر است. لذا مقتضی است ضمن رعایت موضوع در تمدید پروانه‌های اکتشاف، در تمامی مکاتبات درخواست تمدید پروانه‌های اکتشاف وفق تبصره ذیل این ماده، گزارشی از نوع و حجم عملیات اکتشاف انجام شده و باقی‌مانده بر اساس طرح مصوب و مدت زمان لازم برای اتمام عملیات منضم به گزارش‌های دوره‌ای پیشرفت عملیات مسئولین فنی (موضوع تبصره (۲) ماده (۱۴) آیین‌نامه) که به تأیید آن اداره کل رسیده و در سامانه کاداستر نیز بارگذاری شده‌است، پیوست درخواست گردد.

ماده (۲۵): در صورت ضرورت به تمدید در موارد مشمول عدم اجرای تعهدات به دلایل خارج از ید (موضوع ماده (۱۱) آیین‌نامه اجرایی) تعیین مصادیق مرتبط طبق ماده (۵۶) آیین‌نامه اجرایی الزامی و در صورت نیاز به تمدید در حالت ممانعت معارضین محلی نظر به ضرورت انجام اقدامات مقتضی توسط نیروی انتظامی و معرفی معارضین به مراجع قضایی در موارد تصرف عدوانی و مزاحمت‌های اشخاص وفق تبصره‌های ماده (۱۹) قانون معدن، مراتب بررسی و مستندات مطروح در محاکم قضایی موارد ذکر شده در بالا ارایه گردد. بدیهی‌است استشهادهای محلی و یا صورتجلسات نیروی انتظامی که منجر به طرح دعوای قضایی نمی‌گردد قابل بررسی نبوده و از ارسال چنین درخواست‌هایی خودداری گردد.^{۲۸}

« موضوع مواد (۱۲)، (۱۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن

ماده (۲۶): در صورت درخواست کتبی دارندگان مجوزهای معدنی دایر بر کاهش محدوده:

- ۱- برای متقاضیان محدوده اکتشافی تا قبل از صدور پروانه اکتشاف و قبل از استعلام دستگاه‌ها و قبل از پرداخت تبصره (۳) ماده (۶) قانون معدن توسط دارنده پروانه و از طریق درگاه مربوط به او قابل انجام است.^{۲۹}
- ۲- در خصوص پروانه‌های اکتشاف غیرمزایده‌ای (در زمان تمدید)، موضوع از طریق سامانه کاداستر، شخصاً قابل اقدام بوده و محدوده کسر شده، طبق رویه اعلامی ماده (۱۸) همین بخشنامه آزاد اعلام می‌گردد.

۲۸ نامه شماره ۸۴۴۳۴/۶۰ مورخ ۱۴۰۱/۳/۳۱ دفتر امور اکتشاف

۲۹ دستورالعمل شماره ۶۰/۶۳۸۳۲ مورخ ۹۴/۳/۱۰ دفتر امور اکتشاف



۳- درخصوص گواهی کشف یا پروانه بهره‌برداری، موضوع از طریق اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها قابل اقدام بوده و محدوده کسر شده به منظور جلوگیری از تبعات بعدی، به نام آن سازمان استان در سامانه کاداستر بلوکه می‌گردد.^{۳۰}

ماده (۲۷): تعیین مساحت پروانه اکتشاف برای گروه ۶ با توجه به حداکثر سقف تعیین شده به شرط پیوستگی محدوده برابر دستورالعمل واگذاری پهنه‌های اکتشافی در (پیوست ۴) صورت می‌گیرد.

◀ موضوع ماده (۱۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۲۸): درخصوص استعلام مواد (۹) و تبصره (۲) ماده (۱۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن ارائه گزارشات دوره‌ای پیشرفت عملیات اکتشاف در مهلت‌های مقرر تعیین شده و ارائه گزارشات مرحله‌ای در پایان هر یک از مراحل اکتشاف (مواد معدنی گروه ۶) توسط مسئولین فنی واجدالشرایط و بر اساس ضوابط و مقررات مربوطه بدون کسر ظرفیت اشتغال انجام می‌پذیرد. ضمناً وفق تبصره ذیل ماده (۹) آیین‌نامه مذکور، کلیه متقاضیان صدور پروانه اکتشاف مواد معدنی گروه ۶، می‌بایست طرح اکتشاف خود را با ذکر مراحل چهارگانه اکتشاف و برنامه زمان‌بندی، در مهلت مقرر تهیه و تحویل ادارات کل استان نمایند.^{۳۱}

◀ موضوع ماده (۲۱) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۲۹): درخصوص پروانه‌های اکتشافی که از بیمه‌نامه‌های صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی استفاده نموده و به هر دلیل ابطال شده‌اند، مقرر گردید پروانه‌های موصوف با در نظر گرفتن حقوق آن صندوق، یکبار به مزایده گذاشته شده و در صورت عدم وجود متقاضی، به مدت ۳ (سه) سال در اختیار آن صندوق قرار گیرد تا برابر مقررات آن صندوق واگذار شود و پس از گذشت مدت مذکور در صورت عدم فعالیت و واگذاری آنها، پروانه‌های باقی‌مانده به ادارات استان مربوطه عودت تا در مراحل آزادسازی قرار گیرد.^{۳۲}

◀ موضوع ماده (۲۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۳۰): دارنده پروانه اکتشاف موظف است براساس دستورالعمل تهیه گزارش پایان عملیات اکتشافی (نشریه ۴۹۵ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور) و با رعایت موارد زیر نسبت به ارائه گزارش جامع پایان عملیات اکتشاف شامل

- روش و حجم عملیات،
- تهیه نقشه‌های مورد نیاز،
- ترسیم مقاطع

۳۰ رأی شماره ۶۰/۳۹۴۹۱۲ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۶ شورای عالی معادن

۳۱ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۳۸۴۹۱ مورخ ۱۳۹۳/۰۶/۲۴ دفتر امور اکتشاف

۳۲ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۵۹۵۰۲ مورخ ۹۵/۱۲/۱ دفتر امور اکتشاف



- مطالعات امکان‌سنجی و محاسبات فنی و اقتصادی
- محاسبات مربوط به تعیین ذخیره و عیار حد و

ممه‌ور به مهر تهیه‌کننده گزارش و ارائه آن به ادارات کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها در موع‌د مقرر و پس از تأیید سازمان نظام مهندسی معدن استان اقدام نماید.

ماده (۳۱): ساختار گزارشات پایانی به شرح ذیل است :

- ۱- حجم مناسب و عدم درج مطالب غیر ضرور
 - ۲- درج نتایج آنالیز شیمیایی نمونه‌ها، مطالعات پتروگرافی، کانی‌شناسی و کانه‌نگاری، فرآوری، نقشه‌ها، نیمرخ‌ها، لاگ‌های حفاری و جداول مربوطه در پیوست گزارش
 - ۳- تفکیک گزارش پایانی و پیوست‌های مربوطه و ارائه آنها در دو جلد جداگانه و مجزا
- ضمناً با توجه به اینکه برای اکثر مواد معدنی نیز نشریه مربوطه تهیه شده و در سامانه www.minecriteria.com قابل دسترس است، ضروری است صرفاً از نشریات مذکور در تهیه مطالب مورد نیاز در گزارشات پایانی استفاده گردد.^{۳۳}

ماده (۳۲): در صورت وقوع بزه جعل یا استفاده از سند مجعول در رابطه با گزارش جامع پایان عملیات اکتشاف، سازمان می‌بایست به محض آگاهی از موارد مذکور، روندهای صدور مجوزهای بعدی را متوقف و نسبت به اعلام مراتب و یا طرح شکایت در مرجع قضایی (به فراخور نسبت سند اصلی با آن سازمان یا نهادی دیگر) اقدامات لازم را به انجام رساند.^{۳۴}

ماده (۳۳): با عنایت به اینکه اخذ مجوز بر اساس اقدامات غیر قانونی نمی‌تواند ایجاد حق مکتسب نماید و مرجع صالح برای صدور مجوز، همواره صلاحیت لغو یا ابطال آن مجوز را نیز دارد به لحاظ وحدت رویه، برای افراد حقیقی و حقوقی مورد اشاره فوق‌الذکر ابطال مجوزهای صادره (اعم از اکتشافی یا بهره‌برداری) در هر مرحله اعمال می‌گردد. لذا شایسته است اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان بررسی‌ها و کنترل‌های لازم در خصوص روند صدور مجوز انجام دهند.^{۳۵}

ماده (۳۴): در خصوص تعیین تکلیف محدوده‌های اکتشافی که مکشف گزارش پایانی را ارائه و گواهی کشف در شرف صدور می‌باشد، لیکن به دلیل عدم پیگیری مکشف بلامتکلیف مانده است مقرر گردید در این‌گونه موارد ۲ (دو) ماه به دارنده پروانه اکتشاف مهلت داده شود تا پیگیری و اقدامات لازم جهت صدور گواهی

۳۳- دستورالعمل ۶۰/۲۶۴۲۵۴ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۱ معاونت معادن و فرآوری مواد

۳۴- دستورالعمل شماره ۶۰/۱۶۳۳۲۵ مورخ ۱۳۹۳/۰۷/۲۸ دفتر امور اکتشاف

۳۵- دستورالعمل شماره ۶۰/۱-۹۲۸۶ مورخ ۱۴۰۱/۵/۱ معاونت معادن و فرآوری مواد



کشف را معمول نماید. در صورت اقدام در مهلت مقرر، صدور گواهی کشف وفق قوانین و مقررات مربوطه بلامانع است. در غیر این صورت و عدم اقدام در مهلت مقرر معنونه، ضمن اجرای ماده (۳۰) قانون معادن جهت وصول مطالبات موضوع تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن، گواهی کشف با رعایت قوانین مربوطه به نام سازمان استان صادر و پس از طی مراحل ماده (۸) قانون معادن از طریق مزایده عمومی واگذار گردد.^{۳۶}

موضوع ماده (۲۵) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۳۵): در خصوص پروانه های اکتشافی ابطالی وفق ماده (۲۵) آیین نامه اجرایی قانون معادن:

الف) ادارات کل استانی موظفند بلافاصله پس از لغو نسبت به تهیه گزارش کارشناسی لزوم یا عدم لزوم ادامه عملیات اکتشافی اقدام نمایند.^{۳۷}

ب) صرفاً در صورت رعایت شرایط زیر، دارندگان پروانه ابطال شده مشمول پرداخت هزینه های اکتشافی وفق ماده (۲۵) آیین نامه اجرایی قانون معادن هستند:

۱- ظرف مدت حداکثر یکماه پس از ابطال، نسبت به تنظیم صورتجلسه برآورد عملیات اکتشاف انجام شده اقدام شده باشد.

۲- برآورد انجام شده صرفاً به میزان عملیات وفق طرح اکتشاف مصوب قابل قبول می باشد.

۳- کلیه اطلاعات عملیات اکتشاف انجام شده من جمله نقشه های توپوگرافی، زمین شناسی، لاگ های حفاریات اکتشافی، مغزه های حفاری، نتایج آنالیز نمونه ها و... به اداره کل استان ارائه شده باشد.

۴- ابطال پروانه به دلیل تخلف از مقررات انجام نشده باشد.

ج) ادارات کل استان موظفند پس از صدور گواهی کشف کلیه اطلاعات مشروحه در تبصره بالا را به سازمان زمین شناسی تحویل و رسید دریافت نمایند.^{۳۸}

موضوع ماده (۲۶) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۳۶): محدوده های درخواست اکتشاف که به هر ترتیبی لغو، منصرف یا رها گردیده اند صرفاً در مواردی

مشمول لزوم تعیین عامل منتخب می گردند که استعلام های ماده (۲۴) آن انجام و دارای موافقت کلی یا جزئی باشند. در سایر موارد، صرفاً وفق ماده (۱۸) این دستورالعمل در لایه آزادسازی قرار خواهند گرفت.

ماده (۳۷): مبنای محاسبه مبلغ مربوط به تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن جهت برگزاری مزایده و صدور

پروانه اکتشاف برای برنده مزایده، به صورت علی الحساب گروه ۵ مواد معدنی تعیین تا در صورت انجام عملیات

۳۶- دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۷۸-۳۳ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۲۹ شورای عالی معادن

۳۷- دستورالعمل شماره ۶۰/۳۴۸۷-۲ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۳۰ شورای عالی معادن

۳۸- دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۵۷۸-۴۳ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۹ شورای عالی معادن



جناب آقای درویش علی حسن زاده-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت گلستان
جناب آقای امیرحسین کمیلی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت اصفهان
جناب آقای یادگار احمدی لیوانی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان سمنان
جناب آقای مهدی حسینی نژاد-مدیر کل محترم سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمان
جناب آقای فضل ا... رحمتی-سرپرست محترم اداره کل صنعت، معدن و تجارت چهارمحال و بختیاری
جناب آقای رامین ربیعی-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان البرز
جناب آقای مروجی فرد-مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت جنوب کرمان
مدیر کل محترم صنعت، معدن و تجارت استان اردبیل
جناب آقای دکتر بستامی-رئیس محترم سازمان نظام مهندسی معدن
جناب آقای مهندس بهرامن-رئیس محترم خانه معدن ایران

موضوع: ابلاغ دستورالعمل مربوط به تکالیف موضوع آیین نامه اجرایی قانون معادن مصوب ۱۳۹۲/۰۴/۱۱ با اصلاحات و الحاقات
بعدی (بخشنامه جامع معدنی) ویرایش ۱۴۰۲-بخش اول

با سلام و احترام؛

با عرض تبریک به مناسبت عید ا... اکبر غدیرخم، پیرو ابلاغ پیش نویس دستورالعمل جامع به شماره ۱۱۱۲۹۴۴۹ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۵ و پیرو ابلاغ بخشنامه جامع معدنی ویرایش ۱۴۰۱ به شماره ۶۰/۹۳۲۷۵ مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۱۱ و پس از دریافت و جمعیت نظرات کارشناسی استان ها و تشکلهای مختلف کشور و اصلاح و ارتقا بخشنامه های موجود، متن نهایی بخش اول «دستورالعمل مربوط به تکالیف موضوع آیین نامه اجرایی قانون معادن مصوب ۱۳۹۲/۰۴/۱۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی (بخشنامه جامع معدنی)-ویرایش تابستان ۱۴۰۲» در ۱۴۸ ماده و به ضمیمه ۱۴ دستورالعمل پیوست ارسال می گردد.

این بخشنامه پس از درج در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار لازم الاجرا بوده و بخشنامه سابق در موارد مغایرت با این بخشنامه فاقد اعتبار خواهد بود.

لازم به تذکر مجدد است که آرای شورای عالی معادن به جهت اعتبار حقوقی صرفاً جهت جمعیت به عنوان مواد در این بخشنامه لحاظ گردیده اند و در صورت وجود هرگونه ابهام در تفسیر، ملاک متن آرا می باشد.

رضا محتشمی پور

دبیرخانه مرکزی ریاست جمهوری

شماره: ۶۶۰۹۲

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۴/۱۹



اکتشاف و ارائه گزارش پایانی، بر مبنای تعرفه گروه ماده معدنی مکشوفه به صورت قطعی محاسبه گردد. ضمناً مابه‌التفاوت اعلامی در اسناد مزایده طبق مفاد تبصره (۳) ماده (۲۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن اخذ خواهد شد و این موضوع ارتباطی به تعرفه گروه ماده معدنی مکشوفه نخواهد داشت.^{۳۹}

ماده (۳۸): در خصوص نحوه محاسبه قیمت پیشنهادی تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن در زمان تمدید پروانه‌های اکتشاف مزایده‌ای:

- ۱- مبلغ پیشنهادی برنده مزایده در سال برگزاری مزایده مشروط به اینکه از مبلغ تعیین شده توسط شورایعالی معادن برای تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن در سال تمدید کمتر نباشد ملاک عمل قرار گیرد. بدیهی است در صورتی که مبلغ مربوط به تبصره یاد شده در سال تمدید از قیمت پیشنهادی برنده مزایده در سال برگزاری مزایده بیشتر باشد مبلغ تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن در سال تمدید ملاک عمل خواهد بود.
- ۲- مساحت پروانه‌های اکتشاف مزایده‌ای پس از سپری شدن حداقل ۵۰٪ (پنجاه درصد) از زمان صدور یا تمدید پروانه اکتشاف و منوط به ارائه گزارش مرحله‌ای انجام عملیات اکتشاف، حداکثر به میزان ۵۰٪ (پنجاه درصد) قابل کاهش می‌باشد.
- ۳- مبلغ مابه‌التفاوت تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن می‌بایست در هر مرحله محاسبه و در زمان صدور گواهی کشف اخذ گردد.
- ۴- اجرای تبصره (۱) ماده (۲۸) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن نمی‌تواند ملاک محاسبه مبلغ مابه‌التفاوت موضوع تبصره (۳) ماده (۲۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن قرار گیرد.
- ۵- کلیه موارد مندرج در بندهای فوق در شرایط مزایده محدوده‌ها اعم از درخواست‌های اکتشافی یا پروانه‌های اکتشاف قید و جزء شرایط مزایده منظور گردد.^{۴۰}

موضوع ماده (۲۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۳۹): مدت زمان بررسی گزارش پایان عملیات اکتشاف توسط اداره کل استان یا ستاد وزارت متبوع و همچنین مدت زمان سپری شده جهت رفع نواقص طبق ماده ۲۷ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن (حداکثر تا ۳ ماه) مشمول پرداخت هزینه تبصره ۳ ماده (۶) قانون معادن نیست. بدیهی است چنانچه دارنده پروانه اکتشاف پس از اتمام مدت زمان قانونی جهت رفع نواقص گزارش پایانی (حداکثر سه ماهه)، نسبت به ارائه گزارش پایانی اقدام نماید، مبنای محاسبه هزینه یادشده بر اساس

۳۹- دستورالعمل مصوب شماره ۱۰۵۷۲۰ مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۲۶ شورای عالی معادن
۴۰- دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۴۰۴۹۶ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۰۹ شورایعالی معادن



مدت زمان تأخیر ارائه گزارش پایانی (بدون احتساب مدت زمان مهلت سه ماهه قانونی) خواهد بود؟

ماده (۴۰): درخصوص تغییر نوع ماده معدنی یا درخواست اکتشاف ماده معدنی دوم دارندگان پروانه اکتشاف، ذیلاً نحوه اقدام در این قبیل موارد توسط اداره کل استان‌ها اعلام می‌گردد:

الف: دارندگان پروانه‌های اکتشاف مواد معدنی گروه‌های ۱ و ۲ مجاز به تغییر یا درخواست اکتشاف ماده معدنی دوم مربوط به گروه خود و یا سایر گروه‌های مواد معدنی هستند.

ب: دارندگان پروانه‌های اکتشاف مواد معدنی گروه‌های ۳ و ۴ صرفاً مجاز به تغییر یا درخواست اکتشاف ماده معدنی دوم مربوط به گروه‌های خود و گروه‌های ۵ و ۶ مواد معدنی هستند.

ج: دارندگان پروانه‌های اکتشاف گروه‌های ۵ و ۶ صرفاً مجاز به تغییر یا درخواست ماده معدنی دوم مربوط به گروه خود یا یکدیگر بوده ولی مجاز به تغییر یا درخواست ماده یا مواد معدنی دوم سایر گروه‌ها نیستند.

تبصره: در مواردی که بر اساس نتایج عملیات اکتشاف تفصیلی و گزارش پایان عملیات اکتشاف، اداره کل استان بدلیل کیفیت عملیات اکتشافی و هزینه‌های انجام شده پیشنهاد موافقت با تغییر گروه ماده معدنی را داشته باشد، موضوع از طریق معاونت امور معادن و صنایع معدنی قابل بررسی خواهد بود.

بدیهی است رعایت ضوابط مربوط به حریم‌ها ضروری بوده و وسعت محدوده‌های اولیه قابل افزایش نمی‌باشد. همچنین دارندگان پروانه‌های اکتشاف گروه‌های ۵ و ۶ مجاز به تغییر یا درخواست اکتشاف ماده معدنی دوم برای گروه‌های ۱ و ۲ نمی‌باشند.

تبصره ۲: داشتن حداقل امتیاز برای ورود به سایر گروه‌های مواد معدنی وفق جدول صلاحیت مالی و فنی پیوست ماده (۷) این دستورالعمل الزامیست.

تبصره ۳: ارائه درخواست ماده معدنی دوم برای مواد معدنی گروه ۱، مشروط به داشتن افراز و وقوع محدوده در خارج از حریم و بستر رودخانه است.

منطقه بلوکه شده سنگان مشمول این دستورالعمل نمی‌باشد.^{۴۲}

۴۱ دستورالعمل شماره ۶۰/۵۵۵۶۸ مورخ ۱۳۹۴/۰۲/۲۹ دفتر امور اکتشاف

۴۲ دستورالعمل شماره ۶۰/۹۱۳۹۵ مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۱ معاونت امور معادن و صنایع معدنی

موضوع ماده (۲۸) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۴۱): اداره کل استان موظف است در مهلت مقرر مندرج در ماده (۲۱) این دستورالعمل نسبت به بررسی گزارش جامع ارائه شده در کمیته بررسی اقدام و در صورت تایید نسبت به صدور گواهی کشف مطابق تبصره

۱ ماده (۲۸) آیین نامه اجرایی قانون معادن اقدام نماید.

تبصره: چنانچه ذخایر تأیید شده توسط کمیته مشمول جدول ذیل این ماده باشد گزارش مربوطه به انضمام گزارش کارشناسی و صورتجلسه کمیته استان به کمیسیون گواهی کشف دفتر امور اکتشاف ارسال تا در صورت تأیید، مراتب جهت صدور گواهی کشف به اداره کل استان اعلام گردد.^{۴۳}

جدول میزان ذخایر قابل بررسی در کمیسیون گواهی کشف وزارت

ردیف	نوع ماده معدنی	میزان تناژ ذخایر قطعی
۱	سنگ آهن پلاستی، مس پورانبری	$\geq 5,000,000$
۲	سنگ آهن غیر پلاستی	$\geq 2,000,000$
۳	سرب، روی، بونگیت، زغالسنگ، مس غیر پورانبری	$\geq 1,000,000$
۴	منیزیت، منگنز	$\geq 200,000$
۵	گروپیت، بیگمین	$\geq 100,000$
۶	عنصر نادر خاکی، آلیج، جیوه، تیتان، آنتیمون، مولیبدن، کربالت، تنگستن، کادمیوم، طلا، یخ و پتاس	باهر میزان

ماده (۴۲): حداقل ذخیره قطعی لازم برای صدور گواهی نامه کشف برخی از مواد معدنی موجود در کشور برای یک دوره بهره برداری ذیل اعلام می گردد. ضمناً در شرایط خاص و برای ذخایر کمتر از مقادیر فوق، موضوع با ارائه طرح توجیه فنی اقتصادی که در آن نرخ بازگشت سرمایه، قیمت تمام شده و فروش ماده معدنی و سایر پارامترهای لازم محاسبه شده باشد، قابل بررسی می باشد.^{۴۴}

^{۴۳} دستورالعمل شماره ۶۰/۱۷۶۰۸۱ مورخ ۹۴/۸/۱۳ معاونت معدنی

^{۴۴} دستورالعمل شماره ۶۰/۳۱۸۸۲ مورخ ۶۰/۱/۲۹/۱۳۸۹ دفتر امور اکتشاف



ردیف	نوع ماده معدنی	حداقل میزان ذخیره لازم برای صدور گواهی نامه کشف (تن)
۱	انواع خاک و سنگ نسوز نظیر منیزیت، بوکسیت	۱۰۰۰۰
۲	انواع خاکهای صنعتی نظیر فسفات، کاتولن، بنتونیت، زئولیت، دیاتومیت، خاک سرخ و زرد، آلومین	۲۰۰۰۰
۳	انواع ذغالسنگ اعم از کک شو و حرارتی و پیتومین ها	۱۰۰۰۰
۴	انواع مواد اولیه سرامیک نظیر فلدسپات (بجز مواد پاد شده در فوق)	۱۵۰۰۰
۵	انواع میکا، ورعیکولیت، گل سفید (هونیت)، گرونا، بر، تالک و نظایر آن	۱۰۰۰۰
۶	سیلیس	۲۰۰۰۰
۷	کائینگ فیروزه و سایر کانی های قیمتی	۵۰۰۰ کیلوگرم
۸	نمک های سنگی، آبی	آبی ۱۰۰۰۰ سنگی ۳۰۰۰۰
۹	کانی های فلزی اعم از کرومیت، قلع، منگنز، سلسنین، آنتیموان، تیتان و نظایر آن	۱۰۰۰۰
۱۰	خاکهای محلولی کانی های کمیاب و گران قیمت نظیر طلا، تنگستن، لیتیوم	۳۰۰۰۰
۱۱	مرمر	۱۰۰۰۰
۱۲	تراورتن	۲۰۰۰۰
۱۳	گرانیت	۲۰۰۰۰
۱۴	مرمریت	۲۵۰۰۰
۱۵	کائینگ مس و سرب و روی	۱۰۰۰۰۰
۱۶	کائینگ آهن	۵۰۰۰۰
۱۷	دولومیت	۳۰۰۰۰
۱۸	فلورین و باریت	۱۰۰۰۰

موضوع ماده (۳۱) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۴۳): جدول مربوط به حداکثر میزان مجوز برداشت جهت تست کاربردی به شرح زیر جهت اجرا ابلاغ می گردد:

حداکثر میزان برداشت جهت تست کاربردی

ردیف	نوع ماده معدنی	حداکثر میزان برداشت	واحد
۱	انواع سنگ میکا، ورمیکولیت، بر، تالک، تالک شیبست، فلورین، سلسنین، بیتومین، گرافیت، تورمالین صنعتی، گارنت صنعتی، یریل صنعتی، گل سفید، بلریت	۲۰۰	تن
۲	سنگ های تزئینی و نما	۵۰۰	تن
۳	سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی سنگ چوری نشده	۵۰	کیلوگرم
۴	سنگ آهک، خاک رس و پوزولان به منظور تست کاربردی در کارخانه سیمان	۱۰۰۰	تن
۵	سایر مواد معدنی فلزی و غیرفلزی به استثناء ردیف های یادشده در این جدول	۵۰۰	تن

تبصره: درخصوص حمل ماده معدنی حاصل از اکتشاف مرتبط به ماده (۳۱) آیین نامه اجرایی قانون معادن، مراتب جهت اتخاذ تصمیم به دفتر اکتشاف اعلام گردد.^{۴۵}

موضوع ماده (۳۲) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۴۴): تفاهنامه نحوه صدور مجوزهای معدنی فی مابین این معاونت و سازمان زمین شناسی و اکتشافات

معدنی کشور به منظور اقدام و هماهنگی به سازمان های استانی ابلاغ شده است (پیوست شماره ۵)^{۴۶}

ماده (۴۵): با عنایت به عدم لحاظ امکان ابقاء و تمدید پروانه های اکتشاف ابطالی، لغو و یا سلب صلاحیت شده در

آیین نامه اجرایی قانون معادن، پروانه های اکتشاف یادشده، قابل ابقاء نمی باشد و اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان ها مجاز به مکاتبه در اینگونه موارد نیستند. لذا مقتضی است با رعایت قوانین و مقررات جاری

۴۵- دستورالمعمل ۶۰/۱۲۶۵۲۰ مورخ ۶۰/۵/۱۳۹۸ دفتر امور اکتشاف

۴۶- دستورالمعمل ۶۰/۱۹۵۹۶۹ مورخ ۶۰/۴/۱۳۹۴ معاونت امور معادن و فراوری مواد



و به منظور جلوگیری از پروکراسی و سردرگمی و عدم ایجاد حقوق مکتسبه برای متقاضیان، رأساً نسبت به بررسی و پاسخگویی به موارد یادشده اقدام لازم معمول و از ارجاع آنها به وزارت متبوع خودداری نمایند.^{۴۷}

ماده (۴۶): در صورتی که عملیات اکتشافی منجر به کشف ذخایر اقتصادی شود، وفق مقررات گواهی کشف صادر و روال کار مطابق قانون ادامه می‌یابد، علاوه بر این هیچ‌گونه اجازه برداشت برای ذخایر اندک کشف شده صادر نمی‌شود و لازم است من بعد این موضوع در متن پروانه‌های اکتشافی صادره نیز قید شود.

ماده (۴۷): محدوده‌های گواهی کشف که مدت زمان موضوع ماده (۸) قانون معدن در آنها رعایت نشده و هم‌اکنون غیرفعال هستند، سه (۳) ماه پس از سلب حق اولویت کاشف، برابر ماده (۸۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن به مزایده گذاشته شوند و پس از برگزینی مزایده، چنانچه متقاضی وجود نداشت، به اولین متقاضی دارای توان فنی و مالی واگذار گردد.

ماده (۴۸): با در نظر گرفتن عرصه عملیاتی معدن برای محدوده گواهی کشف طبق تبصره‌های (۱) و (۲) ماده (۲۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن، بخش‌های باقیمانده احتمالی از پروانه‌های اکتشافی پس از صدور گواهی کشف، مطابق تبصره (۱) ماده (۲۸) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن، وفق ماده (۱۸) دستورالعمل آزاد اعلام گردند.

ماده (۴۹): کلیه محدوده‌های درخواست اکتشاف دارای موافقت دستگاه‌های ماده (۲۴)، پروانه‌های اکتشافی، گواهی کشف و پروانه‌های بهره‌برداری که من بعد حسب مورد لغو، ابطال و سلب صلاحیت شده و یا از کاشف سلب حق اولویت و یا از ید بهره‌بردار منتزع و یا مجوز آن ابطال می‌شود، بایستی ظرف مدت سه (۳) ماه پس از تاریخ سلب حق اولویت، انتزاع، لغو و یا ابطال مجوز، وفق قانون و مقررات واگذار گردد.

تبصره ۱- بلافاصله بعد از لغو، ابطال و یا سلب صلاحیت دارنده پروانه اکتشاف، سلب حق اولویت از کاشف و یا انتزاع معدن از ید بهره‌بردار و یا ابطال مجوز، نسبت به تنظیم صورت‌جلسه تأمین دلیل موارد مرتبط، از جمله آخرین وضعیت محدوده معدنی، دپوهای معدنی موجود، پرداخت حقوق دولتی، اموال و تجهیزات غیرقابل انتزاع با دعوت از دارنده قبلی پروانه اکتشاف، کاشف، بهره‌بردار قبلی و یا نماینده قانونی وی اقدام گردد.



تعیین میزان هزینه‌های انجام شده پس از تعیین برنده مزایده براساس مندرجات صورتجلسه توسط کارشناسان رسمی انجام شود. همچنین لازم است لزوم صورتجلسه تأمین دلیل و تقبل هزینه‌های مرتبط در آگهی شرایط مزایده قید گردد.

تبصره ۲- ضروریست سازمان استان نسبت به ارائه اخطار در جهت فعالسازی کلیه معادن غیرفعال که همچنان در ید بهره‌برداران بوده است و بهره‌بردار نسبت به فعالسازی آن بدون دلایل موجه (موارد خارج از ید به تأیید شورا) برابر طرح مصوب، عمل نکرده است، اقدام نموده و در صورت عدم فعالسازی، نسبت به طرح موضوع در شورای معادن استان و تعیین تکلیف و واگذاری آن در اسرع وقت اقدامات لازم برابر قانون و مقررات به عمل آورد. در مورد معدنی که قبلاً اخطار لازم به بهره‌بردار داده شده است، سازمان استان با رعایت مقررات، سریعاً نسبت به تعیین تکلیف معدن اقدام نماید.

تبصره ۳- سایر معدنی که به هر دلیل غیرفعالند، با نظر کارشناسی و تأیید رییس اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان برای انجام اکتشافات تکمیلی به مزایده گذاشته شود.^{۴۸}

ماده (۵۰): با امعان نظر به ماهیت ساختاری و اداری سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور از سقف تعداد محدوده های امیدبخش (۵ محدوده) قابل معرفی و حداکثر مساحت مربوطه (۲۵۰ کیلومترمربع) سازمان های یاد شده، سازمان های پیش گفته از محدودیت معرفی تعداد محدوده های امیدبخش (۵ محدوده و حداکثر مساحت مربوطه (۲۵۰ کیلومتر مربع)) مستثنی هستند.^{۴۹}

ماده (۵۱): امتیاز مربوط به ثبت محدوده های امیدبخش حاصل از پهنه های اکتشافی مصوب دارندگان پهنه های اکتشافی به هنگام انتساب در سامانه کاداستر، از سرجمع امتیاز صلاحیت فنی و مالی مکسویه مشارالیه کم کسر نگردیده و امتیاز معنونه در بخشی مجزا در برگه الکترونیک صلاحیت فنی و مالی ایشان لحاظ می-گردد.^{۵۰}

ماده (۵۲): جهت صدور مجوز المثنی (با اتخاذ ملاک از رویه های مشابه در مقررات ثبتی) چنانچه مراتب مفقودی مجوز معدنی یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشار منتشر و در صورتیکه تا ۱۰ روز از تاریخ انتشار آگهی، اعتراضی دریافت نشود، پس از اخذ تعهدنامه محضری از متقاضی مبنی بر پذیرش مسئولیت های ناشی

۴۸- نامه شماره ۶۰/۱۸۰۳۸۷ مورخ ۹۹/۷/۲۲ وزیر صنعت، معدن و تجارت

۴۹- دستورالعمل موضوع رای شماره ۶۰/۱۰۶۵-۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۱۹ شورای عالی معادن

۵۰- رای شماره ۶۰/۱۷۳۷۶۶ مورخ ۱۴۰۱/۷/۱۸ شورای عالی معادن



از مفقود نمودن مجوز معدنی، می توان نسبت به صدور مجوز معدنی المثنی اقدام و مراتب را با اعمال ملاحظات گفته شده در سامانه کاداستر اعمال نمود.^{۵۱}

موضوع ماده (۳۲) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۵۳): واگذاری پهنه های اکتشافی وفق دستورالعمل پیوست شماره (۴) انجام می پذیرد.

ماده (۵۴): با امان نظر به ماهیت ساختاری و اداری سازمان های زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی موارد زیر در نحوه صدور مجوزهای فعالیت این سازمان ها لحاظ خواهد گردید.^{۵۲}

۱- این سازمان ها از محدودیت معرفی تعداد و حداکثر مساحت محدوده های امیدبخش مستثنی هستند.^{۵۳}

۲- صدور پروانه اکتشاف برای مراحل پی جویی و شناسایی برای آن ها موضوعیت ندارد و صرفاً درخواست بلوکه نمودن محدوده جهت اکتشاف به ادارات کل ارائه می گردد. گزارشات فنی و طرح های اکتشاف و بهره برداری این سازمان ها نیز نیازی به تأیید سازمان نظام مهندسی ندارد.

۳- در صورت عدم کشف مواد معدنی کارگروهی متشکل از نمایندگان معاونت و اداره کل استانی مجری و سازمان نظام مهندسی تشکیل شده و پس از ارائه گزارش کارشناسی نحوه واگذاری بعدی توسط معاونت معادن و فراوری مواد تعیین خواهد شد.

۴- سایر موارد در خصوص نحوه عقد تفاهمنامه و تعهدات وفق دستورالعمل واگذاری پهنه ها خواهد بود.

۵- رعایت مفاد این دستورالعمل در خصوص پهنه هایی که مجوز آنها جدیداً صادر و یا تمدید می گردد الزامیست.

ماده (۵۵): جهت صدور مجوز المثنی (با اتخاذ ملاک از رویه های مشابه در مقررات ثبتی) چنانچه مراتب

مفقودی مجوز معدنی یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشار منتشر و در صورتیکه تا ۱۰ روز از تاریخ انتشار آگهی اعتراضی دریافت نشود، پس از اخذ تعهدنامه محضری از متقاضی مبنی بر پذیرش مسئولیت های ناشی از مفقود نمودن مجوز معدنی، می توان نسبت به صدور مجوز معدنی المثنی اقدام و مراتب را با اعمال ملاحظات گفته شده در سامانه کاداستر اعمال نمود.^{۵۴}

۵۱ رای شماره ۱۱۱۳۹۵۶۶ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۰ شورای عالی معادن

۵۲ دستورالعمل ۶۰/۹۵۹۶۹ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۲۴ معاونت امور معادن و فراوری مواد

۵۳ دستورالعمل موضوع رای شماره ۶۰/۱۰۶۵۰۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۱۹ شورای عالی معادن

۵۴ نامه شماره ۱۱۱۴۲۹۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۱ دفتر امور اکتشاف و نامه شماره ۱۱۱۳۳۴۱۴ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۷ دفتر حقوقی

فصل چهارم - بهره‌برداری

موضوع ماده (۳۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۵۶): در ارتباط با موارد درخواست صدور پروانه بهره‌برداری از سوی دارندگان گواهی کشف، هرگونه اقدام وفق مفاد ماده (۸) قانون معادن امکان پذیر می‌باشد.

ماده (۵۷): چگونگی بررسی و تأیید طرح‌های اکتشافی و بهره‌برداری برای صدور پروانه عملیات و گزارش‌های پایان عملیات اکتشاف برای صدور گواهی کشف به شرح زیر است:

۱- تهیه کنندگان و تأییدکنندگان طرح‌های اکتشافی و بهره‌برداری مسئولیت مستقیم طرح‌های تهیه شده را دارند و اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها اجازه ورود در مسائل فنی و ایمنی طرح‌های مذکور را نخواهند داشت.

۲- مسئولیت مستقیم طرح‌های اکتشاف و بهره‌برداری تهیه شده توسط اعضای سازمان نظام مهندسی معدن از نظر فنی و ایمنی به عهده نگارنده طرح بوده و سازمان صنعت معدن و تجارت استان‌ها در این موارد ورود نخواهد نمود لیکن بررسی کلی طرح‌های مذکور و تطابق آن با سر فصل‌های مندرج در نشریه‌های ۸۲۵ و ۷۱۳ انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، به عهده اداره کل صنعت معدن و تجارت استان‌ها می‌باشد.

۳- طرح‌های اکتشافی و بهره‌برداری، نقشه‌ها و گزارش پایان عملیات اکتشاف باید توسط دارندگان پروانه اشتغال به کار در حرفه‌های مهندسی معدن، بر پایه اصول و ضوابط فنی تهیه و توسط متقاضی صدور پروانه یا مجوز یا گواهی‌نامه به اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان تحویل شود.

۴- شرایط تهیه طرح و نقشه طبق دستورالعمل‌ها، فرم‌ها، ضوابط و معیارهای فنی مصوب و شرایط تهیه‌کننده(گان) طرح‌ها و نقشه‌ها و گزارش‌های فنی طبق شرح شغل‌های مصوب تعیین می‌شود.

۵- تهیه و مشارکت در طرح اکتشاف، بهره‌برداری و گزارش پایان عملیات اکتشاف از سوی کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی وزارت صنعت، معدن و تجارت، اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های معدنی تابعه وزارت در حدود صلاحیت و ظرفیت پروانه اشتغال منوط به عدم هرگونه مشارکت در فرآیند تأیید همان طرح یا گزارش پایان عملیات اکتشاف بلامانع می‌باشد.

۶- به منظور بررسی گزارش پایان اکتشاف، یک کمیته ۵ نفری مرکب از معاون امور معادن اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان (و در استان‌هایی که این معاونت تشکیل نشده، رئیس اداره معادن) به



سرپرستی وی، یک نفر از کارشناسان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان و ۳ نفر از کارشناسان خبره استان، که از بین کارکنان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان نباشند، تشکیل می‌شود. اعضای کمیته برحسب نوع و درجه طرح، نقشه یا گزارش از بین افراد دارای پروانه اشتغال مرتبط با موضوع و دارای پایه متناسب با درجه طرح، توسط سرپرست کمیته تعیین می‌شوند. برای انتخاب اعضای که جزء کارکنان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان نیستند، سازمان نظام مهندسی معدن استان، فهرستی از اعضای خبره استان را در اختیار اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان قرار می‌دهد. این فهرست هر سه ماه یک بار توسط هیأت مدیره سازمان نظام مهندسی معدن استان تجدید نظر می‌شود. برای هر موضوع مورد بررسی، تهیه‌کننده یا تدوین‌کننده یا هر شخص ذینفع در آن، نباید در ترکیب کمیته شرکت داشته باشد.

۷- مسئولیت برگزاری جلسات بررسی و تعیین تاریخ و محل آن‌ها و ابلاغ نتایج بررسی به ذینفع، به عهده معاون امور معادن اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان (یا جانشین وی) است.

۸- نظر نهایی کمیته با رأی موافق حداقل ۲ نفر از اعضای کمیته، مشروط بر فزونی یا تساوی تعداد اعضای غیر از کارکنان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان، معتبر است. صورتجلسه‌های کمیته طبق فرم‌های ویژه‌ای، که متعاقباً ابلاغ خواهد شد، تنظیم می‌شود.

۹- کمیته می‌تواند تهیه‌کننده یا تدوین‌کننده موضوع مورد بررسی را برای ادای توضیح به جلسه دعوت کند. همچنین می‌تواند از کارشناسان یا متخصصان ذیربط، حتی چنانچه عضو اداره کل استان دیگر باشند، جهت اعلام نظر دعوت کند. در جلسات بررسی غیر از اعضای کمیته و مدعوین آنها شخص دیگری نباید حضور داشته باشد.

۱۰- چنانچه بازدید از محل ضرورت داشته باشد، کمیته می‌تواند تعدادی از اعضای خود را مأمور بازدید و ارائه گزارش کند.

۱۱- برای گزارش‌های پایان عملیات اکتشاف درجه یک و دو کمیته می‌تواند به تشخیص خود از یک یا دو نفر کارشناس یا متخصص ذیربط نظرخواهی کند. نظریه وی به صورت کتبی تنظیم می‌شود.

۱۲- کمیته موظف است انطباق موضوع مورد بررسی با شرایط و دستورالعمل‌ها و مقررات تعیین شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت را بررسی و نظر خود را در این زمینه اعلام کند. اما مسئولیت انطباق مفاد موضوع با ضوابط و معیارهای فنی به‌عهده امضاکننده دارای پروانه اشتغال است.



جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

سال چهارم، دوره دوم، شماره ۱۲۴

معاونت معادن و فراوری مواد
معاون وزیر



شماره: ۵۶۵۳۰۱

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۴/۱۸

پیوست: دارد

رونوشت:

جناب حجت الاسلام و المسلمین مظفری، رئیس محترم دیوان عدالت اداری، جهت استحضار.
جناب آقای دکتر مهدی زاده، معاون محترم تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری، جهت استحضار
جناب آقای میثم نوکائی، معاون محترم مدیر کل اداره کل حقوقی
جناب آقای مهدی حمیدی، مدیر کل محترم دفتر بهره برداری معادن
جناب آقای مولابیگی، مدیر کل محترم دفتر اکتشافات



۱۳- اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان پس از دریافت صورتجلسه کمیته، مطابق آن رد یا قبول یا لزوم اصلاح موضوع مورد بررسی را، طبق مفاد آیین نامه اجرایی قانون معادن و دستورالعمل های مربوط به متقاضی ابلاغ و سایر اقدامات لازم را انجام می دهد.^{۵۶}

ماده (۵۸): به بهره بردارانی که طرح بهره برداری آنها قبلاً به تصویب کمیسیون بررسی کننده طرح ها رسیده است ولی نسبت به پیگیری سایر امور از قبیل معرفی مسئول فنی و ارائه تضمین حقوق دولتی اقدام ننموده اند، ۲ (دو) ماه مهلت داده شود تا نسبت به پیگیری و انجام اقدامات لازم از جمله معرفی مسئول فنی و ارائه سپرده حسن انجام تعهدات اقدام نمایند. در غیراین صورت و عدم اقدام در مهلت مقرر، ضمن سلب اولویت، معدن از طریق مزایده عمومی واگذار گردد.^{۵۷}

ماده (۵۹): به متقاضیان صدور پروانه بهره برداری که نسبت به ارائه طرح بهره برداری اقدام نموده لیکن علیرغم تصویب طرح در کمیسیون بررسی کننده طرح ها نسبت به پیگیری سایر امور از قبیل معرفی مسئول فنی، ارائه تضمین حقوق دولتی و... اقدام ننموده اند، به کلیه متقاضیان یاد شده (باستثنای مواردی که در این ارتباط از سوی شورای عالی معادن یا معاونت متبوع رای و یا نظر در خصوص آنان صادر گردیده است) دو ماه مهلت داده شود تا نسبت به ارائه مدارک و مستندات مربوطه اقدام نمایند و در غیر این صورت و عدم اقدام در مهلت مقرر اولویت ایشان سلب، معدن تعیین تکلیف و از طریق مزایده عمومی واگذار گردد.^{۵۸}

موضوع ماده (۳۶) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۰): طبق ماده (۲۱) قانون معادن و ماده (۵۷) آیین نامه اجرایی آن، تشخیص اموال، تجهیزات و تأسیسات قابل انتزاع و غیرقابل انتزاع معدن به عهده این وزارتخانه است که ظرف یک ماه از تاریخ انتزاع معدن از ید بهره بردار، تعیین و به بهره بردار منتخب و دارنده پروانه قبلی ابلاغ می شود.

از جمله موارد غیرقابل انتزاع هزینه های اکتشافی، باطله برداری کلی، راه ها، تونل های اصلی، آماده سازی ها، ساختمان و تأسیسات فراوری یا زیربنایی احداث شده می باشد که البته به میزان مستهلک نشده ملاک محاسبات قرار می گیرد (به عنوان مثال اگر باطله برداری یا آماده سازی انجام گرفته و متناسب با ماده معدنی برداشت شده است به هیچ عنوان نباید هزینه های مربوط در محاسبات لحاظ شود). لذا اداره کل صمت استان می بایست در اجرای تبصره (۲) ماده (۵۷) آیین نامه اجرایی قانون معادن در زمان انتخاب بهره بردار جدید یا دارنده اجازه برداشت جدید، قبل از هر اقدامی اموال، تجهیزات و تأسیسات غیرقابل انتزاع را برابر توضیحات فوق جهت ارزیابی توسط کارشناس رسمی دادگستری مشخص و پس از تقویم هزینه ها موضوع را

^{۵۶} دستورالعمل شماره ۶۰/۸۳۴۳۸ مورخ ۹۸/۳/۳۱ ماولت امور معادن و فراوری مواد؛ دستورالعمل شماره ۶۰/۸۹۸۱۲ مورخ ۱۴۰۰/۳/۳۱ دفتر نظارت؛

دستورالعمل شماره ۶۰/۱۵۰۶۸۹ مورخ ۸۸/۸/۱۳ وزیر صمت؛ دستورالعمل شماره ۹۰/۹۳۱۸۸ مورخ ۸۹/۴/۲۲ وزیر صمت

^{۵۷} دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۵۸۰۹۴ مورخ ۹۶/۱۱/۳۱ شورای عالی معادن

^{۵۸} دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۴۳۹۸۳ مورخ ۹۶/۱۱/۱۲ شورای عالی معادن



در شرایط مزایده و یا واگذاری اعلام نمایند تا بهره‌برداران جدید در محاسبات اقتصادی خود آن را منظور تا مشکلات بعدی به وجود نیاید.^{۵۹}

موضوع ماده (۳۸) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۱): درخصوص تهیه و بازنگری طرحهای بهره‌برداری معادن با رعایت مفاد نشریه ۸۲۵ موارد زیر جهت اقدام لازم ایفاد می‌گردد.

۱- در تهیه طرح ارزیابی اقتصادی و مالی در مطالعات امکان‌سنجی طرحها و پروژه‌های معدنی و در برنامه زمانبندی تولید، دارندگان پروانه اشتغال نظام مهندسی معدن موظفند برابر فصل ۷ و ۸ نشریه راهنمای امکان‌سنجی پروژه‌های معدنی به شماره ۶۴ انتشارات سازمان نظام مهندسی معدن اقدام نمایند.

۲- برابر ماده (۱۴) قانون معادن درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه بهره‌برداری به نرخ روز در سر معدن مبنای محاسبه حقوق دولتی قرار می‌گیرد لذا محاسبات فنی و اقتصادی مندرج در طرح بهره‌برداری مبنای محاسبه قیمت تمام شده هر واحد ماده معدنی سرمعدن می‌باشد و باید در مطالعات اقتصادی طرحها از ارقام هزینه و در آمدی به قیمت واقعی و بروز استفاده شود.

۳- مطالعات اقتصادی طرحهای بهره‌برداری که مبنای صدور و تمدید پروانه‌های بهره‌برداری قرار می‌گیرد باید بر مبنای فوق بازنگری و اصلاح شوند.

۴- اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان موظف است از بررسی و تأیید طرحهایی که موارد فوق را رعایت نکرده اند خودداری نماید.

۵- اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان موظف است در تهیه و بازنگری طرحهای بهره‌برداری بصورتی عمل نماید که ظرف مدت یک سال کلیه طرحها اصلاح و بروزرسانی شود.

۶- مسئولیت حسن اجرای این بند به عهده مدیران کل محترم صمت استان و مناطق آزاد می‌باشد.^{۶۰}

ماده (۶۲): درخصوص دیوهای باطله و مواد معدنی بلا تکلیف، وفق ماده (۱۵) قانون معادن اقدام شود.^{۶۱}

در خصوص تعیین تکلیف مواد باطله در هنگام اعتبار پروانه بهره‌برداری (معادن در ید بهره‌برداران) اقدام لازم به شرح ذیل می‌باشد:

۱) در مواردی که مواد باطله (اعم از روباره، حاصل از عملیات حین استخراج و یا حاصل از فرآوری مواد معدنی و ...) در داخل محدوده معدن و جهت استفاده در مواردی همچون تسطیح، راهسازی، محوطه سازی و

۵۹ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۱۷۲۲۶ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۲۳ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۶۰ دستورالعمل شماره ۶۰/۶۸۶۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۴ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۶۱ تبصره (۴) بند (۹) دستورالعمل شماره ۶۰/۱۸۰۳۸۷ مورخ ۹۹/۷/۲۲ وزیر صمت. دستورالعمل ۶۰/۲۰۴۹۹۷ مورخ ۱۴۰۱/۸/۲۴



یا نظایر آن مد نظر باشد، استفاده آن بلامانع و اخذ حقوق دولت ضرورتی ندارد. لیکن در صورتی که محل تامین مصالح جهت عملیات عمرانی داخل محدوده، در خارج از عرصه جبهه کار معدن (محل عملیات استخراج) باشد، مستلزم پرداخت حقوق دولتی می‌باشد.

۲) در مواردی که مواد باطله (اعم از روباره، حاصل از عملیات حین استخراج و یا حاصل از فرآوری مواد معدنی و...) در داخل معدن مصرف نگردیده و بطور کلی و بنابر هر دلیل ممکن، جهت مصارف دیگر به خارج از معدن منتقل می‌گردد صدور مجوز برداشت موقت و به تبع آن اخذ حقوق دولتی مطلقاً ضروری است.

۳) در موارد مطروحه در بند های ۱ و ۲ برداشت مواد باطله می‌بایست منطبق با نوع مواد باطله تأیید شده و متناسب با نسبت باطله برداری مندرج در طرح بهره برداری معدن بوده و گزارش عملکرد مربوطه نیز باید توسط مسئول فنی معدن به اداره کل تابعه منعکس گردد.

۴) نوع و حجم دیوهای باطله سر معدن جهت امر نظارت، ساماندهی و کنترل، می‌بایست به صورت سالیانه گزارش گردد.^{۶۲}

موضوع ماده (۳۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۳): در خصوص تغییر کمیت و کیفیت مواد معدنی مندرج در پروانه‌های بهره‌برداری معادن مزایده‌ای به شرح ذیل اقدام می‌شود:

۱- پروانه‌های بهره‌برداری که پس از تاریخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۱ (تاریخ ابلاغ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن) و از طریق فرآیند مزایده واگذار گردیده‌اند، مشمول مفاد ماده (۷۹) آیین‌نامه اجرایی خواهند بود.

۲- پروانه‌های بهره‌برداری که قبل از تاریخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۱ (تاریخ ابلاغ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن) و از طریق فرآیند مزایده واگذار گردیده‌اند، تا پایان تاریخ اعتبار معدن، صرفاً مجاز به ارائه درخواست مبنی بر اعمال ۲۵٪ (بیست و پنج درصد) تغییر در شرایط مزایده می‌باشند. بدیهی است در زمان تمدید پروانه‌های بهره‌برداری یاد شده، اعمال ماده (۷۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن بلامانع است.^{۶۳}

ماده (۶۴): اصلاح و تغییر کمیت و کیفیت ماده معدنی مندرج در پروانه بهره‌برداری معادن غیرمزایده‌ای به تقاضای بهره‌برداران بوده و اعمال تغییرات فقط برای سنوات آتی بهره‌برداری خواهد بود.^{۶۴}

۶۲ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۶۷۸۳۵ مورخ ۶۰/۰۶/۲۰ شورای عالی معادن

۶۳ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۱۴۹۲۶ مورخ ۶۰/۰۵/۰۴ شورای عالی معادن

۶۴ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۰۸/۴۴۱ مورخ ۶۰/۰۵/۰۸ شورای عالی معادن؛ دستورالعمل شماره ۶۰/۰۹/۰۹

«موضوع ماده (۴۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۵): نحوه اعمال تاریخ افزایش یا کاهش تناژ ماده معدنی دوم به پروانه بهره برداری مسبوق به سابقه، از زمان تصویب طرح ملاک عمل واقع گردد.^{۶۵}

«موضوع ماده (۴۲) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۶): برگزاری مزایده عمومی محدوده‌های معدنی (محدوده‌های اکتشافی، مجوز برداشت، گواهی کشف و پروانه بهره‌برداری و دیوها) وفق شیوه نامه پیوست شماره (۳) خواهد بود.

جداول مربوط به تعیین صلاحیت فنی و مالی اشخاص حقیقی و حقوقی، حداقل امتیاز لازم برای ثبت درخواست و صدور پروانه اکتشاف و انتقال انواع مجوزها، نحوه محاسبه ظرفیت اشخاص حقوقی و میزان تضامین شرکت در مزایده محدوده‌های اکتشاف بلامعارض، پروانه‌های اکتشاف و معادن متروکه جهت اجرا از زمان ابلاغ، ارسال گردیده است (پیوست شماره ۲) بدیهی است گواهی‌های صادره قبلی دارای اعتبار می‌باشد. ضمناً نحوه بررسی اسناد و مدارک گواهی صلاحیت فنی و مالی از طریق سازمان نظام مهندسی معدن استان‌ها با تشکیل کمیته بررسی صلاحیت فنی و مالی و با حضور نماینده اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها که ترجیحاً معاونت معدنی استان باشد انجام و صدور آن با تأیید و امضا مدیرکل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها صورت گیرد.^{۶۶}

«موضوع ماده (۴۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۷): اسناد تجاری «چک» و «سفته» به صورت توأمان به عنوان تضمین حقوق دولتی صادر می‌شود. همچنین درخصوص کلیه سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی، اخذ سند تجاری «سفته» و یا گواهی خالص مطالبات قطعی تأیید شده قراردادها از سوی دستگاه‌های اجرایی و ذیحسابان مربوط (موضوع بند «ث» ماده (۴) آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی و اصلاحات آن - مصوب ۱۳۹۴) کفایت امر را می‌نماید. تأکید می‌گردد کلیه ادارات کل تابعه، مکلف به پیش‌بینی اعتبار مورد نظر جهت واخواهی سند تجاری «سفته» از طریق معاونت هماهنگی و محیط کسب و کار وزارت متبوع به منظور درج در هزینه‌کرد بودجه سنوات آتی خواهند بود.

«موضوع ماده (۴۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۶۸): نحوه اجرای ماده (۴۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن به شرح زیر است:

^{۶۵} دستورالعمل شماره ۶۰/۵۴۶۳۴ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۱۹ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

^{۶۶} دستورالعمل مصوب رای شماره ۶۰/۲۹۳۶۰۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۵ شورای عالی معادن



۱- اداره کل صنعت، معدن و تجارت تابعه ۳ (سه) ماه پیش از تاریخ الزام رعایت موضوع مفاد ماده (۴۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن توسط بهره‌برداران معادن (به عبارتی ۲۱ (بیست و یک) ماه قبل از پایان اعتبار پروانه‌های بهره‌برداری)، موظف به ارسال اخطار به دارندگان پروانه‌های بهره‌برداری به منظور اقدام و پیش‌بینی تمهیدات لازم وفق ضوابط و قوانین مربوطه به جهت تمدید پروانه‌های بهره‌برداری خواهند بود.

تبصره: اقدام یا عدم اقدام اداره کل صمت استان درخصوص این بند حقی را برای بهره‌برداران ایجاد نموده و متقاضی موظف به اجرای ماده (۴۵) در زمان و موعد مقرر می‌باشد.

۲- در صورت عدم اقدام لازم توسط بهره‌برداران معادن بنا بر هر دلیل ممکن در بازه زمانی ۱۸ (هجده) ماهه منتهی به پایان اعتبار پروانه‌های بهره‌برداری (لغایت آخرین روز اعتبار پروانه)، اداره کل صنعت، معدن و تجارت تابعه موظف به انجام وظایف وفق قوانین و مقررات جاری می‌باشد. به استناد بند «پ» ماده (۵۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن و مطابق با تفویض اختیارات موجود، می‌بایست مراتب با قید فوریت در دستور کار انتزاع معدن از ید بهره‌بردار واقع گردد.

۳- درخصوص موارد خارج از ید و اراده بهره‌برداران معادن در قبال تمدید پروانه‌های بهره‌برداری، مفاد بند «ت» ماده (۵۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن موضوع ماده (۱۰۷) این دستورالعمل کماکان به قوت خود جاری است.

۴- معاونت معادن و فرآوری مواد مکلف به ایجاد ساز و کار اخطارهای یاد شده در بستر سامانه‌های موجود خواهد بود.

ماده (۶۹): اخذ مفاصاحساب حقوق دولتی در زمان تمدید پروانه‌های بهره‌برداری الزامی است.^{۶۷}

ماده (۷۰): درخصوص نحوه تمدید و محاسبه حقوق دولتی در فاصله زمانی اتمام اعتبار تا زمان تمدید پروانه بهره‌برداری معادن در موارد مربوط به عدم رعایت ماده (۴۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن، در صورت فراهم شدن شرایط تمدید و کسب موافقت‌های لازم:

تمدید از زمان انقضای پروانه بهره‌برداری اعمال گردد و در صورت عدم فعالیت بهره‌بردار در فاصله زمانی اتمام اعتبار تا زمان ظهرنویسی پروانه بهره‌برداری جهت تمدید، به استناد تبصره ۲ ماده (۵۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مدت زمان مذکور به عنوان تعطیلی موقت لحاظ گردیده و به اعتبار پروانه بهره‌برداری اضافه شود. لیکن در صورت فعالیت بهره‌بردار در فاصله زمانی اتمام اعتبار تا زمان ظهرنویسی پروانه بهره‌برداری جهت تمدید، حقوق دولتی مواد معدنی برداشت شده در فاصله زمانی یاد شده براساس میزان

استخراج واقعی و بر مبنای قیمت پایه محاسبه و اخذ و مدت زمان مذکور جزء اعتبار پروانه بهره‌برداری لحاظ گردد.^{۶۸}

◀ موضوع ماده (۴۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۷۱): در مواردی که پروانه بهره‌برداری در رهن صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی بوده و بهره‌بردار نسبت به انجام تعهدات اقدامی ننموده و با رعایت تبصره ۲ ماده (۴۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن پروانه بهره‌برداری به نام صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی منتقل می‌گردد، پروانه بهره‌برداری بدون اخذ طرح بهره‌برداری و ضمانتنامه و معرفی مسئول فنی در اختیار صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی قرار گیرد که در این صورت نیازی به تسویه حساب بدهی حقوق دولتی بهره‌بردار توسط صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی نبوده و اداره کل استان مکلف به ضبط ضمانتنامه و اجرای ماده (۳۰) قانون معادن جهت وصول مطالبات حقوق دولتی از بهره‌بردار (در صورت عدم پرداخت) می‌باشد.

ضمناً رعایت اصول ایمنی و حفاظت از معدن و اموال و تجهیزات غیرقابل انتزاع توسط صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی الزامی می‌باشد. بدیهی است ارائه طرح بهره‌برداری و ضمانتنامه و معرفی مسئول فنی و سایر مدارک مورد نیاز از الزامات انتقال پروانه بهره‌برداری از صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی به بهره‌بردار جدید می‌باشد.^{۶۹}

ماده (۷۲): با توجه به اینکه به موجب تبصره ۱ ماده (۴۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن تاریخ ظهرنویسی تاریخ انتقال پروانه محسوب شده است، بنابراین مادامی که امر فوق صورت نگرفته باشد دارنده پروانه در قبال وزارتخانه متعهد خواهد بود.

بدیهی است در صورت عدم رایه وکالت‌نامه رسمی به وسیله متصرف که (در وکالت‌نامه مذکور) دارای اختیارات لازم برای بهره‌برداری و استخراج از جانب دارنده باشد و همچنین در صورت فقدان وکالت‌نامه و عدم ظهرنویسی و ثبت نقل و انتقال در پروانه، اقدامات متصرف منطبق با ماده (۱۹) قانون معادن می‌باشد.

تبصره: در مورد الزام سازمان به انتقال و ظهرنویسی و عدم مراجعه محکوم علیه ضرورت دارد مراتب را از مرجع قضایی ذیربط کسب تکلیف نمایند. اضافه می‌نماید که در صورت مکلف شدن سازمان به ظهرنویسی فلذا ظهرنویسی نیازمند حضور دارنده پروانه نبوده و در صورت عدم اعاده اصل پروانه سازمان می‌تواند با صدور المثنی و اعلام فقدان اعتبار مراحل مترتب را به انجام رسانید.^{۷۰}

۶۸ نظریه شماره ۶۰/۱۰۳۴۲۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۰۴ دفتر حقوقی

۶۹ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۶۳۹۶۰ مورخ ۱۳۹۵/۰۳/۱۲ شورای عالی معادن

۷۰ نظریه شماره ۶۰/۱۰۳۴۲۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۰۴ دفتر حقوقی

« موضوع ماده (۴۸) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۷۳): کلیه پروانه‌های بهره‌برداری در رهن صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی (انتقال یافته به نام آن صندوق) لازم است ظرف بازه زمانی ۶ (شش) الی ۱۲ (دوازده) ماهه وفق مقررات مربوطه تعیین تکلیف گردند. در غیر این صورت، صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی با قید فوریت مکلف به واگذاری محدوده‌های مذکور از طریق فرآیند مزایده عمومی و مطابق با ضوابط جاری خواهد بود.^{۷۱}

« موضوع ماده (۴۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۷۴): پروانه‌های بهره‌برداری برای معادنی که محدوده مجوز برداشت آن‌ها با مختصات واگذاری توسط دفاتر فنی استانداری مطابقت داشته و با محدوده‌های همجوار تداخل ندارد و ضوابط ایمنی و فنی، عمق برداشت وفق ضوابط و مقررات و سایر تعهدات از جمله پرداخت حقوق دولتی را رعایت نموده اند با مد نظر قراردادن و اجرای موارد ذیل صادر می‌شود:

۱- عدم واقع شدن معادن در بستر و حریم رودخانه‌ها که ذخیره آنها تابع شرایط و آورد رودخانه می‌باشد.

۲- اخذ طرح بهره‌برداری که بر مبنای تیپ تهیه شده به همراه طرح ایمنی شامل موارد ذیل:

۲-۱- شرح کاملی از وضعیت زمین‌شناسی محدوده معدن

۲-۲- طراحی مناسب به روش open pit که در آن‌ها پارامترهای اساسی شامل رمپ‌های دسترسی، پله‌های کار و ایمنی منظور شده باشد.

۲-۳- شرح مفصل ایمن‌سازی (رعایت ضوابط ایمنی) و تطبیق وضعیت فعلی معادن با شرایط طرح بهره‌برداری معادن

۲-۴- تطبیق محدوده عملیات معدنی با محدوده واگذار شده از طرف استانداری (کروکی یا مختصات محدوده واگذار شده وفق ماده (۶۶) این دستورالعمل).

۲-۵- جانمایی محل استخراج ترسیب، کارخانه تولید مصالح و دپوی مواد معدنی در نقشه محدوده معدن، محل باطله و ساختمان‌های رفاهی و کارگاهی

۲-۶- تعهد به کاهش ارتفاع دپوهای موجود در معادن به زیر ۶ متر و تعیین تکلیف باطله‌های معدن

۲-۷- ترسیم برش‌های عرضی از محدوده عملیات معدنی و ترسیم پله‌های استخراجی و ایمنی



۳- به کارگیری مسئول فنی مجرب و مورد تأیید سازمان نظام مهندسی معدن و اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان

۴- وجود ذخیره مکفی جهت صدور پروانه بهره‌برداری (برآورد ذخیره موجود در طرح بهره‌برداری ارائه شده)

۵- حداکثر زمان مجاز بر اعتبار پروانه‌های بهره‌برداری سه ساله می‌باشد (با رعایت ماده (۴۴) آیین‌نامه اجرایی).

۶- اخذ تعهد محضری مبنی بر رعایت تغییرات لازم در چارچوب طرح بهره‌برداری و رعایت کلیه اصول فنی و ایمنی و ضوابط زیست محیطی.

۷- در صورت تطبیق محدوده و اجرای دقیق موارد یاد شده صدور پروانه بهره‌برداری با شرایط و وضعیت فعلی و عدم تداخل بلامانع می‌باشد. در صورت عدم وجود حریم (حریم صفر) رعایت ضوابط ایمنی و فنی در مرز بین دو محدوده جهت جلوگیری از بروز هرگونه حادثه غیرمترقبه الزامی بوده و در این زمینه تعهدات لازم از بهره‌برداران اخذ گردد.

تبصره- معادنی که بهره‌برداران آن نسبت به اجرای کامل تعهدات قانونی مندرج در پروانه بهره‌برداری از جمله فعال بودن معدن، اجرای عملیات بر اساس اصول فنی و ایمنی، عدم تخلف قانونی طی دوره قبلی بهره‌برداری، رعایت ضوابط زیست محیطی طی سنوات قبل، تعیین تکلیف حقوق دولتی و اجرای سایر تعهدات اقدام و فاصله قانونی تا سکونتگاه‌های انسانی را رعایت نموده‌اند و آن اداره کل استان رضایت کامل از عملکرد بهره‌برداری آن‌ها را دارد، در صورت داشتن ذخیره مکفی، افزایش اعتبار پروانه بهره‌برداری جهت معادن مزبور در دوره بعدی از ۳ سال به ۵ سال میسر می‌باشد.^{۷۲}

ماده (۷۵): چگونگی صدور و تجدید مجوزهای برداشت معادن شن، ماسه و خاک رس و ثبت محدوده‌های شن و ماسه و خاک رس به شرح ذیل است:

۱- تشکیل بانک اطلاعاتی از مجوزهای برداشت معادن فعال، غیرفعال و انجام عملیات دقیق نقشه‌برداری و تهیه نقشه با مقیاس ۱/۱۰۰۰ از معادن و دپوهای موجود توسط دارنده مجوز، تکمیل و پیاده‌سازی دقیق مختصات جغرافیایی محدوده مجوز برداشت و ثبت آن در کالک مبنا و GIS سازمان (در لایه‌ای مجزا از سایر محدوده‌های معدنی)



۲- تطبیق محدوده عملیات معدنی با محدوده واگذار شده از طرف استانداری به نحوی که هرگونه فعالیت معدنی باید درچارچوب محدوده معدن انجام پذیرد. در این ارتباط شناسایی دقیق هویت دارندگان مجوز برداشت و تعیین تکلیف برداشت کنندگان غیرمجاز و تخلف‌های احتمالی وفق قانون معادن انجام پذیرد.

۳- با توجه به اینکه اکثریت مجوزهای برداشت در بستر رودخانه‌ها و مسیل‌های متغیر صادر گردیده است، ذخیره مربوط تابع آورد رودخانه و یا جریان‌های سیلابی می‌باشد. لذا هرگونه تمدید مجوز مشروط به رعایت تعهدات وفق قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن، تسویه حساب حقوق دولتی، رعایت اصول فنی و ایمنی، کاهش ارتفاع دپوهای موجود (به زیر ۶ متر) جانمایی ایمن حوضچه‌های ترسیب و رعایت ضوابط زیست محیطی و منوط به وجود ذخیره مناسب و در هر مرحله تمدید تابع شرایط اعلامی از طرف شرکت های آب منطقه‌ای از جمله عمق برداشت و حجم برداشت می‌باشد.

۴- صدور مجوزهای برداشت جدید تنها جهت طرح‌های ملی (پروژه‌های عمرانی) با تأیید کارفرما می‌باشد. صدور این گونه مجوزها در محدوده‌های بلامعارض با رعایت مقررات بلامانع است (مواد (۸۷)، (۸۸)، (۸۹) و (۹۰) دستورالعمل) و در صورت ضرورت صدور مجوز در حریم‌های فی مابین محدوده‌های معدنی و همچنین در داخل محدوده‌های معدنی فعال به استثناء گروه یک و دو و در صورت امکان‌پذیری موارد با ارائه گزارش کامل از وضعیت محدوده و محدوده‌های مجاور و محل پیشنهادی جهت صدور مجوز برداشت یا در نظر گرفتن طرح و برنامه معدن فعال جهت احداث واحد فرآوری در محدوده معدن بررسی (موضوع ماده (۲۳) قانون معادن) و جهت اتخاذ تصمیم به این معاونت ارائه گردد.

۵- در محدوده‌های معدنی شن و ماسه و خاک رس واقع در بستر و حریم رودخانه‌ها که مدیریت آن با وزارت نیرو می‌باشد، هرگونه اقدام وفق بند «ح» تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ خواهد بود. «به منظور پیشگیری و بازسازی خسارت ناشی از سیل و ساماندهی و لایروبی رودخانه‌ها به شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها و سازمان آب و برق خوزستان اجازه داده می‌شود بهره‌برداری از مصالح مازاد رودخانه‌ای را از طریق مزایده به پیمانکاران و بهره‌برداران شن و ماسه (با به کارگیری پیمانکاران دارای صلاحیت) به شرط واریز حقوق دولتی و رعایت ملاحظات محیط زیستی و حقوق ذینفعان واگذار نماید. در صورت وصول درآمد مازاد بر عملیات تعیین شده در قرارداد، منابع حاصله به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و منابع حاصله در چهارچوب موافقت‌نامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور صرف سردهنه‌سازی و ساماندهی رودخانه‌های کشور می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت نیرو تهیه و ابلاغ می‌گردد.»

۶- حقوق دولتی مربوط به هر مجوز (تمدید یا صدور) در ابتدای هر مجوز اخذ و درخصوص بدهی‌های قبلی مربوط به دفاتر فنی استانداری، دارنده مجوز ملزم به ارائه مفاصاحساب مربوط می‌باشد.



حقوق دولتی مجوزهای برداشت که از طریق مزایده یا ترک تشریفات مزایده، واگذار گردیده‌اند در زمان تمدید تابع شرایط مزایده بوده و نباید از حقوق دولتی (قیمت پایه اعلامی) سال و یا زمان تمدید کمتر باشد. در صورت امتناع دارندگان مجوز برداشت از پرداخت حقوق دولتی، ضمن عدم تمدید مجوز برداشت برابر ماده (۲۰) قانون معادن و بخشنامه‌های صادره با آن‌ها رفتار و دارنده مجوز فاقد صلاحیت شناخته می‌شود.

۷- تعیین تکلیف حریم‌های فعلی فی مابین مجوزهای برداشت و سایر مجوزهای معدنی پس از ساماندهی نهایی و طبق نظر شورایعالی معادن خواهد بود.

۸- هرگونه تداخل احتمالی فی مابین مجوزهای برداشت شن و ماسه و خاک رس با محدوده‌های سایر مواد معدنی نیازمند بررسی دقیق و رفع تداخل می‌باشد که پس از اعلام اداره کل استان به صورت موردی و یا تجمیع شده قابل طرح در شورایعالی معادن می‌باشد.

۹- محدوده‌های مجوز برداشت واقع در زمین‌های اوقافی وفق قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن ملزم به ارائه مدارک و مستندات، دریافت مجوز و پرداخت حقوق دولتی می‌باشند.

۱۰- انتقال مجوزهای برداشت معادن شن و ماسه و خاک رس امکان پذیر نبوده و به هر شکل ممنوع می‌باشد. در صورت وقوع تخلف در این گونه موارد برابر ماده (۲۰) قانون معادن با دارنده مجوز برخورد خواهد شد.

۱۱- ثبت محدوده‌های شن و ماسه و خاک رس خارج از بستر و حریم رودخانه‌ها با رعایت مفاد قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن و صرفاً به صورت مخلوط کوهی بلامانع می‌باشد در این قبیل موارد حداکثر عمق برداشت برابر با ارتفاع دشت‌ها بوده و ایجاد هرگونه پیت یا شیب منفی نسبت به دشت اطراف ممنوع می‌باشد. در صورت عدم رعایت اصول فنی و موارد یاد شده برابر ماده (۲۰) قانون معادن با دارنده مجوز برخورد خواهد شد. در این مورد اعلام محدوده آزاد به منزله صدور پروانه اکتشاف نبوده و این موضوع پس از بررسی دقیق و عدم وجود محدوده در بستر و حریم رودخانه قابل اقدام خواهد بود.

۱۲- در مواردی که دارنده مجوز برداشت تاکنون نسبت به تمدید مجوز اقدام ننموده است و پیگیری‌های لازم را به عمل نیاورده، تمدید مجوز برداشت امکان‌پذیر نبوده و واگذاری محدوده مورد نظر صرفاً از طریق مزایده عمومی ممکن خواهد بود.^{۷۳}

ماده (۷۶): در خصوص مجوز برداشت ماسه بادی با عنایت به اینکه در فصول پایانی هر سال، برخی از استان‌های کشور با درخواست‌های متعدد جهت صدور مجوز برداشت ماسه بادی به منظور تغذیه خاک

دستورالعمل مربوط به تکالیف موضوع آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مصوب ۱۳۹۲/۰۴/۱۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی

فصل اول - تعاریف

ماده (۱): واژه‌ها و اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل مطابق تعاریف قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن، قانون نظام مهندسی معدن و آیین‌نامه اجرایی آن است.^۱

ماده (۲): نظر به بند «الف» ماده (۱) قانون معادن اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ مبنی بر تعریف ماده معدنی (کانی) به شرح «هر ماده یا ترکیب طبیعی که به صورت جامد یا گاز یا مایع و یا محلول در آب در اثر تحولات زمین شناسی به وجود آمده باشد» و با اطمینان نظر به اینکه خاک پیت ماده‌ای حاصل از مواد آلی تجزیه نشده (پوسیده و نیمه پوسیده) به شمار می‌رود و تشکیل آن ارتباطی به تحولات زمین شناسی ندارد و لذا ماده معدنی تلقی نگردیده و فعالیت‌های مربوط به استحصال آن مشمول قانون معادن به شمار نمی‌روند، بنابراین ادارات کل تابعه مجاز به صدور هر نوع مجوز (اعم از اکتشافی یا بهره‌برداری) جهت خاک پیت نخواهند بود. مجوزهای صادره پیش از تاریخ تصویب این قانون، مشمول این محدودیت نگردیده و کماکان در حدود قانون و ضوابط جاری دارای اعتبار می‌باشند.

فصل دوم - تفویض اختیار

ماده (۳): تفویض اختیارات به رؤسای ادارات صنعت، معدن و تجارت استان‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

۱) قانون معادن

الف: اکتشاف

- ۱- ماده (۶) قانون معادن به استثناء تبصره‌های (۲) و (۳) و ماده (۷) به غیر از موارد مشمول ماده (۴۱) دستورالعمل جامع و ماده (۸)

ب: بهره‌برداری

- ۲- مواد (۹)، (۱۰) و تبصره (۱) آن، ماده (۱۱)، تبصره (۳) ماده (۱۴) و مواد (۱۵) و (۱۶)

ج: مقررات عمومی

۱ قانون معادن مصوب ۱۳۷۷ و اصلاحات آن، آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مصوب ۱۳۹۲/۴/۱۱، قانون نظام مهندسی معدن مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۵ و آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی معدن مصوب ۱۳۸۱/۴/۵



کشاورزی باغات و زمین‌های زراعی مواجه می‌گردند به منظور تسریع در بررسی درخواست متقاضیان و صدور مجوز برداشت لازم است اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها نسبت به صدور مجوز برداشت محدود از محدوده‌های ماسه بادی، گچ خاکی و خاک رس (فاقد هرگونه ماده معدنی با ارزش) در مناطق آزاد با ظرفیت محدود و حداکثر ۱۰۰۰۰ تن و در زمان محدود و اخذ حقوق دولتی اقدام نمایند. بدیهی است مصرف ماده معدنی اینگونه مجوزها صرفاً جهت مصرف در تغذیه و اصلاح خاک کشاورزی باغات می‌باشد.

لازم به ذکر است اخذ موافقت اداره کل منابع طبیعی قبل از صدور هرگونه مجوز برداشت و رعایت ضوابط زیست محیطی ضروری بوده و انتقال هرگونه ماده معدنی به خارج از محدوده استان غیرمجاز می‌باشد.

ضمناً با عنایت به اینکه مسئولیت حسن اجرای دستورالعمل این ماده بر عهده ادارات کل استانی می‌باشد نظارت و بازدید مستمر از نحوه برداشت و محل مصرف ماده معدنی مجوزهای صادره معمول داشته و گزارش عملکرد مجوزهای برداشت صادره را هر ۳ ماه به معاونت امور معادن ارسال فرمایند.^{۷۴}

ماده (۷۷): جهت رفع مشکلات مربوط به معادن خاک رس کشور، ضمن لزوم رعایت تبصره (۶) ماده (۷۷) به منظور صدور مجوز برداشت موقت وفق قوانین و مقررات در اراضی ملکی واحدهای تولیدی آجر و متناسب با میزان مورد نیاز مصرف کوره‌های آجرپزی و به منظور جلوگیری از برداشت‌های غیرمجاز و ایجاد کنترل و نظارت بهینه، محدوده‌های فعالیت و محل‌های کار شده قبلی هریک از دارندگان واحد تولیدی آجر در صورت فعال بودن (ملکی یا غیرملکی) به عنوان محدوده معدن تعریف و در صورت متراکم بودن محدوده‌ها به صورت موزائیک‌بندی یا حریم صفر تعریف و صدور مجوز براساس مختصات و محدوده‌های تعریف شده با رعایت مسائل زیست محیطی می‌باشد. همچنین الزامی است کلیه دارندگان مجوز برداشت نسبت به رعایت ضوابط فنی و ایمنی مربوطه اقدام لازم معمول نمایند. بدیهی است عمق برداشت محدوده‌ها نیز می‌بایست متناسب با متوسط عمق معادن مجاور منطقه بوده و در صورت عدم وجود حریم (حریم صفر)، رعایت ضوابط ایمنی و فنی در مرز بین محدوده‌ها جهت جلوگیری از بروز حوادث مترقبه مطلقاً ضروری است.^{۷۵}

ماده (۷۸): درخصوص نحوه تعیین حقوق دولتی مواد معدنی حاصل از لایروبی در رابطه با درخواست‌های واحدهای دارای مجوز قانونی از ارگان‌های ذیصلاح من جمله، واحدهای پرورش ماهیان خاویاری، نیروگاه‌ها، تأسیسات گردشگری، اسکله‌ها، بنادر و سایر موارد به تشخیص اداره کل صمت استان‌ها و نظر به ضرورت اقدام بدون فوت وقت در قبال درخواست‌های واصله، مشروط به فعالیت مستمر و عدم دپوی ماده معدنی توسط واحدهای مذکور، حقوق دولتی مواد معدنی یاد شده بر مبنای قیمت پایه سال برداشت محاسبه و اخذ

۷۴ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۷۵۶۶۸ مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۲۷ شورای عالی معادن

۷۵ دستورالعمل شماره ۶۰/۵۰۸۱۹ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۳ دفتر اکتشاف: رأی شماره ۶۰/۲۹۳۳۴۹ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۵ شورای عالی معادن



دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب سال ۱۳۳۷ و خاصه مطابق بند (۳) تبصره (۳) ماده (۱) آن قانون، استخراج معادن و عقد قرارداد مربوط به استثنای معادن طبقه اول و نمک طعام واقع در ملک شخصی از معاملات ممنوعه قانونی محسوب می‌شود، از این رو رأی شورا به شرح ذیل صادر و اعلام می‌گردد:

الف) برابر بند (۳) تبصره (۳) ماده (۱) لایحه قانونی راجع به منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلس و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب سال ۱۳۳۷، اکتشاف و استخراج و بهره‌برداری از معادن به استثنای معادن طبقه یک مندرج در قانون معادن و همچنین نمک طعام واقع در ملک شخصی برای کارکنان دولت به هر نحوی که از خزانه دولت مقرر، حق الزحمه، حقوق و نظایر آن دریافت می‌نماید ممنوع است و به استناد ماده (۲) لایحه مذکور مجوز صادره ابطال و محدوده از طریق مزایده عمومی واگذار گردد.

ب) بدیهی است چنانچه متقاضیان در زمان اخذ مجوز کارمند دولت نبوده و متعاقباً واجد چنین شرایطی شوند در این صورت لزوماً می‌بایست از اشتغال دولتی استعفا دهند. در غیراین صورت ادامه شرایط و داشتن مجوز منطبق با بند «الف» بوده و مجوز صادره ابطال و محدوده از طریق مزایده عمومی واگذار گردد.^{۸۰}

ماده (۸۳): نظر به اینکه صدور اجازه برداشت مواد معدنی به صورت محدود و موقت می‌باشد لذا دارندگان مجوز، مجاز به ایجاد هیچ‌گونه تأسیسات در محل محدوده معدنی نمی‌باشند و در صورتی که فعالیت آن‌ها ایجاد اینگونه تأسیسات را ایجاب نماید این وزارت هیچگونه مسئولیتی در قبال تأسیسات یاد شده ندارد و مشمول ماده (۲۱) نمی‌گردد و ضروریست دارنده مجوز پس از خاتمه مدت مجوز نسبت به جمع‌آوری تأسیسات خود اقدام نمایند.^{۸۱}

ماده (۸۴): ارائه طرح فنی و ایمنی از سوی متقاضی صدور اجازه برداشت و تصویب آن وفق مقررات جاری قبل از صدور هرگونه اجازه برداشت ضروری می‌باشد.

بدیهی است ارائه طرح فنی و ایمنی از الزامات صدور هرگونه مجوز معدنی بوده و مبنای فعالیت اجرایی مسئول فنی و نظارت فنی کارشناسان آن سازمان بر نحوه فعالیت بهره‌بردار در طول دوره مجوز صادره خواهد بود. هرگونه اظهارنظر کارشناسی درخصوص شرایط ایمنی محدوده مورد استخراج براساس طرح مصوب فوق صورت می‌گیرد.^{۸۲}

ماده (۸۵): هرگونه برداشت و حمل مواد معدنی، مشمول پرداخت حقوق دولتی طبق ضوابط، مقررات و قوانین موجود خواهد بود.^{۸۳} در صورت احراز مالکیت زمین و اثبات وجود مجوزهای قانونی (طرح‌های صنعتی،

۸۰. دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۹۷۳۱۲ مورخ ۹۵/۴/۲۸ شورای عالی معادن

۸۱. دستورالعمل شماره ۶۰/۷۱۷۵۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۲۵ معاونت امور معادن و فراوری مواد

۸۲. دستورالعمل شماره ۶۰/۸۳۲۸۳ مورخ ۹۹/۴/۳ دفتر نظارت امور معدنی

۸۳. دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۷۷۳۸۲ مورخ ۱۴۰۰/۱۳/۱۷ شورای عالی معادن



کشاورزی و...)، صدور اجازه برداشت سنگ یا خاک (مصالح) حاصل از تسطیح زمین در محل اجرای طرح‌های صنعتی، کشاورزی با پرداخت حقوق دولتی بلامانع است.^{۸۴}

ماده (۸۶): کلیه معادن کشور از جمله معادن شن و ماسه رودخانه‌ای لازم است نسبت به اصلاح موارد ذیل اقدام نمایند. بدیهی است در صورت عدم رعایت هر کدام از موارد ذیل پس از تذکرات لازم وفق ماده (۱۴) قانون اصلاح قانون معادن با آن‌ها برخورد خواهد شد.

- اصلاح شیب‌ها و پایداری پله‌های استخراجی معادن علی‌الخصوص معادن شن و ماسه به منظور ارتقاء ایمنی و فنی در معادن.
- برگزاری دوره‌های آموزشی برای کلیه پرسنل معدن علی‌الخصوص برای رانندگان ماشین‌آلات سبک و سنگین موجود در معدن و اخذ گواهینامه از مراکز علمی معتبر.
- هدایت آب‌ها و پسماندهای مصرفی همچنین پساب کارگاه‌های شن و ماسه و کانه‌آرایی به مکان‌های مناسب و ایمن جهت رعایت اصول و مقررات ایمنی و زیست محیطی.
- انجام فعالیت‌های معدن در محدوده پروانه یا اجازه برداشت با توجه به مختصات آن‌ها که توسط GPS مشخص گردیده است.
- مشخص کردن محل‌های دیوی باطله و مواد معدنی به صورت تفکیک و جدا از هم با نصب تابلوهای مشخص.
- انجام هرگونه ساخت و سازی در محدوده معدنی با مجوز و هماهنگی با اداره کل صنعت، معدن و تجارت.
- رعایت ماده (۱۰۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن برای معادنی که بیشتر از ۲۵ نفر کارگر دارند باید یک نفر به عنوان مسئول فنی و یک نفر به عنوان مسئول بهداشت حرفه‌ای داشته باشند در معادنی که کمتر از ۲۵ نفر کارگر دارند این مسئولیت بر عهده اشخاص دارای مجوز صلاحیت نظام مهندسی معدن و یا سرپرست معدن می‌باشد.
- رعایت ماده (۱۰۲) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مبنی بر اینکه دارنده عملیات معدنی و صنایع معدنی می‌بایستی از خدمات مسئول فنی واجد شرایط نظام مهندسی معدن و جهت نظارت بر کلیه امور فنی و ایمنی استفاده و ماهانه گزارش معدن را به اداره کل صنعت، معدن و تجارت با ذکر نام و شماره نظام مهندسی ارائه نماید.



- تجهیز پرسنل معدن به وسایل ایمنی (کفش، کلاه، ماسک، لباس کار، عینک، دستکش و ...) و تأکید بر استفاده از آنها.

رعایت ماده (۱۰۶) آیین‌نامه اجرایی مبنی بر اینکه دارنده عملیات معدنی را مکلف نموده مدارک و مستندات لازم را در محل عملیات معدنی و صنایع معدنی برای ارائه به کارشناسان اعزامی نگهداری کنند.^{۸۵}

◀ موضوع ماده (۵۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۸۷): درخصوص چگونگی صدور و تجدید مجوزهای برداشت معادن شن و ماسه و خاک رس جهت طرح‌های ملی و پروژه‌های عمرانی، وفق ماده (۵۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن، اعلام می‌دارد هرگونه صدور و تجدید مجوزهای برداشت مواد معدنی گروه یک و دو جهت طرح‌های عمرانی در محدوده‌ها و معادن بلامعارض از اختیارات تفویضی به آن اداره کل بوده و تنها در صورت ضرورت صدور مجوز در حریم‌های فی مابین محدوده‌های معدنی و یا در داخل محدوده‌های معدنی فعال وفق ماده (۲۳) قانون معادن، نیاز به کسب مجوز از وزارت متبوع می‌باشد. لذا لازم است اقدامات لازم درخصوص صدور و تجدید کلیه مجوزهای برداشت طرح‌های عمرانی با رعایت ماده (۸۴) این دستورالعمل و مفاد ماده (۵۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن را به عمل آورند.

ضمناً تأکید می‌گردد پس از اتمام مهلت مجوزهای مزبور و اتمام طرح‌ها، واگذاری محدوده‌های مجوز در صورت برخورداری از ذخیره کافی از طریق مزایده عمومی خواهد بود و دارندگان مجوزهای برداشت طرح‌های عمرانی مشمول موضوع ماده (۶۵) این دستورالعمل مبنی بر صدور پروانه بهره‌برداری نخواهد گردید.^{۸۶}

ماده (۸۸): درخصوص تأمین نیاز پروژه‌های عمرانی از معادن، در صورت وجود معادن فعال با ظرفیت مناسب و یا دارای دپوهای ماده معدنی که امکان تأمین نیاز پروژه‌های عمرانی را در منطقه دارند (در استان تهران در شعاع ۱۵ کیلومتری و در سایر استان‌ها در شعاع ۲۵ کیلومتری)، از صدور مجوزهای برداشت جهت تأمین مواد معدنی مورد نیاز اجرای پروژه‌های عمرانی خودداری شود که در این صورت بهره‌برداران معادن منطقه با نظارت مستقیم ادارات کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها موظف به تأمین ماده معدنی مورد نیاز پروژه‌های عمرانی با قیمت‌های فروش مصوب استانداری استان مربوطه می‌باشند.^{۸۷}

ماده (۸۹): درخصوص چگونگی صدور و تجدید اجازه برداشت معادن شن، ماسه و خاک رس جهت طرح‌های ملی و پروژه‌های عمرانی وفق ماده (۵۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن، مجریان طرح‌های عمرانی یا پیمانکاران ذی‌صلاح معرفی‌شده از طرف کارفرمایان طرح‌های عمرانی صرفاً مجاز به مصرف ماده معدنی برابر با اجازه

۸۵ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۳۵۹۲۳ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۰۶ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۸۶ دستورالعمل شماره ۶۰/۳۲۴۹۳ مورخ ۹۷/۲/۱ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۸۷ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۵۷۸۴۵ مورخ ۹۶/۱۱/۱۹ شورای عالی معادن؛ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۸۶۹۵۵ مورخ ۱۳۹۸/۱/۰۲۵ وزیر صمت



برداشت صادره (با رعایت مقررات)، در محل و در اجرای پروژه مربوط بوده و حق فروش ماده معدنی مورد برداشت و مازاد بر نیاز پروژه را نداشته و در صورت هرگونه تخطی در این خصوص متخلف محسوب و می‌بایست برابر مقررات با ایشان رفتار گردد.

ضمناً مازاد ماده معدنی مورد برداشت در صورت عدم نیاز در پروژه مربوط، می‌بایست از طریق مزایده عمومی واگذار گردد.^{۸۸}

ماده (۹۰): در راستای اجرای مفاد ماده (۱۴) قانون معادن، کلیه بهره‌برداران معادن شن و ماسه و خاک رس فارغ از اینکه مالک شخصی در ملک خود یا موقوفات باشند، در هر صورت می‌بایست حقوق دولتی را به صورت کامل پرداخت نمایند.^{۸۹}

ماده (۹۱): معافیت وزارت نیرو از پرداخت حقوق دولتی مواد معدنی شن و ماسه مورد نیاز جهت انجام پروژه‌های عمرانی (بدون حق فروش ماده معدنی)، کأن لم یکن اعلام می‌گردد.^{۹۰}

ماده (۹۲): در خصوص درخواست مجریان طرح‌های غیر معدنی متداخل با محدوده‌های اکتشافی و معدنی، مبنی بر بروز مشکل در اجرای طرح‌های مذکور و به منظور تسهیل در فرآیند انجام امور و مساعدت در اجرای طرح‌ها در مواردی که موقعیت عرصه طرح غیرمعدنی مورد نظر در قسمت عرصه غیرعملیاتی معدن واقع می‌گردد، موضوع واگذاری با لحاظ نمودن نظر کارشناسان ذی‌صلاح به شورای معادن استانی تفویض اختیار می‌گردد. بدیهی است در این صورت مراحل آتی اجرای طرح مورد نظر می‌بایست از طریق دستگاه مربوطه مورد پیگیری واقع گردد. همچنین در مواردی که عرصه طرح غیرمعدنی با عرصه عملیاتی معدن متداخل است، صرفاً بنا به ضرورت موضوع و تشخیص شورای معادن استانی، مراتب جهت اخذ تصمیم به شورایعالی معادن ارسال گردد.^{۹۱}

ماده (۹۳): در اجرای مواد (۴۹) و (۵۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن بدینوسیله نحوه صدور مجوز برداشت، محاسبه و صدور مفادحساب حقوق دولتی مصالح مصرفی مورد نیاز طرح‌های عمرانی به شرح زیر اعلام می‌شود.

۱- مجریان طرح‌های عمرانی و یا پیمانکاران معرفی شده آنها که درخواست صدور مجوز برداشت از یک ذخیره معدنی را دارند باید درخواست خود شامل محدوده مورد نظر با ذکر مختصات جغرافیائی، میزان

۸۸ دستورالعمل شماره ۶۰/۴۵۹۷۹ مورخ ۹۸/۳/۱۴ ممانعت امور معادن و فراوری مواد

۸۹ دستورالعمل شماره ۶۰/۸۲۶۵۱ مورخ ۹۶/۴/۴ ممانعت امور معادن و فراوری مواد

۹۰ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۹۱۱۰۴ مورخ ۹۶/۱۲/۲۸ شورای عالی معادن

۹۱ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۲۵۳۷۲ مورخ ۹۷/۱۲/۱۸ شورای عالی معادن



برداشت، نوع ماده معدنی و مدت برداشت را به همراه یک نسخه موافقتنامه و یا قرارداد اجرای طرح جهت صدور مجوز برداشت به اداره کل استان تحویل نمایند.

۲- متقاضیان موضوع بند ۱ که در نظر دارند مصالح ساختمانی مورد نیاز طرح را از محل عملیات اجرای طرح تأمین نمایند باید قبل از شروع طرح نسبت به اخذ مجوز اقدام نمایند. حقوق دولتی در هر مرحله از اجرای طرح باتوجه به صورت وضعیت ارائه شده بصورت علی الحساب محاسبه و وصول و پس از خاتمه طرح و تعیین میزان دقیق مصالح مصرف شده در طرح نسبت به محاسبه حقوق دولتی قطعی برحسب قیمت پایه سال مورد نظر اقدام می‌شود.

۳- متقاضیان موضوع بند ۱ که مصالح مورد نیاز طرح را از سایر منابع تأمین می‌نمایند باید ضمن ارائه صورت وضعیت پروژه در هر مرحله نسبت به پرداخت حقوق دولتی جهت صدور مفاصاحساب اقدام نمایند. در اینگونه موارد مصالح ساختمانی خریداری شده از بهره‌برداران مجاز در صورت ارائه فاکتور معتبر خرید از پرداخت حقوق دولتی معاف می‌باشند.

۴- مصالح ساختمانی حاصل از محل عملیات اجرای طرح‌های عمرانی که مازاد مصرف بر نیاز طرح باشد یا در طرح مصرف نمی‌شود مانند جاده‌سازی، پیچ‌بری راه و یا حفر تونل و... متعلق به دولت بوده و توسط ادارات کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها بر مبنای بهای ماده معدنی سرمعدن از طریق مزایده به فروش می‌رسد.

۵- محاسبه میزان مصالح مصرفی در طرح‌های عمرانی به شرح زیر تعیین می‌شود:

نحوه محاسبه مصالح مصرفی توسط دستگاه‌های اجرایی و یا پیمانکاران آن‌ها در طرح‌های عمرانی

الف- مصالح معدنی برای تهیه شن و ماسه مصرفی در هر متر مکعب بتن معادل ۱/۳۰ حجم بتن مندرج در صورت وضعیت.

ب- مصالح معدنی برای تهیه شن و ماسه مصرفی در هر متر مکعب آسفالت گرم معادل ۱/۲۵ حجم آسفالت مندرج در صورت وضعیت.

ج- مصالح معدنی برای تهیه شن و ماسه مصرفی در هر متر مکعب آسفالت سطحی معادل ۱/۵۰ حجم آسفالت مندرج در صورت وضعیت.

د- مصالح معدنی برای تهیه شن و ماسه مصرفی در هر متر مکعب اساس و زیراساس معادل ۱/۲۰ حجم اساس و زیراساس مندرج در صورت وضعیت.

ذ- سنگ مصرفی در هر متر مکعب بنایی (به استثنای سنگ فرش و نماسازی‌ها سنگی) و بلوکاز معادل ۰/۸۰ حجم بنایی یا بلوکاز مندرج در صورت وضعیت.



ر- مصالح معدنی برای تهیه ماسه مصرفی در هر متر مکعب بنایی یا آجر یا سنگ معادل ۰/۴۰ حجم بنایی مندرج در صورت وضعیت.

بدیهی است دارندگان این قبیل مجوزها حق فروش مواد معدنی مورد برداشت را نداشته و در صورت تخلف مطابق ماده (۲۰) قانون معادن با آنها رفتار می‌شود. ضمناً پیمانکارانی که بدون اخذ مجوز اقدام به استخراج مصالح مورد مصرف خود می‌کنند مشمول ماده (۱۹) قانون معادن بوده و با آنها برابر مقررات برخورد خواهد شد.^{۹۲}

در خصوص نحوه محاسبه مفاسد حساب پیمانکاران طرح‌های عمرانی انجام اقدامات زیر ضروری است:

• در صورتیکه پیمانکار مربوطه نسبت به ارائه مفاسد حساب در هر مرحله از اتمام پروژه به آن سازمان اقدام نموده است سال بهره‌برداری ماده معدنی ملاک محاسبه حقوق دولتی خواهد بود.

• در صورتیکه پیمانکار مربوطه نسبت به ارائه مفاسد حساب طی یک مرحله پس از اتمام پروژه و یا با فاصله زمانی بعد از اتمام پروژه به آن سازمان اقدام نموده است سال خاتمه پروژه یاد شده ملاک محاسبه حقوق دولتی خواهد بود.

- در صورت عدم درخواست تجدید مجوز برداشت از سوی دارنده مجوز و عدم تجدید آن هرگونه استخراج و برداشت ماده معدنی از محدوده‌های مذکور غیرمجاز بوده و با فرد خاطی وفق مفاد ماده (۱۹) قانون معادن برخورد قانونی لازم صورت پذیرد.^{۹۳}

ماده (۹۴): در خصوص نحوه اقدام در ارتباط با خسارت مازاد برداشت و برداشت غیرمجاز ماده معدنی شن و ماسه و خاک رس توسط مجریان طرح‌های عمرانی و ملی، به شرح ذیل اقدام گردد:

الف) حقوق دولتی مواد معدنی برداشت شده بدون مجوز بر اساس قیمت فروش محاسبه و اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان ضمن اعلام مراتب به اداره کل منابع طبیعی استان، نسبت به اجرای ماده (۱۹) قانون معادن اقدام نماید.

ب) در صورت مصرف مواد معدنی برداشت شده بیش از تناژ مندرج در مجوز صادره در محل پروژه عمرانی و ملی موضوع مجوز حقوق دولتی بر اساس قیمت پایه سال مربوطه محاسبه و از دارنده مجوز تعهد لازم مبنی بر اعلام بموقع نیاز پروژه به ماده معدنی جهت تعدیل مجوز صادره اخذ شود.

۹۲ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۵۷۸۵۶ مورخ ۹۲/۱۱/۳۰ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۹۳ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۵۱۵۰۲ مورخ ۹۳/۷/۱۲ معاونت امور معادن و فرآوری مواد



ج) در صورت مصرف مواد معدنی برداشت شده در محل غیر از موضوع مجوز صادره، ضمن اخذ تعهد از دارنده مجوز مبنی بر رعایت مفاد مجوز و عدم تکرار تخلف، حقوق دولتی براساس سه (۳) برابر قیمت پایه سال مربوطه محاسبه و اخذ گردد.

د) در متن مجوز برداشت صادره، محل مصرف ماده معدنی، تعهدات دارنده مجوز و اخطارهای مربوطه به صراحت قید گردد.

ه) موارد فوق برای مواد معدنی گروه ۱ و ۲ اعمال گردد.^{۹۴}

ماده (۹۵): درخصوص امکان انجام فعالیت‌های معدنی توسط شهرداری جهت تأمین مواد اولیه مورد نیاز امور زیر بنایی و تولید آسفالت، با توجه به عام‌المنفعه بودن شهرداری‌ها و مصرف مواد معدنی در پروژه‌های عمرانی، صدور مجوز برداشت و یا پروانه بهره‌برداری (پس از تهیه دفترچه مشخصات) برای مواد معدنی گروه‌های یک و دو به نام شهرداری‌ها و یا سازمان همیاری شهرداری‌ها در محدوده‌های بلامعارض و با رعایت مقررات ذیربط و بدون نیاز به اخذ صلاحیت فنی و مالی از نظر شورا بلااشکال می‌باشد.^{۹۵}

ماده (۹۶): در صورت درخواست سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور یا برداشت مواد معدنی قرضه و مصالح موجود در راستای احداث و اجرای سازه‌ها و پروژه‌های آبخیزداری در همان منطقه و متناسب با نیاز پروژه موافقت می‌گردد.^{۹۶}

موضوع ماده (۵۲) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۹۷): نظر به اینکه میزان تولید سالیانه مواد معدنی معادن بر اساس طرحی که متقاضی با توجه به شرایط بازار، شرایط فنی و ایمنی معدن، ذخیره ماده معدنی و توان فنی و مالی و... ارائه می‌نماید تعیین و پس از تأیید وزارت در پروانه بهره‌برداری درج می‌شود لذا متقاضیانی که با توجه به افزایش ظرفیت بازار، افزایش ذخیره معدن و یا هر شرایط مناسب دیگر در طول دوره بهره‌برداری نیاز به افزایش تولید سالیانه مواد معدنی دارند کما فی‌السابق می‌توانند با رعایت شرایط فنی و ایمنی معدن که منجر به تضییع ذخیره و ایجاد حادثه در معدن نشود و با رعایت شرایط زیر نسبت به افزایش تناژ تولید سالیانه معدن تحت بهره‌برداری خود اقدام نمایند:

۱- افزایش تناژ تولید سالیانه کلیه مواد معدنی به میزان ۲۵٪ (بیست و پنج درصد) تناژ تولید سالیانه مندرج در پروانه بهره‌برداری نیازی به اخذ مجوز از اداره کل استان ندارد.

۹۴ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۸۲۲۶۰ مورخ ۱۳۹۵/۰۸/۱۷ شورای عالی معادن

۹۵ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۵۷۸۳۱ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۹ شورای عالی معادن

۹۶ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۷۹۰۲۷ مورخ ۱۳۹۸/۰۳/۱۳ شورای عالی معادن



۲- افزایش تناژ تولید سالیانه مواد معدنی گروه‌های ۱ و ۲ و ۳ به میزان ۱۰۰٪ (صد درصد) و مواد معدنی گروه‌های ۴ و ۵ و ۶ به میزان ۵۰٪ (پنجاه درصد) تناژ تولید سالیانه مندرج در پروانه بهره‌برداری در اختیار رئیس اداره کل استان می‌باشد و بهره‌برداران ضمن درخواست از اداره کل استان و بدون اصلاح طرح بهره‌برداری خود اقدام می‌نمایند. در این زمینه اداره کل استان باید حداکثر ظرف مدت یک هفته به درخواست ارائه شده توسط متقاضی رسیدگی و موافقت یا عدم موافقت خود را با ذکر دلایل به نامبرده اعلام نموده و در صورت موافقت، افزایش تناژ را در پروانه بهره‌برداری درج نماید. در زمان اصلاح تناژ مندرج در پروانه، به صورت مکتوب بر دقت در عدم تضییع ماده معدنی و رعایت شرایط فنی و ایمنی توسط بهره‌برداران تأکید خواهد شد.

۳- افزایش تناژ تولید سالیانه مواد معدنی گروه‌های ۱ و ۲ و ۳ به میزان بیش از ۱۰۰٪ (صد درصد) و گروه‌های ۴ و ۵ و ۶ به میزان بیش از ۵۰٪ (پنجاه درصد) با درخواست بهره‌بردار و ارائه اصلاحیه طرح بهره‌برداری به اداره کل استان حداکثر ظرف مدت یک‌ماه، ادارات کل موظفند ضمن بررسی اصلاحیه طرح بهره‌برداری، پس از بررسی و تأیید نهایی نسبت به درج آن در پروانه بهره‌برداری اقدام نمایند.

۴- در صورتی که بهره‌برداران نسبت به دریافت مجوز افزایش تناژ تولید سالیانه با شرایط فوق اقدام ننموده و بیش از تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری برداشت نمایند، برابر تبصره ذیل ماده (۵۵) و تبصره (۲) ماده (۶۲) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن موظف به پرداخت خسارت به شرح زیر خواهند بود و در صورت بروز حادثه و عدم رعایت شرایط ایمنی مسئولیت آن متوجه شخص بهره‌بردار می‌باشد. بدیهی است تکرار این تخلف نهایتاً منجر به سلب صلاحیت بهره‌بردار خواهد بود:

الف) خسارت اضافه برداشت مواد معدنی گروه اول: سه برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط.

ب) خسارت اضافه برداشت مواد معدنی گروه دوم و سوم: دو برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط.

پ) خسارت اضافه برداشت مواد معدنی گروه چهارم: تراورتن و مرمر چهار برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط، مرمریت سه برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط و مابقی مواد معدنی گروه چهارم دو برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط.

ت) خسارت اضافه برداشت مواد معدنی گروه پنجم: سه برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط.

ث) خسارت اضافه برداشت مواد معدنی گروه ششم سنگ آهن: پنج برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط و مابقی مواد معدنی گروه ششم چهار برابر قیمت پایه حقوق دولتی معدن مربوط.

ج) بهره‌بردار موظف است در ابتدای هر ماه میزان تولید ماه قبل را با توجه به تبصره‌های ذیل ماده (۵۱) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن به اداره کل استان ارائه و در صورت نیاز به افزایش یا کاهش تولید سالیانه



بلافاصله موضوع را از اداره کل استان درخواست نماید. در مورد کاهش تناژ نیز برابر سازوکارهای موجود عمل خواهد شد.^{۹۷}

۵- در اجرای بند «ب» ماده (۶۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن عدم رایحه گزارش از طرف بهره‌بردار (گزارش عملکرد سالانه و تغییر در عیار و یا درجه‌بندی ماده معدنی) و یا در مواردی که وزارت ارقام اعلام شده از سوی بهره‌بردار را در مورد میزان استخراج، بهای فروش ماده معدنی و یا کیفیت ماده معدنی در سر معدن تأیید نکند، از موارد کتمان محسوب می‌شود.

۶- همان طوریکه در دستورالعمل تهیه طرح اکتشاف مواد معدنی (به شماره ردیف ۷۱۳ نشریات انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور) آمده است، دارنده پروانه اکتشاف می‌بایست نسبت به تهیه نقشه‌های توپوگرافی، زمین‌شناسی، زمین‌شناسی-اکتشافی و موضوعی متناسب با مراحل مختلف اکتشاف و مقیاس کار برابر شرح خدمات اقدام نماید.

۷- حسب پیوست ۱۲ بهره‌بردار موظف است، نقشه توپوگرافی محدوده معدن و نقشه عملیات معدن را طبق طرح مصوب در بازه‌های زمانی یادشده در دستورالعمل فوق (شش ماهه) با استفاده از روش‌های نوین (پهباد، تصاویر ماهواره ای و یا ...) تهیه کند.

۸- مسئول فنی معدن طبق دستورالعمل «شرایط و شرح شغل مسئول فنی معدن» موظف به تنظیم گزارش‌های ماهانه و ادواری برابر پیوست ۱۴ این دستورالعمل و واردکردن اطلاعات در بانک‌های اطلاعاتی، طبق فرم‌ها و دستورالعمل‌های تعیین‌شده می‌باشد.

۹- مسئول فنی معدن موظف است در طی دوره بهره‌برداری سالانه در صورت نیاز به افزایش یا کاهش میزان استخراج معدن نسبت به برنامه‌ریزی‌های انجام شده جهت دستیابی به میزان استخراج اسمی مندرج در پروانه، گزارش برآورد میزان استخراج واقعی سالانه نسبت به اسمی را به صورت مستند به بهره‌بردار اعلام و نسخه‌ای از آن را به سازمان صنعت، معدن و تجارت استان ارسال نماید. بهره‌بردار موظف است در موعد مقرر نسبت به رایحه درخواست اصلاح تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری برای سال مورد نظر (جاری) به سازمان استان اقدام نماید. در صورتی که قصوری متوجه مسئول فنی معدن باشد با وی برابر مقررات و با بهره‌بردار نیز مطابق مفاد این دستورالعمل رفتار خواهد شد.

۱۰- در موارد کتمان ضمن اخطار به بهره‌بردار، در صورتی که قصوری مبنی بر عدم رایحه صحیح آمار (موضوع بندهای (۸) و (۹)) متوجه مسئول فنی معدن باشد، مسئول فنی معدن به شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی معدن استان معرفی و از بهره‌بردار معدن نیز تعهد محضری مبنی بر رعایت دقیق قانون معادن



۳- مواد (۱۸)، (۱۹)، (۲۱)، تبصره (۲) و (۳) ماده (۲۲)، تبصره ذیل ماده (۲۳)، ماده (۲۴) و تبصره (۵) آن

۴- مواد (۲۶)، (۲۸)، (۲۹) و (۳۰) و ماده (۳۴) قانون معادن به جز تبصره آن

ب) آیین نامه اجرایی

الف: فصل اکتشاف:

۵- ماده (۲)، ماده (۵) به غیر از بندهای (الف-۵) و (ب-۳)، ماده (۶)، ماده (۷) به غیر از بند پ، مواد (۸)،

(۹) و ماده (۱۰) آیین نامه اجرایی قانون معادن و تبصره آن برای یک دوره

۶- ماده (۱۲) آیین نامه به جز تبصره های (۲) و (۳)

۷- مواد (۱۳) و (۱۴) آیین نامه اجرایی

۸- ماده (۱۶) آیین نامه در سطح استان

۹- مواد (۲۱)، (۲۲)، (۲۳)، (۲۴) و ماده (۲۵) با رعایت ماده (۳۴) بخشنامه جامع و ماده (۲۶) آیین نامه

اجرایی به استثنای بخش ابتدایی تبصره (۳) آن (موضوع تعیین میزان تعرفه تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن)

۱۰- مواد (۲۷) و (۲۸) به استثنای تبصره (۴) آن و موارد مشمول ماده (۴۱) دستورالعمل جامع، ماده (۲۹)

آیین نامه اجرایی

ب: فصل بهره برداری :

۱۱- مواد (۳۴) الی (۵۳)، بندهای «الف، ب، پ، ت» ماده (۵۴)، (۵۵)، (۵۷)، ماده (۵۸) به استثنای تبصره ها،

تبصره های (۱) و (۲) مواد (۶۲)، (۶۳) و (۶۵)

پ: فصل مزایده:

۱۲- مواد (۶۶) الی (۸۷)

ج: فصل کانه آرایی، فراوری و صنایع معدنی:

۱۳- ماده (۸۸)، مواد (۹۰) الی (۹۵)

ت: فصل نظارت و بازرسی:



و آیین‌نامه اجرایی آن، ضوابط و دستورالعمل‌ها مربوط اخذ گردد و در صورت تکرار موضوع سازمان استان مکلف است اجرای موضوع ماده (۵۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن را در دستور کار قرار دهد.

۱۱- خسارت ناشی از میزان کتman به منزله برداشت غیرمجاز موضوع ماده (۱۹) قانون معادن بوده و براساس قیمت فروش ماده معدنی (به نرخ روز) و در مواردی که کتman ناشی از عدم اعلام عیار و یا درجه‌بندی صحیح باشد، براساس قیمت فروش ماده معدنی (به نرخ روز) بر مبنای حداکثر عیار و یا بالاترین درجه ماده معدنی در سر معدن خواهد بود.

تبصره ۱: بندهای (۲) و (۳) آیین‌نامه قابل اجرا در معادن سنگ آهن پلاستی سنگان و معدنی که از طریق مزایده واگذار شده‌اند نمی‌باشد.

تبصره ۲: خسارات مندرج در بند (۴) از اول سال جاری مؤثر بوده و عطف به ماسبق نمی‌شود و خسارات سنوات قبل برابر ماده (۹۹) این دستورالعمل قابل وصول است.^{۹۸}

ماده (۹۸): به منظور ایجاد وحدت رویه در تعریف موارد مشمول کتman، اقدامات لازم و به موقع از سوی دارندگان مجوز فعالیت‌های معدنی در جلوگیری از هرگونه شائبه در بروز کتman و نحوه برخورد با موارد کتman، به شرح زیر است:

۱- در اجرای بند «ب» ماده (۶۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن عدم ارائه گزارش از طرف بهره‌بردار (گزارش عملکرد سالانه و تغییر در عیار و یا درجه بندی ماده معدنی) و یا در مواردی که وزارت ارقام اعلام شده از سوی بهره‌بردار را در مورد میزان استخراج، بهای فروش ماده معدنی و یا کیفیت ماده معدنی در سر معدن تأیید نکند، از موارد کتman محسوب می‌شود.

۲- همان طوری که در دستورالعمل تهیه طرح اکتشاف مواد معدنی (به شماره ردیف ۷۱۳ نشریات انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور) آمده است، دارنده پروانه اکتشاف می‌بایست نسبت به تهیه نقشه‌های توپوگرافی، زمین‌شناسی، زمین‌شناسی-اکتشافی و موضوعی متناسب با مراحل مختلف اکتشاف و مقیاس کار برابر شرح خدمات اقدام نماید.

۳- مطابق پیوست ۱۲ این دستورالعمل بهره‌بردار موظف است، نقشه توپوگرافی محدوده معدن و نقشه عملیات معدن را طبق طرح مصوب در بازه‌های زمانی یادشده در دستورالعمل فوق (شش ماهه) با استفاده از روش‌های نوین (پهباد، تصاویر ماهواره ای ویا ...) تهیه کند.



۴- مسئول فنی معدن طبق دستورالعمل «شرایط و شرح شغل مسئول فنی معدن» موظف به تنظیم گزارش‌های ماهانه و ادواری برابر پیوست ۱۲ و پیوست ۱۴ این دستورالعمل وارد کردن اطلاعات در بانک‌های اطلاعاتی، طبق فرم‌ها و دستورالعمل‌های تعیین شده می‌باشد.

۵- مسئول فنی معدن موظف است در طی دوره بهره‌برداری سالانه در صورت نیاز به افزایش یا کاهش میزان استخراج معدن نسبت به برنامه‌ریزی‌های انجام شده جهت دستیابی به میزان استخراج اسمی مندرج در پروانه، گزارش برآورد میزان استخراج واقعی سالانه نسبت به اسمی را به صورت مستند به بهره‌بردار اعلام و نسخه‌ای از آن را به اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان ارسال نماید. بهره‌بردار موظف است طبق مواد (۹۳) و (۹۷) این دستورالعمل در موعد مقرر نسبت به ارایه درخواست اصلاح تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری برای سال مورد نظر (جاری) به اداره کل استان اقدام نماید. در صورتیکه قصوری متوجه مسئول فنی معدن باشد با وی برابر مقررات و با بهره‌بردار نیز مطابق مفاد این دستورالعمل رفتار خواهد شد.

۶- در موارد کتمان ضمن اخطار به بهره‌بردار، در صورتی که قصوری مبنی بر عدم ارایه صحیح آمار (موضوع بندهای (۴) و (۵)) متوجه مسئول فنی معدن باشد، مسئول فنی معدن به شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی معدن استان معرفی و از بهره‌بردار معدن نیز تعهد محضری مبنی بر رعایت دقیق قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن، ضوابط و دستورالعمل‌ها مربوط اخذ گردد و در صورت تکرار موضوع اداره کل استان مکلف است اجرای موضوع ماده (۵۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن را در دستور کار قرار دهد.

۷- خسارت ناشی از میزان کتمان به منزله برداشت غیرمجاز موضوع ماده (۱۹) قانون معادن بوده و براساس قیمت فروش ماده معدنی (به نرخ روز) و در مواردی که کتمان ناشی از عدم اعلام عیار و یا درجه بندی صحیح باشد، براساس قیمت فروش ماده معدنی (به نرخ روز) بر مبنای حداکثر عیار و یا بالاترین درجه ماده معدنی در سر معدن خواهد بود.^{۹۹}

ماده (۹۹): در خصوص نحوه محاسبه و اخذ خسارت از بهره‌بردارانی که قبل از سال ۱۳۹۲ بدون دریافت مجوز افزایش تناژ نسبت به برداشت ماده معدنی بیش از میزان استخراج سالیانه اقدام نموده اند، به شرح ذیل اقدام شود:

۱- بهره‌بردارانی که اضافه برداشت مازاد بر تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری داشته و آن را به موقع اظهار کرده‌اند تا سقف ۲۵٪ مازاد بر تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری فقط موظف به پرداخت حقوق دولتی براساس قیمت پایه سال مربوط هستند و مازاد بر آن موظفند علاوه بر پرداخت حقوق دولتی سنوات مربوط، به شرح زیر خسارت پرداخت نمایند:



- در مورد مواد معدنی گروه‌های اول تا چهارم علاوه بر پرداخت حقوق دولتی موظف به پرداخت خسارت به اندازه یک برابر حقوق دولتی سال مربوط هستند.

- در مورد مواد معدنی گروه‌های پنجم و ششم علاوه بر پرداخت حقوق دولتی موظف به پرداخت خسارت به اندازه یک و نیم برابر حقوق دولتی سال مربوط می‌باشند.

۲- پرونده بهره‌بردارانی که قبل از سال ۱۳۹۲ اضافه برداشت مازاد بر تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری داشته و آن را کتمان کرده‌اند و میزان استخراج واقعی آنان توسط ادارات صنعت، معدن و تجارت استان‌ها و یا ستاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و یا سایر ارگان‌ها کشف و گزارش شده است وفق ماده (۹۷) دستورالعمل قابل اقدام خواهد بود

۳- در مواردی که بهره‌برداران قبل از سال ۱۳۹۲ مازاد برداشت اعم از اظهار شده و یا اظهار نشده داشته و در گذشته رأی شوریایی معادن یا شورای معادن سابق و یا نامه از معاونت امور معادن و صنایع معدنی در مورد آنان صادر شده است، برابر همان آراء و مکاتبات مرتبط اقدامات لازم در مورد اخذ حقوق دولتی و خسارت مربوط معمول گردد.^{۱۰۰}

ماده (۱۰۰): درخصوص چگونگی خسارت مازاد برداشت مواد معدنی از جمله تعیین سال مبنای محاسبه خسارت مازاد برداشت مواد معدنی و چگونگی اقدام در ارتباط با بهره‌بردارانی که طی سنوات قبل از سال ۱۳۹۲ برداشت بیش از ظرفیت پروانه بهره‌برداری داشته و آمار عملکرد خود را نیز به اداره کل استان اعلام لیکن مشمول جریمه گردیده و یا با وجود مازاد برداشت طی سنوات یاد شده نسبت به تسویه حساب قطعی حقوق دولتی اقدام نموده‌اند و تاکنون نیز شواهدی از کتمان استخراج به میزان برداشت بیش از محاسبات قطعی شده وجود ندارد، لیکن مشمول جریمه گردیده‌اند و نیز نحوه اقدام در موارد مربوط به انتقال پروانه‌های بهره‌برداری، به شرح زیر اقدام می‌شود:

۱) بازه زمانی اجرای ماده (۹۷) این دستورالعمل آخرین دوره اعتبار پروانه بهره‌برداری منظور، لیکن در صورت وجود اسناد و مدارک و کشف مازاد برداشت مربوط به قبل از دوره بهره‌برداری جاری، مراتب به شورای معادن استان گزارش شود.^{۱۰۱}

۲) در مواردی که بهره‌برداران طی سنوات قبل از سال ۱۳۹۲ برداشت بیش از ظرفیت پروانه بهره‌برداری داشته و آمار عملکرد خود را نیز به سازمان استان اعلام لیکن مشمول جریمه گردیده و یا با وجود مازاد برداشت طی سنوات یاد شده نسبت به تسویه حساب قطعی حقوق دولتی اقدام نموده و علی‌رغم عدم

۱۰۰ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۴۸۷۸۶ مورخ ۹۴/۳/۲۰ شورای عالی معادن، دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۹۶۰۴ مورخ ۹۹/۲/۱۰ شورای عالی معادن

۱۰۱ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۴۸۷۸۶ مورخ ۹۴/۳/۲۰ شورای عالی معادن.



وجود شواهدی از کتمان استخراج به میزان برداشت بیش از محاسبات قطعی شده مشمول جریمه گردیده‌اند، مراتب به صورت موردی طی گزارش جامعی به شورایعالی معادن ارسال شود.

۳) در موارد مربوط به انتقال پروانه‌های بهره‌برداری که بهره‌بردار قبلی (انتقال دهنده) نسبت به برداشت ماده معدنی بیش از تناژ مندرج در پروانه بهره‌برداری اقدام لیکن علی رغم تسویه حساب حقوق دولتی و انتقال پروانه بهره‌برداری، خسارت مربوطه محاسبه و اخذ نگردیده است، در صورتی که طبق مفاد صلح نامه، تعهدات و بدهی‌های مالی انتقال دهنده به بهره‌بردار جدید (انتقال گیرنده) منتقل شده باشد، انتقال گیرنده (بهره‌بردار فعلی) مشمول پرداخت خسارت مربوطه خواهد بود، در غیر این صورت مطابق ضوابط و مقررات با بهره‌بردار قبلی (انتقال دهنده) برخورد خواهد شد.^{۱۰۲}

ماده (۱۰۱): درخصوص درخواست‌های اعمال افزایش تولید سالیانه فقط برای سال مورد نظر (جاری) توسط بهره‌برداران براساس شرایط بازار، چنانچه بهره‌برداران براساس شرایط بازار و تا قبل از پایان هر سال، درخواست اعمال افزایش تولید سالیانه برای سال مورد نظر (جاری) را به اداره کل استان ارائه نمایند، وفق ماده (۹۷) این دستورالعمل اقدام می‌شود.^{۱۰۳}

ماده (۱۰۲): ادارات کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها می‌توانند درخصوص نحوه کاهش تناژ سالانه معادن برابر اختیارات تفویضی اقدام نمایند:

۱- حداکثر کاهش تناژ تولید سالانه باید به نحوی باشد که ادامه فعالیت در معدن دارای توجیه فنی و اقتصادی باشد. لذا کاهش تناژ تولید سالانه بیش از ۵۰٪ در قبال اصلاح طرح بهره‌برداری انجام خواهد شد و کمتر از آن نیاز به اصلاح طرح بهره‌برداری ندارد.

۲- درخواست کاهش تناژ تولید سالانه مستند به شرایط بازار، کمیت و کیفیت ماده معدنی و سایر عواملی که در اختیار بهره‌برداران نمی‌باشد توسط متقاضی به اداره کل استان ارائه می‌شود. در هر حال تناژ جدید باید در پروانه بهره‌برداری قید گردد.^{۱۰۴}

◀ موضوع ماده (۵۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۰۳): موافقت با اعمال توقف عملیات برابر مفاد ماده (۵۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن به منظور اکتشاف، تهیه و تجهیز، آماده‌سازی و ایجاد تأسیسات جدید و یا به هر دلیل دیگر به جز در موارد رکود بازار و خارج از ید بهره‌برداران به تشخیص رییس سازمان/مدیرکل ادارات صنعت، معدن و تجارت استان‌ها می‌باشد.

۱۰۲ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۹۱۹۶۳ مورخ ۹۶/۱۲/۲۸ شورای عالی معادن

۱۰۳ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۹۸۱۹۸ مورخ ۹۹/۸/۱۷ شورای عالی معادن.

۱۰۴ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۷۷۸۶۷ مورخ ۹۲/۱۲/۲۵ شورای عالی معادن



تبصره: موافقت با توقف عملیات بهره‌برداری (موضوع ماده (۵۳) آیین‌نامه اجرای قانون معادن) برای موارد رکود بازار (به تشخیص شورای معادن استانی) و خارج از ید بهره‌برداران حداکثر به میزان سه (۳) سال و به شرطی که مجموع تعطیلی‌های اعمال شده طی دوره بهره‌برداری از ۵۰٪ (پنجاه درصد) مدت اعتبار پروانه بهره‌برداری بیشتر نباشد، به شورای معادن استانی تفویض می‌شود.^{۱۰۵}

موضوع ماده (۵۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۰۴): درخصوص نحوه ضبط یا استرداد ضمانت نامه پس از انتزاع یا سلب صلاحیت کلیه بهره‌برداران مواد معدنی گروه‌های ششگانه به واسطه آراء صادره از شورایعالی معادن یا شورای معادن استان‌ها، چنانچه بهره‌بردار سابق پس از اعمال سلب صلاحیت یا انتزاع، حداکثر ظرف بازه زمانی یک ماهه از تاریخ ابلاغ مصوبه شورایعالی معادن یا شورای معادن استان نسبت به پرداخت و تسویه کامل بدهی حقوق دولتی متعلقه اقدام لازم معمول نماید، عودت کامل ضمانتنامه وفق ضوابط جاری بلامانع است. بدیهی است در غیر این صورت و عدم اقدام لازم در مهلت مقرر معنونه، ضمانتنامه می‌بایست ضبط گردیده و هیچگونه عذر و بهانه‌ای در این خصوص مسموع نخواهد بود. ضمناً مطالبات احتمالی حقوق دولتی در صورت عدم تسویه حساب، از طریق اجرای ماده (۳۰) قانون معادن قابل پیگیری و اقدام خواهد بود.^{۱۰۶}

موضوع ماده (۵۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۰۵): چگونگی محاسبه برداشت‌های صورت پذیرفته بدون مجوز، خارج از محدوده معادن و بدون مجوز عملیات معدنی بهره‌برداری (در زمان اکتشاف و قبل از صدور پروانه بهره‌برداری)، به شرح زیر است:

۱- چنانچه شخص (حقیقی و حقوقی) بدون هیچ‌گونه مجوزی نسبت به اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری مواد معدنی اقدام نماید تخلف کاملاً محرز بوده و مطابق با مفاد ماده (۱۹) قانون معادن که بر وقوع جرم مشهود در این گونه موارد تأکید نموده است، مقرر می‌گردد در این گونه موارد ضمن اعلام موضوع به اداره کل منابع طبیعی استان مربوطه، خسارت یاد شده برابر قیمت فروش ماده معدنی از نامبرده اخذ گردیده و در چارچوب مفاد تبصره (۱) ماده (۱۹) قانون معادن مراتب به دستگاه قضایی نیز اعلام گردد.

۲- چنانچه دارنده مجوز در مرحله اکتشاف و قبل از صدور پروانه بهره‌برداری و بدون اخذ مجوز قانونی نسبت به استخراج و حمل مواد معدنی اقدام نماید، حقوق دولتی مواد معدنی حمل شده غیرمجاز برابر قیمت فروش تعیین و محاسبه شود.

۳- چنانچه دارنده مجوز در خارج از محدوده معدنی نسبت به اکتشاف و یا استخراج ماده معدنی اقدام نماید، به طریق ذیل اقدام گردد:

۱۰۵ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۷۸۰۴۷ مورخ ۹۶/۸/۸ وزیر صمت

۱۰۶ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۰۵۶۵۵ مورخ ۶۰/۸/۲۹ شورایعالی معادن



۳-۱- چنانچه محل فعالیت خارج از محدوده بیش از خطای GPS بوده، ضمن تذکر و اخطار، ابلاغ و پیگیری توقف فعالیت در محل مورد نظر برابر مواد (۱۴۲) و (۱۴۶) این دستورالعمل معرفی مسئول فنی به شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی معدن و اقدام برابر دستورالعمل‌های صادره، مقرر می‌گردد:

- در صورت حمل مواد معدنی بدون اطلاع اداره کل، حقوق دولتی برابر قیمت فروش از نامبرده اخذ گردد.

- در صورت دپو نمودن ماده معدنی در محل و اعلام موارد به اداره کل استان، در صورت پرداخت حقوق دولتی مواد معدنی یاد شده با قیمت فروش پس از کسر هزینه‌های استخراج، مجوز حمل به نام بهره‌بردار صادر گردیده و در صورت عدم پرداخت حقوق دولتی با قیمت مذکور، دپوی موجود از طریق مزایده عمومی واگذار گردد. بعد از حمل محدوده بازسازی و به منابع طبیعی بازگردانده شود.

۳-۲- چنانچه محل فعالیت در حدود خطای GPS قرار می‌گرفت، ضمن تذکر و اخطار و تعطیلی محل مورد نظر حقوق دولتی ۵ (پنج) برابر قیمت پایه محاسبه و از ایشان اخذ گردد.

۴- در صورتی که بهره‌بردار در محدوده مجوز، نسبت به استخراج و برداشت ماده معدنی به غیر از موضوع مجوز اقدام نماید، ضمن اخطار به دارنده مجوز و معرفی مسئول فنی به شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی معدن، مطابق با شرح ذیل حقوق دولتی محاسبه و اخذ گردد:

۴-۱- در صورتی که برداشت و حمل ماده معدنی غیر از موضوع مجوز بدون درخواست اکتشاف و یا مجوز استخراج صورت پذیرد و در آمار اعلامی بهره‌بردار نیز موارد اعلام نگردد، حقوق دولتی برابر قیمت فروش محاسبه و اخذ گردد.

۴-۲- در صورتی که برداشت ماده معدنی غیر از موضوع مجوز بدون درخواست اکتشاف و یا مجوز استخراج صورت پذیرفته لیکن در آمار اعلامی بهره‌بردار میزان برداشت و نوع ماده معدنی عنوان گردیده است، حقوق دولتی برابر قیمت فروش منهای هزینه‌های استخراج محاسبه و اخذ گردد. در صورت تکرار تخلف برابر مواد (۱۰۸) و (۱۴۲) این دستورالعمل اقدام خواهد شد.

۴-۳- در صورتی که برداشت و حمل ماده معدنی غیر از موضوع مجوز در حین اکتشاف (دارای مجوز اکتشاف ماده معدنی دوم) و بدون دریافت مجوز حمل صورت پذیرفته، حقوق دولتی در چارچوب ماده (۹۷) این دستورالعمل محاسبه و اخذ گردد.

۵- در صورتی که در عمق بیش از عمق مجاز برای معادن شن و ماسه ماده معدنی برداشت و حمل گردد، حقوق دولتی برابر ماده (۹۷) این دستورالعمل محاسبه و اخذ گردد.



تبصره: ضمن اخطار به دارنده مجوز برداشت، چنانچه خارج از ضوابط شرکت آب منطقه‌ای اقدام نماید، مجوز برداشت تجدید نخواهد شد.

۶- در صورتیکه ماده (۵۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن در خصوص پروژه‌های عمرانی رعایت نگردد و ماده معدنی توسط دارنده مجوز به فروش رسد، ضمن اخطار و اخذ تعهد مبنی بر عدم تکرار تخلف، حقوق دولتی برابر قیمت فروش محاسبه و اخذ گردد.

۷- ضمن درج و اطلاع‌رسانی موضوع ضرورت رعایت میزان تناژ مندرج در مجوزهای برداشت صادره در متن مجوز برداشت برای اجرای پروژه‌های عمرانی و اخذ تعهد از پیمانکاران اجرای پروژه‌های مذکور به منظور رعایت سقف تناژ مجوزهای یاد شده، در صورت برداشت مازاد بر مجوز برداشت در پروژه‌های عمرانی و مصرف در پروژه، حقوق دولتی برابر با مفاد ماده (۹۷) این دستورالعمل محاسبه و اخذ گردد.

ضمناً موارد از تاریخ ابلاغ به بعد و برای مواردی که تاکنون تعیین تکلیف نگریده اند، ملاک عمل واقع گردیده و موارد قبلی وفق اقدامات قبلی صورت پذیرفته، دستورالعمل‌های قبلی صادره و یا آراء صادره از وزارت متبوع و شورای عالی معادن ملاک عمل واقع گردند.^{۱۰۷}

ماده (۱۰۶): در خصوص نحوه محاسبه جرائم مطروحه موضوع ماده (۱۰۵) این دستورالعمل با امان نظر به اینکه موضوع مفاد مصوبه پیش گفته از جمله مصادیق بارز مفاد ماده (۱۹) قانون معادن می‌باشد؛ لذا به منظور پیشگیری از وقوع تخلف مجدد و ایضاً ایجاد و حفظ وحدت رویه و پرهیز از هرگونه اعمال نظر شخصی و سلیقه‌ای، رأی به محاسبه کلیه جرائم مندرج در مفاد مصوبه صدرالاشاره بر اساس قیمت روز (زمان محاسبه جرائم) صادر و اعلام می‌شود.^{۱۰۸}

ماده (۱۰۷): کلیه محدوده‌های اکتشافی، گواهی کشف و پروانه‌های بهره‌برداری که حسب مورد لغو، ابطال و سلب صلاحیت شده و یا از کاشف سلب حق اولویت و یا از ید بهره‌بردار منتزع و یا مجوز آن ابطال می‌شود، بایستی ظرف مدت سه (۳) ماه پس از تاریخ سلب حق اولویت، انتزاع، لغو و یا ابطال مجوز، وفق قانون و مقررات واگذار گردد.

تبصره ۱- بلافاصله بعد از لغو، ابطال و یا سلب صلاحیت دارنده پروانه اکتشاف، سلب حق اولویت از کاشف و یا انتزاع معدن از ید بهره‌بردار و یا ابطال مجوز، نسبت به تنظیم صورت‌جلسه تأمین دلیل موارد مرتبط، از جمله آخرین وضعیت محدوده معدنی، دپوهای معدنی موجود، پرداخت حقوق دولتی، اموال و تجهیزات غیرقابل انتزاع با دعوت از دارنده قبلی پروانه اکتشاف، کاشف، بهره‌بردار قبلی و یا نماینده قانونی وی اقدام گردد. تعیین میزان هزینه‌های انجام شده پس از تعیین برنده مزایده براساس مندرجات صورت‌جلسه

۱۰۷ دستورالعمل مصوب شماره ۵-۱۶۷۸-۶۰ مورخ ۹۸/۶/۳۰ شورای عالی معادن.

۱۰۸ دستورالعمل مصوب شماره ۷۶۸۷۳-۶۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۳/۲۳ شورای عالی معادن.



توسط کارشناسان رسمی انجام شود. همچنین لازم است لزوم صورت جلسه تأمین دلیل و تقبل هزینه‌های مرتبط در آگهی شرایط مزایده قید گردد.

تبصره ۲- ضروری است اداره کل استان نسبت به ارائه اظهار در جهت فعال سازی کلیه معادن غیر فعالی که همچنان در ید بهره‌برداران بوده است و بهره‌بردار نسبت به فعال سازی آن بدون دلایل موجه (موارد خارج از ید) برابر طرح مصوب، عمل نکرده است، اقدام نموده و در صورت عدم فعال سازی، نسبت به طرح موضوع در شورای معادن استان و تعیین تکلیف و واگذاری آن در اسرع وقت اقدامات لازم برابر قانون و مقررات به عمل آورد. در مورد معادنی که قبلاً اظهار لازم به بهره‌بردار داده شده است، اداره کل استان با رعایت مقررات، سریعاً نسبت به تعیین تکلیف معدن اقدام نماید.^{۱۰۹}

ماده (۱۰۸): ادارات کل صمت استان موظفند، در صورت مشاهده هرگونه فعالیت خارج از محدوده قانونی در اسرع وقت نسبت به توقف عملیات مزبور و برخورد قانونی در خصوص اخذ خسارت احتمالی برداشت غیرمجاز و در صورت تکرار و ادامه برداشت مراتب جهت سلب صلاحیت دارنده پروانه بهره‌برداری و یا مجوز اقدام نمایند. ضمناً در صورت عدم گزارش موضوع توسط مسئولین فنی نسبت به معرفی مسئول فنی به شورای انتظامی استان و در صورت کوتاهی کارشناس اداره برخورد قانونی لازم معمول گردد. ضمناً مسئولیت اجرا و نظارت بر مفاد دستورالعمل برعهده مدیرکل صمت استان می‌باشد.^{۱۱۰}

ماده (۱۰۹): موارد مشمول ماده (۱۴) قانون اصلاح قانون معادن اعم از پروانه‌های اکتشاف، اجازه برداشت و پروانه‌های بهره‌برداری (پس از ارائه مهلت مناسب به دارندگان مجوز جهت انجام تعهدات)، طبق فرم پیوست شماره ۶ دستورالعمل تکمیل و جهت بررسی و طرح در شورای معادن استان و یا شورای عالی معادن با لحاظ گروه مواد معدنی ارسال گردد. (فرم ماده (۲۰) قانون معادن: پیوست ۶)^{۱۱۱}

ماده (۱۱۰): با عنایت به اهمیت کار و حادثه خیز بودن فعالیت‌های معدنی لازم است ادارات کل صمت استان رعایت مفاد آیین‌نامه ایمنی معادن، دستورالعمل‌ها، ضوابط و بخشنامه‌های مربوطه در اسرع وقت به کلیه مکتشفین و بهره‌برداران معدنی و واحدهای صنایع معدنی استان ابلاغ و در صورت عدم رعایت شرایط ایمنی و نیز وجود نقص و شرایط غیرایمن و بروز حوادث ناشی از آن، در واحدهای موصوف، نسبت به تکمیل و ارسال فرم ماده (۲۰) قانون معادن و ابطال مجوزهای مربوطه اقدام لازم معمول گردد مسئولیت عدم اطلاع رسانی به عهده مدیرکل صمت استان می‌باشد.^{۱۱۲}

۱۰۹ بند (۹) دستورالعمل شماره ۳۸۷-۱۸۸۰۶۰ مورخ ۹۹/۷/۲۲ وزیرصمت

۱۱۰ دستورالعمل شماره ۵۶۴۷۷-۶۰ مورخ ۹۷/۳/۳۰ معاونت امور معادن و فراوری مواد

۱۱۱ دستورالعمل مصوب شماره ۱۹۶۹۴۹-۶۰ مورخ ۹۲/۹/۹ شورای عالی معادن

۱۱۲ دستورالعمل شماره ۶۹۷۴۹-۶۰ مورخ ۱۴۰۰/۳/۵ معاونت امور معادن و فراوری مواد



ماده (۱۱۱): با عنایت به اینکه مهمترین مورد اشکال و ابطال آراء شورای عالی معادن در اجرای ماده (۲۰)

قانون معادن عدم اطلاع از اخطارهای اداره کل استان (به دلیل تغییر آدرس پستی و ...) که موجب بلااثر شدن آراء اعمال ماده (۲۰) می‌گردد و یا عدم هماهنگی با اداره کل استان درخصوص فعال بودن معدن و واريز بدهی حقوق دولتی و انجام سایر تعهدات و در نتیجه عدم اطلاع اداره کل استان از اقدامات بهره‌بردار می‌باشد. لذا مقتضی است:

الف) طی مدت یک ماه از تاریخ الزامی شدن این بخشنامه ترتیبات لازم جهت بروزرسانی آدرس معدنکاران و اخذ تعهد مبنی بر اعلام آدرس از طریق سامانه کاداستر و مسئولیت معدنکار در صورت عدم اعلام آخرین آدرس در سامانه انجام گردد.

ب) اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها در صورتی که بهره‌بردار را به دلیل عدم انجام تعهدات واجد شرایط اعمال ماده (۲۰) شناخته شد به هنگام ارائه اخطار و مهلت به بهره‌برداران جهت انجام تعهدات (قبل از تکمیل و ارسال فرم اطلاعات مربوط به اجرای ماده ۲۰ قانون معادن)، اقدامات زیر را به عمل آورند:

۱) دعوت معدنکار به جلسه حضوری با لحاظ موارد زیر:

- دعوت کتبی و تلفنی از بهره‌بردار

- تشکیل جلسه و بررسی دلایل و مسائل مربوط به عدم انجام تعهدات،

این دعوت صرفاً در قالب فرم «دعوت به جلسه آخرین اخطار و مهلت جهت انجام تعهدات قبل از ارسال فرم ماده (۲۰) قانون معادن» پیوست ۶-۱ انجام می‌گردد.

۲) تنظیم صورتجلسه با بهره‌بردار معدن شامل در قالب «صورتجلسه انجام تعهدات» (پیوست ۶-۱) بشرح زیر ابلاغ می‌گردد.

- موارد مورد اشکال

- توضیحات بهره‌بردار

- ابلاغ تعهدات

- مهلت انجام تعهدات (متناسب با تعهدات ابلاغی)

- تعهد بهره‌بردار به ارائه گزارش اقدامات به عمل آمده در تاریخ مشخص

- آدرس و شماره تماس بهره‌بردار



۳) در صورت استنکاف بهره‌بردار از حضور در جلسه تنظیمی موارد اخطار و مهلت انجام تعهدات به صورت مکتوب و صرفاً با پست سفارشی به آخرین آدرس موجود در سامانه کاداستر معدنکار ارسال گردد.

۴) در صورت عدم انجام تعهدات و عدم اقدام در مهلت مقرر، اداره کل استان نسبت به تکمیل و ارسال فرم اجرای ماده (۲۰) قانون معادن (با درج آخرین آدرس و شماره تماس بهره‌بردار) به انضمام صورت جلسه تنظیمی مذکور (که به امضای بهره‌بردار نیز رسیده است) و یا نامه ابلاغ و رسیدهای پستی آن اقدام و رونوشت آن به آدرس بهره‌بردار (مندرج در صورت جلسه تنظیمی و یا سامانه کاداستر) ارسال گردد.^{۱۱۳}

ماده (۱۱۲): چنانچه دلیل درخواست سلب صلاحیت، عدم پرداخت حقوق دولتی است قبل از هرگونه اقدامی اجرای ماده (۶۵) آیین نامه اجرایی (به اجرا گذاردن تضامین) در این ارتباط ضروری است.^{۱۱۴}

ماده (۱۱۳): در خصوص نحوه محاسبه حقوق دولتی براساس استخراج واقعی به هنگام سلب صلاحیت بهره‌برداران یا انتزاع معدن از ید بهره‌برداران، نظر به نص صریح تبصره (۷) ماده (۱۴) قانون معادن و بند «پ» ماده (۶۲) آیین نامه اجرایی مربوطه، محاسبه حقوق دولتی بر مبنای استخراج واقعی به دلایل خارج از ید و اراده بهره‌برداران، در حیطه اختیارات شورای عالی معادن بوده و برخی از اختیارات مربوطه نیز به شورای معادن استانی (وفق مفاد ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه) تفویض گردیده است.^{۱۱۵}

ماده (۱۱۴): به منظور حفظ حقوق بهره‌برداران معادن در کلیه موارد سلب صلاحیت و انتزاع طی آراء صادره از شورای عالی معادن یا شورای معادن استان، مبنای محاسبه حقوق دولتی در این قبیل موارد، براساس میزان استخراج واقعی (به شرطی که از مبلغ پرداختی کمتر نباشد)، بوده و این امر در گرو مسائل و موارد خارج از ید بهره‌بردار نمی باشد.^{۱۱۶}

ماده (۱۱۵): در خصوص نحوه ضبط یا استرداد ضمانت نامه پس از سلب صلاحیت بهره‌برداران، از آنجایی که اخذ ضمانت نامه به منظور تضمین پرداخت حقوق دولتی و جبران خسارت احتمالی وارده می باشد، لذا در وضعیتی که مبلغ ضمانت نامه مأخوذه مازاد بر مطالبات موضوع رأی شورای عالی معادن یا شورای معادن استان است، ضبط وجه مازاد بر مطالبات توجیه و ضرورتی نداشته و عودت آن به بهره‌برداران سابق بلاشکال است.^{۱۱۷}

ماده (۱۱۶): رعایت موارد ایمنی به شرح زیر از سوی بهره‌برداران الزامی است:

۱۱۳ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۰۳۸۶۷ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۵ معاونت امور معادن و فرآوری مواد: دستورالعمل شماره ۶۰/۱۸۹۲۰۷ مورخ ۶۰/۰۹/۰۲ ۱۳۹۴/۰۹/۰۲

معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۱۱۴ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۰۳۸۶۷ مورخ ۹۹/۴/۲۵ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۱۱۵ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۵۰۹۵۳ مورخ ۹۸/۹/۱۹ شورای عالی معادن

۱۱۶ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۸۸۰۴۰ مورخ ۹۹/۴/۹ شورای عالی معادن

۱۱۷ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۱۸۷۳۸ مورخ ۹۸/۱۲/۳ شورای عالی معادن

۱۴- ماده (۱۰۰) به غیر از تبصره‌ها، مواد (۱۰۲)، (۱۰۳)، (۱۰۴)، (۱۰۵)، (۱۰۶) و تبصره‌های ماده (۱۰۷)

ث: تطبیق و مقررات عمومی:

۱۵- مواد (۱۱۵) و (۱۱۸)

۱۶- صدور پروانه‌های بهره‌برداری معادن بزرگ در چارچوب سیاست‌های ابلاغی شورای عالی معادن با رعایت قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن و مصوبه مورخ ۱۳۹۳/۷/۱۹ شورای عالی معادن (موضوع ابلاغیه شماره ۶۰/۱۷۳۲۸۵ مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۷ شورای عالی معادن)

۱۷- اصلاح و تغییر کمیت و کیفیت ماده معدنی مندرج در پروانه بهره‌برداری معادن غیرمزایده‌ای به تقاضای بهره‌برداران و اعمال تغییرات فقط برای سنوات آتی بهره‌برداری.

۱۸- تغییر کمیت و کیفیت مواد معدنی مندرج در پروانه‌های بهره‌برداری از معادن مزایده‌ای به تقاضای بهره‌برداران و اعمال تغییرات فقط برای سنوات آتی بهره‌برداری.

الف- پروانه‌های بهره‌برداری که پس از تاریخ ۹۲/۴/۱۱ (تاریخ ابلاغ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن) و از طریق فرآیند مزایده واگذار گردیده‌اند، مشمول مفاد ماده (۷۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن خواهند بود.

ب- پروانه‌های بهره‌برداری که قبل از تاریخ ۹۲/۴/۱۱ و از طریق فرآیند مزایده واگذار گردیده‌اند تا پایان تاریخ اعتبار معدن، صرفاً مجاز به ارائه درخواست مبنی بر اعمال ۲۵٪ تغییر در شرایط مزایده می‌باشند. بدیهی است در زمان تمدید پروانه‌های بهره‌برداری یاد شده، اعمال ماده (۷۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن بلامانع است.

۱۹- تقسیط بدهی حقوق دولتی بابت حقوق دولت ناشی از اجرای قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن (تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون معادن، حقوق دولتی، ضرر و زیان ناشی از دیرکرد پرداخت مطالبات قطعی حقوق دولتی، جریمه و خسارت ناشی از عدم انجام تعهدات) براساس ماده (۳) آیین‌نامه دادن مهلت و نحوه تقسیط بدهی اشخاص به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مصوب ۱۳۵۱/۰۸/۲۹ با رعایت بخشنامه شماره ۶۰/۶۰۷۱۶ مورخ ۹۳/۳/۷ معاونت معدنی. ۲



- ۱- فواصل بین بلوک‌های مورد قواره سازی در هر ردیف به اندازه ای در نظر گرفته شود که تردد در میان آنها امکان پذیر نباشد.
- ۲- ورود کلیه افراد غیرمسئول به محدوده معادن منوط به کسب اجازه کتبی از سرپرست معدن یا جانشین وی می‌باشد.
- ۳- استفاده از حفاظ در دستگاه‌های سیم برش الماسه الزامی است.
- ۴- کلیه معادن و کارگاه‌های آن، اعم از معادن سطح و زیرزمینی باید قبل از شروع هر نوبت کاری توسط مسئول ایمنی یا نمایندگان وی براساس فرم‌های چک لیست ایمنی بازرسی شود.
- ۵- کارفرما موظف است دستورالعمل‌های ایمنی متناسب با نوع کار کارگران را به آن‌ها آموزش دهد.
- ۶- کلیه ماشین‌آلات و تجهیزات معدنی باید توسط افراد ماهر و آموزش دیده به کار برده شوند.
- ۷- داشتن گواهینامه ویژه جهت کار با ماشین‌آلاتی مانند بیل مکانیکی، لودر، بولدوزر، لوکوموتیو و نظایر آن برای متصدیان این گونه ماشین‌آلات الزامی است.
- ۸- جدا کردن و واژگونی بلوک سنگ بریده شده از جبهه کار با استفاده از تیغه بولدوزر یا جام لودر و نظایر آن ممنوع است.
- ۹- سنگ‌های استخراجی (کوپ‌ها) باید به طور منظم و روی بزرگترین سطح مقطع قرار گیرند تا از سقوط آن‌ها جلوگیری شود.
- ۱۰- مناطق حادثه ساز در معدن باید با تابلو و علائم هشدار دهنده مناسب از محل‌های مجاور مجزا شده و هرگونه ورود به این مناطق منوط به کسب مجوز از مسئول ایمنی می‌باشد.
- ۱۱- برای کار با کلیه ماشین‌آلات خودرو اعم از چرخ لاستیکی یا چرخ زنجیری از قبیل لودر، بولدوزر، تراک معدنی، کامیون، گریدر، جرثقیل، تراک میکسر، قله شکن، شاول یا بیل مکانیکی یا پکپو، انواع کشنده‌ها و تراکتورها و غیره، اعم از اینکه متعلق به کارفرما و امانی باشد و یا متعلق به پیمانکار و اجاره‌ای باشد، لازم است راننده یا کاربر آن دارای گواهینامه معتبر و تخصصی مربوط از مراجع ذیصلاح باشد.
- ۱۲- تجهیزات و ماشین‌آلاتی که در معادن استفاده می‌شوند در صورتی که جزء کالاهای مشمول استاندارد اجباری باشند باید دارای استاندارد ملی ایران یا یکی از استانداردهای مورد تأیید سازمان ملی استاندارد باشند.



۱۳- کلیه دستورالعمل و نکات احتیاطی و ایمنی که از طرف سازندگان و تولیدکنندگان لوازم، کالاهای، تجهیزات و ماشین‌آلات معدنی ارائه می‌گردد لازم‌الاجرا است همچنین، آموزش لازم در خصوص نکات ایمنی مربوط به دستگاه قبل از تحویل به کاربر آن دستگاه الزامی است.

۱۴- در صورت توقف وسایل بارگیری در مکان‌هایی غیر از محل پارکینگ، محوطه توقف وسیله باید با علائم هشداردهنده مانند شبرنگ، چراغ و حفاظت مشخص شود.

۱۵- سوار شدن افراد غیرمجاز بر ماشین‌آلات معدنی نظیر لودر، گریدر، بولدوزر و شاول ممنوع است. همچنین به کارگیری ماشین‌آلات استخراجی، باربری و بارگیری مانند کامیون، لودر و... برای حمل و نقل افراد ممنوع است.

۱۶- حضور افراد غیرمجاز در منطقه عملیاتی ماشین‌آلات و تجهیزات ممنوع است.

۱۷- اپراتور در صورت نیاز به حضور افراد در حوزه عملیات ماشین، باید به گونه‌ای کار کند که در همه اوقات شخص مزبور در میدان دید وی باشد.

۱۸- وسیله باربری نباید قبل از متوازن نمودن و مهار بار حرکت نماید.

۱۹- حداکثر شیب مجاز در عملیات بارگیری برای لودرهای پشت انداز، چرخ لاستیکی و زنجیری به ترتیب ۰/۲، ۲ و ۲۰ درصد است.

۲۰- به کارگیری بولدوزرها در جبهه کارهای با شیب بیش از ۲۵ درجه مجاز نیست.

بدیهی است بهره‌برداران معادن مکلف به اجرای بندهای فوق‌الذکر تحت نظر مسئول فنی و مسئول ایمنی معدن بوده و در صورت وجود نقص و شرایط غیر ایمن در معادن طبق ماده (۲۰) قانون معادن اقدام لازم به عمل می‌آید.^{۱۱۸}

«موضوع ماده (۵۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۱۷): درخصوص تفویض اختیار بند «ت» ماده (۵۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن به شورای معادن استان، لازم است موارد مشمول مفاد بند «ت» ماده (۵۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن، به صورت مورد به مورد در شورایعالی معادن مطرح و به اقتضاء و فراخور روند پرونده، اتخاذ تصمیم صورت پذیرد.^{۱۱۹}

ماده (۱۱۸): در راستای اجرای ماده (۱۹) قانون معادن، به منظور حفظ و صیانت از بیت‌المال و جلوگیری از برداشتهای غیرمجاز مواد معدنی، ضمن هماهنگی لازم با قوه قضائیه، دادستان محترم کل کشور دستورات

۱۱۸. دستورالعمل شماره ۶۰/۵۸۵۰۲ مورخ ۹۵/۳/۵ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۱۱۹. دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۴۶۹۷۵۹ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۰ شورای عالی معادن



لازم را برای اجرای ماده قانونی مذکور و تبصره‌های ذیل آن به دادستان‌های سراسر کشور اعلام و فرماندهی محترم نیروی انتظامی نیز هماهنگی‌ها و اوامر مقتضی را به مراکز فرماندهی انتظامی و کلانتری‌های کشور اعلام، تا حسب درخواست وزارت صنعت، معدن و تجارت یا سازمان‌های تابعه، بلافاصله ضمن جلوگیری از اینگونه عملیات، متهم یا متهمان برای صدور حکم به مراجع قضایی معرفی شوند.^{۱۲۰}

موضوع ماده (۵۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۱۹): درخصوص نحوه اجرای مواد (۲۵) و (۵۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن، در صورت اعتراض دارنده قبلی پروانه اکتشاف یا بهره‌بردار سابق و یا عامل منتخب نسبت به صورت جلسه کارشناسی در مورد تعیین میزان هزینه‌های انجام شده، برآورد هزینه‌های غیرقابل انتزاع به میزان مستهلک نشده طبق مقررات جاری در هیئت کارشناسی بعدی قابل اقدام می‌باشد.^{۱۲۱}

ماده (۱۲۰): در اجرای ماده (۲۱) قانون معادن، با عنایت به لزوم ارزیابی کارشناس رسمی دادگستری جهت تعیین نرخ و به روز نمودن قیمت اموال و تجهیزاتی که انتزاع آن به تشخیص کارشناسی وزارت صنایع و معادن موجب وارد آمدن لطمه و خسارت به معدن می‌شود و لزوم پرداخت آن از سوی بهره‌بردار جدید به بهره‌بردار و دارنده اجازه برداشت قبلی، نحوه اجرای ماده (۲۱) قانون معادن منضم به فرم‌های مرتبط طبق پیوست (۹) است.^{۱۲۲}

ماده (۱۲۱): اموال، تجهیزات و تأسیسات قابل انتزاع و غیرقابل انتزاع معدن که ظرف یک ماه از تاریخ انتزاع معدن از ید بهره‌بردار، تعیین و به بهره‌بردار منتخب و دارنده پروانه قبلی ابلاغ می‌شود شامل موارد زیر خواهد بود:

هزینه‌های اکتشافی، باطله‌برداری کلی، راه‌ها، تونل‌های اصلی، آماده‌سازی‌ها، ساختمان و تأسیسات فراوری یا زیربنایی احداث شده می‌باشد که البته به میزان مستهلک نشده ملاک محاسبات قرار می‌گیرد (به عنوان مثال اگر باطله‌برداری یا آماده‌سازی انجام گرفته و متناسب با ماده معدنی برداشت شده است به هیچ عنوان نباید هزینه‌های مربوط در محاسبات لحاظ شود).

لذا مقتضی است در اجرای تبصره (۲) ماده (۵۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن در زمان انتخاب بهره‌بردار جدید یا دارنده اجازه برداشت جدید، قبل از هر اقدامی اموال، تجهیزات و تأسیسات غیرقابل انتزاع را برابر توضیحات فوق جهت ارزیابی توسط کارشناس رسمی دادگستری مشخص نمایید و پس از تقویم هزینه‌ها موضوع را در شرائط مزایده و یا واگذاری اعلام نمایید تا بهره‌برداران جدید در محاسبات اقتصادی

۱۲۰ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۰۸۷۵۳ مورخ ۶۰/۱۰/۱۳۹۷ شورای عالی معادن

۱۲۱ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۵۱۶۵۴ مورخ ۶۰/۷/۱۳۹۶ معاونت امور معادن و فراوری مواد

۱۲۲ دستورالعمل شماره ۶۰/۷۹۴۵۴ مورخ ۶۰/۴/۱۳۸۸ معاونت امور معادن و فراوری مواد

خود آن را منظور نمایند.^{۱۲۳}

«موضوع ماده (۵۹) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۲۲): در خصوص چگونگی کاهش و واگذاری حریم و تجمیع محدوده‌های اکتشافی و معدنی درخواست‌های مکتشفین و بهره‌برداران و پرونده‌های محدوده‌هایی که حائز یکی از شرایط ذیل باشند جهت اصلاح یا تجمیع محدوده‌ها پس از بررسی‌های کارشناسی در شورایعالی معادن مطرح و مورد رسیدگی قرار گیرد:

۱- در صورتی که متقاضی اصلاح محدوده دارای واحد فرآوری بوده و ذخیره معدن رو به اتمام می‌باشد و یا نامبرده درخواست توسعه و افزایش ظرفیت واحد فرآوری خود را داشته باشد.

۲- در صورتی که محدوده مورد درخواست جهت اصلاح فاقد ذخیره ماده معدنی بوده و متقاضی تقاضای اصلاح محدوده جهت احداث واحد فرآوری یا دپوی باطله یا ماده معدنی و یا احداث جاده دسترسی نموده باشد.

۳- در صورتی که به دلایل خطای کارشناسی یا ابزاری و یا عدم دقت در اجرای مقررات توسط اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان، در ترسیم و پیاده‌سازی محدوده‌ها اعم از مزایده‌ای و غیرمزایده‌ای خطا رخ داده باشد که موجب تضییع حقوق مکتسبه دارندگان مجوز گردد.

۴- تجمیع محدوده‌های اکتشافی و معدنی در صورتی که هر دو محدوده متعلق به یک شخص حقیقی و یا حقوقی بوده باشد.

۵- در خصوص اصلاح محدوده‌های پروانه اکتشاف، در صورتی که محدوده مورد تقاضا در داخل درخواست اولیه متقاضی واقع گردیده و صرفاً به دلیل مخالفت دستگاه‌های موضوع ماده (۲۴) قانون معادن واگذاری آن به متقاضی در زمان صدور پروانه اکتشاف مقدور نشده است.^{۱۲۴}

ماده (۱۲۳): میزان حریم مشخص شده برای محدوده‌های اکتشافی و معدنی روباز ۱۵۰ متر و برای محدوده‌های زیرزمینی ۲۵۰ متر است.^{۱۲۵}

ماده (۱۲۴): در ارتباط با چگونگی تعیین میزان حریم طرح‌های غیرمعدنی با محدوده‌های اکتشافی و معدنی، ضمن مخالفت با واگذاری زمین در داخل محدوده‌های اکتشافی و معدنی به طرح‌های غیرعمرانی و رعایت ماده (۲۳) قانون معادن و تبصره آن در ارتباط با طرح‌های عمرانی، لازم است حریم طرح‌های غیرمعدنی با

۱۲۳ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۱۷۲۲۶ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۲۳ ممانعت امور معادن و فرآوری مواد

۱۲۴ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۱۱۴۹۱ مورخ ۹۵/۵/۱۶ شورایعالی معادن

۱۲۵ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۲۲۹۴۴۱ مورخ ۹۲/۱۰/۲۴ شورایعالی معادن



محدوده‌های اکتشافی و معدنی متناسب با نوع طرح و میزان حرایم قانونی مربوط به نوع فعالیت تعیین و رعایت گردد.^{۱۲۶}

ماده (۱۲۵): نظر به اینکه مقرر شده بود اعمال حریم ۵۰ متر بین محدوده‌های معدنی پس از اجرای طرح ساماندهی محدوده‌های معدنی قابل اجراء باشد، ولیکن در تعدادی از استان‌ها بدون توجه به این موضوع، اقدام به واگذاری محدوده با حریم ۵۰ متری شده و مشکلات عدیده‌ای را به وجود آورده، لذا ضمن تذکر به سازمان‌های مربوطه ضروری است افراد خاطی به هیئت رسیدگی به تخلفات اداری معرفی شده و به منظور ایجاد وحدت رویه به ترتیب ذیل اقدام لازم معمول گردد:

۱. با توجه به ماده (۱۲۳) این دستورالعمل درخصوص حریم بین درخواست‌های صدور پروانه اکتشاف نسبت به محدوده‌های متقدم مجاور سایر دستورالعمل‌ها در خصوص حریم‌ها متوقف بوده و هرگونه اقدام مغایر با مصوبات فوق‌الاشاره شورایعالی معادن باطل و خلاف مقررات می‌باشد.

۲. واگذاری محدوده‌های اکتشافی در بین محدوده‌های معدنی و اکتشافی روباز که ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ متر از همدیگر فاصله دارند با در نظر گرفتن حداقل ۱۵۰ متر حریم پیرامون محدوده‌های همجوار صرفاً از طریق مزایده بلامانع است، فواصل مازاد بر ۱۲۰۰ متر آزاد و در صورت بلامعارض بودن از طریق ثبت درخواست و برابر ضوابط و مقررات مربوط و اعمال ۱۵۰ متر حریم از طرفین انجام می‌شود. بدیهی است در صورتی که فاصله بین دو محدوده کمتر از ۸۰۰ متر باشد هیچگونه واگذاری مقدور نخواهد بود. منظور از فواصل مندرج در این بند متوسط فاصله موجود بین دو محدوده است، حداقل یا حداکثر فاصله بین محدوده‌ها نمی‌تواند ملاک عمل باشد.

۳. سریعاً از ادامه فعالیت دارندگان پروانه‌های اکتشاف و یا گواهی کشف‌ها که مغایر با دستورالعمل‌های جاری و عموماً با حریم ۵۰ متر در بین محدوده‌های معدنی صادر شده، جلوگیری و در هر مرحله از فعالیت که هستند آنان را متوقف و گزارش سوابق، با ذکر نام آمرین و عاملین ثبت چنین محدوده‌هایی، جهت بررسی به این معاونت ارسال گردد.

۴. برای سایر محدوده‌های اکتشافی (ابطالی و یا آزاد اعلام شده) در بین محدوده‌های معدنی که در مرحله درخواست بوده و هنوز پروانه اکتشاف آن‌ها صادر نشده برابر بند (۲) اقدام و در موارد مغایر درخواست متقاضی عودت داده شود.

^{۱۲۶} دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۷۰۱۱۸ مورخ ۹۶/۳/۲۰ شورایعالی معادن؛ تصویبنامه شماره ۵۱۳۹ ات ۲۹۳۷۹ هـ مورخ ۸۶/۲/۳ هیئت محترم وزیران در ارتباط با ضوابط زیست محیطی فعالیت های معدنی



۵. اداره کل استان‌ها از هرگونه مکاتبه با توجه به آرای شورایی معادن در خصوص کاهش حریم محدوده‌های معدنی که با حریم بیش از ۱۵۰ متر در سنوات گذشته واگذار شده است خودداری نمایند. ضمناً واگذاری هرگونه محدوده جدید با حریم ۵۰ متر (حتی پس از اجرای طرح ساماندهی) نیز ممنوع است.^{۱۲۷}

ماده (۱۲۶): مسئولیت دارندگان مشاعی پروانه به شکل تضامنی بوده و بدین بیان انجام تعهدات ناشی از دارا گردیدن مجوز معدنی نیز متوجه تمامی شرکاء مشاعی خواهد بود. از همین روی چنانچه دارندگان مشاعی مجوز به تعهدات خود عمل ننموده و یا به جهت بروز اختلافات فی‌مابین امکان تضییع حقوق دولت را فراهم نموده باشند، ضرورت دارد اداره کل ذریبط ضمن ابلاغ اخطار، تکلیف موضوع ماده (۲۰) اصلاحی قانون معادن را منوط اقدام قرار دهند، چه آنکه در هر وضعیتی شرکای مشاعی ملزم به ایفای تعهدات قانونی بوده و بروز اختلاف میان شرکا مانع از اعمال حاکمیت این وزارت در جهت جلوگیری از تضییع ذخایر معدنی نخواهد بود.^{۱۲۸}

ماده (۱۲۷): نحوه اجرای ماده (۲۲) قانون معادن، به شرح ذیل است:

۱- تعیین نوع عقد (اجاره یا واگذاری عین ارض) ترجیحاً بر اساس توافق مالک ارض و مجری عملیات معدنی می‌باشد، لیکن در صورت بروز اختلاف، حکم شورایی معادن ملاک عمل خواهد بود.

۲- صدور مجوزهای عملیات معدنی قبل از اجرای ماده (۲۲) قانون معادن بلاشکال می‌باشد، لیکن در صورت نیاز به تصرف ملک توسط مجری عملیات، به منظور رعایت حقوق مالک ارض، رعایت ماده (۲۲) قانون معادن قبل از اجرای عملیات معدنی الزامی بوده و این موضوع می‌بایست در مجوزهای صادره قید شود.

۳- در صورت عدم شناسایی مالک یا مالکین اراضی پس از کسب مجوز اجرای ماده (۲۲) قانون معادن، اجاره ملک طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری به قیمت روز محاسبه و در صندوق سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تودیع می‌گردد.^{۱۲۹}

ماده (۱۲۸): در خصوص میزان حریم محدوده‌های ابطالی و بلوکه شده به نام اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها که قبلاً با حریم ۵۰ متر صادر شده‌اند (شامل محدوده‌های مزایده‌ای، باقی‌مانده‌های گواهی کشف، پروانه‌های اکتشاف و...) واگذاری چنین محدوده‌هایی با رعایت ماده (۱۲۵) این دستورالعمل نیز رعایت حریم ۱۵۰ متر و صرفاً از طریق مزایده عمومی امکان‌پذیر است. لذا ضروری است قبل از برگزاری مزایده نسبت به اصلاح این محدوده‌ها با حریم ۱۵۰ متر اقدام لازم معمول گردد.^{۱۳۰}

^{۱۲۷} دستورالعمل شماره ۶۰/۱۶-۷۱۵ مورخ ۱۳۹۳/۰۳/۰۷ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

^{۱۲۸} نظریه شماره ۶۰/۳۳۹۷۲ مورخ ۱۳۹۷/۰۱/۱۹ دفتر حقوقی

^{۱۲۹} دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۳۹۲۲۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۷ شورایی معادن

^{۱۳۰} دستورالعمل شماره ۶۰/۲۵۷۰۲ مورخ ۱۳۹۴/۰۱/۲۰ دفتر اکتشاف



ماده (۱۲۹): در خصوص محدوده‌های مرزی استان‌ها، اداره کل صمت استانی موظفند از واگذاری هر گونه محدوده مرزی بدون هماهنگی استان همجوار خودداری نمایند و در صورت عدم رعایت دستورالعمل فوق عواقب بعدی به عهده اداره کل استان خواهد بود.

همچنین در خصوص اصلاح محدوده‌های متداخل مسبوق به سابقه مرزی، ضمن ایجاد تعامل با استان همجوار در قالب طرح ساماندهی محدوده‌های معدنی اقدام لازم صورت پذیرد.^{۱۳۱}

ماده (۱۳۰): صدور و انتقال مشاعی پروانه بهره‌برداری (بدون تفکیک و تجزیه محدوده معدنی) مجاز و انتقال مشاعی پروانه در موارد خاص به ویژه در موارد انتقال قهری با اخذ تعهد از شرکای مشاعی در خصوص پذیرش مسئولیت تضامنی نسبت به اجرای تعهدات ناشی از دارا گردیدن پروانه میسر می‌باشد.

بدیهی است تأسیس شرکتی جدید و مشارکت شرکا در سهام آن به نسبت سهم مورد توافق و انتقال پروانه به نام شرکت موصوف نیز می‌تواند به عنوان یکی از طرق حفظ حقوق شرکا مشاعی لحاظ گردد. اما ضرورت دارد هماهنگی‌های لازم با معاونت امور معدنی به عمل آید.^{۱۳۲}

◀ موضوع ماده (۶۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۳۱): قیمت پایه معادن مزایده‌ای در زمان تمدید پروانه بهره‌برداری، با توجه به مواد (۷۸)، (۷۹) و (۸۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن بر اساس متوسط قیمت پایه معادن مشابه منطقه به شرطی که از قیمت پایه پیشنهادی در زمان مزایده کمتر نباشد اعلام می‌گردد.^{۱۳۳}

ماده (۱۳۲): تقسیط حقوق دولتی با رعایت شرایط ذیل انجام می‌شود:

(الف) تقسیط حقوق دولتی پس از اعلام میزان قطعی مطالبات، قابل پذیرش خواهد بود.

(ب) در صورت تقسیط حقوق دولتی و پرداخت آن در مواعد تعیین شده از سوی بهره‌بردار، محاسبه خسارت تأخیر تأدیه (موضوع ماده (۱۱۸) آیین‌نامه اجرای قانون معادن) متوقف شده و صرفاً محاسبه و دریافت چنین خسارتی نگرنده بر اقساطی است که به تعویق خواهند افتاد.

(ج) اخذ ضرر و زیان ناشی از دیرکرد پرداخت حقوق دولتی، یک ماه پس از ابلاغ میزان قطعی مطالبات، قابلیت اعمال خواهد داشت.^{۱۳۴}

۱۳۱ دستورالعمل شماره ۶۰/۵۸۲۱۲ مورخ ۱۳۹۱/۰۲/۲۴ معاونت امور معادن و فراوری مواد

۱۳۲ دستورالعمل شماره ۶۰/۸۱۰۸۸ مورخ ۱۳۹۶/۰۴/۰۳ دفتر حقوقی

۱۳۳ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/ ۲۴۹۶۷۵ مورخ ۱۳۹۷/۰۹/۲۸ شورایعالی معادن

۱۳۴ نظریه شماره ۶۰/۲۶۶۹۶۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۳ دفتر امور حقوقی



ماده (۱۳۳): دستورالعمل چگونگی نظارت بر تولید شمش واحدهای فرآوری معادن طلائی کشور و بررسی امکان صادرات آن جهت اجرا و اقدام لازم ابلاغ می گردد.^{۱۳۵} (پیوست ۸)

موضوع ماده (۶۳) آیین نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۳۴): موضوع نحوه تشخیص و تعیین معادن بزرگ طبق شرح ذیل است:

ردیف	نوع ماده معدنی	مبنای تشخیص و تعیین معادن بزرگ	ملاحظات
۱	سنگ آهن	میزان ذخیره قطعی بیشتر از ۱۰٪ میزان ذخایر سنگ آهن کل کشور باشد.	۱) در مورد معدنی که منبع در بزرگ تشخیص و برای آن ها پروانه بهره برداری صادر می شود، میزان استخراج سالیانه مندرج در پروانه بهره برداری نباید از ۲۰٪ مجموع میزان استخراج سالیانه معادن کشور برای همان نوع ماده معدنی بیشتر باشد.
۲	کرومیت	میزان ذخیره قطعی Cr_2O_3 بیشتر از ۵۰۰ هزار تن باشد.	۲) میزان ذخایر قطعی و استخراج سالیانه مواد معدنی مورد اشاره در پایان هر سال از سوی وزارت متبوع اعلام و برای سال بعد ملاک عمل خواهد بود.
۳	مس	میزان ذخیره قطعی بیشتر از ۲۰٪ میزان ذخایر مس کل کشور باشد.	
۴	سرب و روی	میزان ذخیره قطعی بیشتر از ۱۰٪ میزان ذخایر سرب و روی کل کشور باشد.	
۵	طلا	میزان Au (فلز محلول) بیشتر از ۱۰۰ تن باشد.	
۶	تیتانیوم	میزان ذخیره قطعی بیشتر از ۲۰٪ میزان ذخایر تیتانیوم کل کشور باشد.	

با در نظر گرفتن موارد فوق، در حال حاضر معادن سنگ آهن گل گهر سیرجان و سنگان خواف، مس سرچشمه و سونگون، سرب و روی انگوران و مهدی آباد، تیتان کهنوج و قره آغاج معدن بزرگ محسوب می شوند.^{۱۳۶}

ماده (۱۳۵): با عنایت به عدم تعیین تکلیف بخش اعظمی از محدوده های معدنی در کشور و عدم امکان ارائه آمار از وضعیت جاری مجوزهای موجود در حوزه معادن به دلیل عدم تشکیل پرونده الکترونیکی برای متقاضیان، اعلام می دارد از ابتدای تیرماه سال ۱۳۹۵ کلیه مجوزهای قدیمی (غیر کاداستری) فاقد اعتبار بوده

۱۳۵ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۸۴۰۳۷ مورخ ۹۶/۱۲/۲۸ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۱۳۶ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۷۳۲۸۵ مورخ ۹۳/۸/۱۷ شورای عالی معادن



و کلیه دارندگان مجوزهای معدنی، موظفند ضمن ایجاد حساب کاربری در سامانه کاداستر معادن، از طریق مراجعه به آن ادارات کل، نسبت به ارائه اصل مجوزهای قبلی و دریافت مجوزهای الکترونیکی (کاداستری) اقدام لازم صورت دهند. لذا ضروری است ضمن عدم انجام هرگونه مکاتباتی با این معاونت و دفاتر مربوطه و عدم ارائه هرگونه خدمات به متقاضیان فاقد حساب کاربری در سامانه کاداستر معادن توسط آن اداره کل، نسبت به اطلاع‌رسانی کامل این موضوع از طریق رسانه‌های عمومی، پورتال و بیلبورد در سطح استان و اداره کل و نیز مکاتبات با دارندگان مجوزهای عملیات معدنی اقدام لازم صورت گیرد. همچنین کاربران آن سازمان موظفند در صورت عدم مراجعه دارندگان مجوزهای معدنی در پایان مهلت فوق، جهت تعیین تکلیف محدوده‌ها و تکمیل پرونده، از طریق فعال نمودن محدوده با کد ۱۰۰۰ و تکمیل اطلاعات قبلی اقدام لازم معمول نمایند. بدیهی است مسئولیت عدم اجرای موارد فوق متوجه مدیرکل صمت استان خواهد بود.^{۱۳۷}

ماده (۱۳۶): در اجرای ماده (۱۴) قانون معادن و ماده (۶۰) آیین‌نامه اجرایی آن، حقوق دولتی سال ۱۴۰۰ مواد معدنی معادن آن استان/منطقه بر مبنای قیمت‌های پایه قطعی ابلاغ شده به شرح جدول پیوست ۱۰ محاسبه، ابلاغ و وصول گردد. بدیهی است مسئولیت وصول به موقع حقوق دولتی معادن استان/منطقه بر عهده شخص مدیرکل صمت استان/منطقه می‌باشد.

ماده (۱۳۷): تعیین قیمت پایه حقوق دولتی مواد معدنی در سال ۱۴۰۰ به شرح ذیل است:

۱- درخصوص بند (۲) پیوست ۱۰ اداره کل ضمن انجام اقدامات لازم درخصوص معادن مندرج در جدول (سنگ آهن، مس، طلا، سرب و روی و سنگ‌های تزئینی موضوع ردیف ۱۷)، گزارش اقدامات به عمل آمده را در بازه‌های زمانی سه ماهه به دبیرخانه شورای عالی معادن ارسال نمایند.

۲- در ارتباط با سطر اول بند (۳) پیوست ۱۰ علاوه بر کلوخه استخراجی و شمش، مواردی مثل دانه بندی و کنسانتره و نظایر آن که به عنوان مواد معدنی فراوری شده در جدول تعیین درصد حقوق دولتی به آن‌ها اشاره گردیده نیز در زمره مواد معدنی هستند. همچنین با توجه به ابهامات برخی از استان‌ها درخصوص درج عبارت وزارت در این بند مسئولیت تعیین قیمت کشف شده بازار با اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها است.

به منظور کشف بهای ماده معدنی در سر معدن، اداره کل استان می‌تواند ضمن دعوت از نمایندگان دستگاه‌های نظارتی همچون اداره کل بازرسی و دیوان محاسبات استان موضوع را توسط کارگروهی (تحت عنوان کارگروه کشف قیمت مواد معدنی) متشکل از رئیس سازمان، معاون معدنی و یک نفر کارشناس ذیصلاح

۱۳۷ دستورالعمل شماره ۶۰/۳۹۴۶۱ مورخ ۹۵/۲/۸ معاونت امور معادن و فراوری مواد

۱۳۸ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۳۹۵۳۹۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۱ شورای عالی معادن



با معرفی سازمان نظام مهندسی معدن استان و نماینده سازمان حمایت از حقوق مصرف کنندگان و تولیدکنندگان بررسی نمایند.

۳- درخصوص بندهای «الف» تا «ج» بند (۳) صفحه اول ابلاغیه اعلام می‌دارد بهره‌برداران معدن موظفند در راستای اجرای ماده (۵۱) آیین‌نامه اجرایی قانون معدن در پایان هر سال کلیه اطلاعات معدن از جمله میزان استخراج، قیمت تمام شده، قیمت فروش و... را به اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان اعلام نمایند. اما پیگیری ثبت اطلاعات فاکتورهای معدنی توسط معدن در سامانه جامع تجارت نیز بایستی توسط آن سازمان انجام گردد. و صرفاً فاکتورهای مالیاتی ثبت شده در سامانه جامع تجارت می‌تواند در محاسبه بر پایه فاکتور مورد اتکا قرار گیرد.

۴- در ارتباط با بند «ج» و در صورت عدم تطبیق اطلاعات فاکتورهای رسمی ارائه شده با قیمت و اطلاعات احصا شده، آن سازمان می‌تواند از ظرفیت کارگروه فوق‌الذکر استفاده نماید. در صورت وجود اختلاف بیش از ۱۵٪ بین قیمت‌های اعلامی بهره‌بردار با قیمت‌های کشف شده توسط کارگروه و صرفاً برای مواد معدنی فوق‌الاشاره (مواد معدنی موضوع جدول مندرج در بند (۲) صفحه اول ابلاغیه حقوق دولتی) مراتب جهت بررسی به دبیرخانه شورای عالی معدن ارسال خواهد شد و در سایر موارد اختلافی بنا به تشخیص رئیس سازمان، موضوع در شورای معدن استان بررسی گردد.

۵- بند (۷) پیوست (۱۱) به معنی لغو تفویض اختیار صورت پذیرفته درخصوص تبصره (۵) ماده (۱۴) قانون معدن می‌باشد.

لذا با عنایت به موارد فوق‌الذکر ضروریست آن سازمان اقدامات لازم را درخصوص محاسبه، ابلاغ و اخذ حقوق دولتی در مواعد قانونی تعیین شده به عمل آورد. در صورت لزوم نظرات مشورتی دیگر این معاونت نیز متعاقباً به اطلاع اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها خواهد رسید. ضمناً ابلاغ حقوق دولتی معدن صرفاً از طریق سامانه گاداستر خواهد بود.

نحوه احتساب خسارت تأخیر تأدیه حقوق دولتی پس از ابلاغ مابه‌التفاوت (دایر بر پرداخت بدهی) که در مهلت مقرر می‌بایست مورد اقدام بهره‌بردار واقع شود، خواهد بود. در صورت عدم اقدام از سوی بهره‌بردار، موضوع مشمول پرداخت خسارت تأخیر تأدیه خواهد بود.^{۱۳۹}

ماده (۱۳۸): درخصوص نحوه محاسبه قیمت پایه حقوق دولتی معدنی که از طریق مزایده عمومی واگذار شده‌اند و قیمت پیشنهادی برنده مزایده به صورت درصدی از قیمت پایه مندرج در اسناد مزایده ارائه گردیده است که در صورت افزایش قیمت پایه حقوق دولتی معدن در سنوات آتی بهره‌برداری، به دلیل اعمال درصد پیشنهادی برنده مزایده، فعالیت اینگونه معدن فاقد توجیه اقتصادی می‌باشد، محاسبه حقوق دولتی بر مبنای



۲۰- موافقت با اعمال توقف عملیات برابر مفاد ماده (۵۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن برای موارد رکود بازار و یا به منظور اکتشاف، تهیه و تجهیز، آماده‌سازی و ایجاد تأسیسات جدید و یا به هر دلیل دیگر به تشخیص رییس سازمان/مدیرکل ادارات صنعت، معدن و تجارت استان‌ها

۲۱- اجرای ماده (۸۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

۲۲- ماده (۱۵) قانون معادن (مواد باطله حاصل از عملیات استخراج و بهره‌برداری از معادن در صورت عدم استفاده بهره‌بردار از آن و پس از انقضای مدت ذکر شده در پروانه یا اجازه برداشت متعلق به دولت بوده و به طریقی که سازمان/اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان صلاح بداند استفاده خواهد شد، نحوه واگذاری در این موارد از طریق مزایده عمومی خواهد بود).

۲۳- ماده (۳۱) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن و تبصره آن

چنانچه انباشت و نگهداری مواد معدنی حاصل از عملیات اکتشاف که طبق طرح مصوب انجام شده است. موجب تضییع ماده معدنی و منجر به مخاطرات بعدی شود و یا به دلایلی به تشخیص وزارت، حمل آن ضرورت داشته باشد، سازمان/اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان می‌تواند بر اساس مستندات فنی ارائه شده توسط دارنده پروانه اکتشاف با اخذ حقوق دولت با حمل آن موافقت نماید.

تبصره: دارنده پروانه اکتشاف می‌تواند پس از صدور گواهی کشف با اخذ مجوز از سازمان/اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان، مواد معدنی حاصل از اجرای طرح اکتشاف مصوب را با پرداخت حقوق دولتی حمل کند.

۲۴- نحوه کاهش محدوده دارندگان پروانه‌های اکتشاف، گواهی کشف یا پروانه بهره‌برداری:

با عنایت به اینکه امکان کاهش مساحت پروانه‌های اکتشاف در سامانه کاداستر به هنگام تمدید پروانه اکتشاف فراهم گردیده است، در صورت درخواست دارندگان پروانه‌های اکتشاف مبنی بر کاهش محدوده (در زمان تمدید) موضوع از طریق سامانه کاداستر شخصاً قابل اقدام بوده و محدوده کسر شده طبق روال جاری، بلافاصله برای ثبت ساین آژاد اعلام می‌گردد.

تبصره: نحوه اقدام درخصوص محدوده‌های اکتشافی واگذار شده از طریق مزایده تابع ضوابط مربوط خواهد بود.



قیمت پایه پیشنهادی سال برگزاری مزایده تا زمانی که از قیمت پایه ابلاغی وزارت کمتر نباشد خواهد بود. بدیهی است در صورتی که قیمت پایه ابلاغی وزارت بیشتر از قیمت پایه پیشنهادی سال برگزاری مزایده باشد، قیمت پایه ابلاغی وزارت ملاک عمل خواهد بود.^{۱۴۰}

ماده (۱۳۹): درخصوص تعیین تکلیف وضعیت حقوق دولتی معادن طی سنوات گذشته، در صورتی که حقوق دولتی متعلقه مطابق با مقررات موضوع ماده (۱۴) قانون معادن وصول نشده باشد، امکان محاسبه مجدد و اخذ حقوق مزبور با رعایت ضوابط موضوعه مربوطه میسر می‌باشد.^{۱۴۱}

ماده (۱۴۰): درخصوص چگونگی اجرای بخشنامه بخشودگی ضرر و زیان ناشی از تأخیر در پرداخت حقوق دولتی معادن جهت ایجاد و حفظ وحدت رویه در این خصوص به شرح زیر ملاک عمل قرار گیرد.

الف- اجرای تبصره الحاقی به ماده (۱۱۸) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن مصوب ۱۳۹۶ موکول به تحقق سه شرط می‌باشد، نخست ارائه درخواست از سوی بهره‌برداران به کارگروه موضوع تبصره مذکور در راستای تحقق بخشودگی نسبت به ضرر و زیان ناشی از تأخیر در پرداخت حقوق دولتی، دوم، احراز رکود یا کاهش میزان تولید و یا فروش واحد معدنی متقاضی توسط کارگروه مذکور و سوم، تسویه اصل حقوق دولتی معوق پس از تشخیص معافیت نزد کارگروه پیش گفته ظرف شش ماه.^{۱۴۲}

ب- اعمال بخشودگی موضوع تبصره الحاقی به ماده اشاره شده منوط به تحقق هر سه شرط فوق می‌باشد، از این حیث تا هنگامی که اصل حقوق دولتی معوق پرداخت نشده باشد امکان بخشودگی خسارت تأخیر تأدیه نیز فراهم نخواهد بود. افزون بر آن، مصوبه موضوع بحث فاقد پیش‌بینی لغو اعتبار بوده، از این حیث نیز مادامی که نسبت به حقوق دولتی معوق (تا انتهای سال ۱۳۹۵) تعیین تکلیف نشده باشد، حکم جاری در مصوبه مذکور قابل اعمال خواهد بود.^{۱۴۳}

ماده (۱۴۱): درخصوص تعیین نوع تضمین تقسیط حقوق دولتی، با تقسیط حقوق دولتی مطابق با بخشنامه‌های مربوطه و با ارائه تضمین چند فقره چک متناسب با ماه‌های تقسیط و یا اخذ سفته به مبلغ کل تقسیط و تعیین روند پرداخت نقدی ماهیانه توسط متقاضی به تشخیص ریاست سازمان‌های استانی تابعه موافقت می‌گردد.

۱۴۰- دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۸۶۰۰۷ مورخ ۱۳۹۴/۰۸/۲۷ شورای عالی معادن

۱۴۱- دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۸۱۵۱۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۲ شورای عالی معادن

۱۴۲- نامه شماره ۶۰/۲۴۷۹۸۹ مورخ ۱۳۹۷/۰۹/۲۵ اداره کل حقوقی

۱۴۳- دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۷۹۰۲۴ مورخ ۱۳۹۸/۰۳/۱۳ شورای عالی معادن



در صورت عدم پرداخت ۲ فقره از اقساط، سازمان‌های استانی تابعه مکلف به اعمال ماده (۲۰) قانون معادن وفق قوانین موجود و جاری در قبال محدوده‌های مشمول خواهند بود.^{۱۴۴}

ماده (۱۴۲): نظر به انجام مکاتبات متعدد درخصوص درخواست محاسبه حقوق دولتی معادن در سنوات

گذشته از بهره‌برداری برابر استخراج واقعی و به دلایل مختلف از جمله عدم وجود واحد فرآوری، نبود بازار مناسب، خردشدگی سنگ و غیره هرگونه محاسبه حقوق دولتی معادن برابر استخراج واقعی مطابق با تبصره (۷) ماده (۱۴) قانون معادن فقط مربوط به موارد خارج از ید موضوع ماده (۵۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن بوده و قابل بررسی و طرح در شورایعالی معادن (وفق بند «ت» تبصره (۳) ماده (۱۲) قانون معادن) می‌باشد.

ضمناً موارد مرتبط با موضوع ماده (۵۶) می‌باید در همان سال مکاتبه و تسری موضوع به سنوات قبل از آن برابر تبصره ماده مذکور (دارندگان مجوز عملیات قبل از اتمام مهلت مقرر در انجام تعهدات می‌باید تقاضای خود را به همراه مستندات به وزارت تسلیم نمایند) مورد پذیرش نخواهد بود و مسئولیت آن متوجه اداره کل صمت استان می‌باشد.^{۱۴۵}

درخصوص اخذ ما به‌التفاوت حقوق دولتی از مجوز برداشت‌های صادره، موارد را به شرح ذیل اعلام می‌دارد:^{۱۴۶}

- درخصوص مجوز برداشت طرح‌های عمرانی چنانچه در متن مجوز به موضوع دریافت اخذ ما به‌التفاوت حقوق دولتی اشاره گردیده، نسبت به محاسبه و اخذ آن اقدام گردد.

- درخصوص سایر مجوزهای برداشت هرگونه اقدام مطابق ضوابط مربوط به پروانه‌های بهره‌برداری است. به عبارت دیگر در صورت ایجاد تغییر در میزان حقوق دولتی می‌بایست ما به‌التفاوت آن اخذ گردد.

- من بعد در متن کلیه مجوز برداشت‌ها و یا قراردادهای تنظیم شده، به موضوع لزوم محاسبه و اخذ ما به‌التفاوت حقوق دولتی پس از ابلاغ حقوق دولتی سال جاری مربوطه، به صورت صریح اشاره گردد.

* درخصوص نحوه محاسبه حقوق دولتی معادن شن و ماسه موارد ذیل را به اطلاع می‌رساند:^{۱۴۷}

بند ۱- همانطور که در مفاد نامه آن سازمان نیز اشاره گردیده چنانچه بهره‌بردار معدن نسبت به فرآوری ماده معدنی اقدام می‌نماید ملاک محاسبه حقوق دولتی براساس شن و ماسه فرآوری شده خواهد بود.

۱۴۴ دستورالعمل مصوب شماره ۶۰/۱۱۵۳۴۳ مورخ ۶۰/۱۰/۲۴ شورایعالی معادن

۱۴۵ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۹۳۱۷۷ مورخ ۶۰/۹/۱۵ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۱۴۶ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۰۹۲۵۲ مورخ ۶۰/۱/۵۱: نظریه حقوقی شماره ۶۰/۱۰۹۱۵۲ مورخ ۶۰/۴/۲۲

۱۴۷ نامه شماره ۶۰/۲۸۵۴۴۷ مورخ ۶۰/۱۱/۲۵



بند ۲- چنانچه ماده معدنی استخراج شده توسط بهره‌بردار، چه در داخل محدوده و چه خارج از محدوده فرآوری می‌گردد، ملاک محاسبه حقوق دولتی براساس شن و ماسه فرآوری شده خواهد بود.

بند ۳- ملاک تعیین حقوق دولتی صرف نظر از نوع مصرف و یا فرآوری که بر روی آن صورت می‌پذیرد، بر اساس نوع ماده معدنی است. لذا درخصوص ماده معدنی سنگ لاشه بر اساس قیمت پایه اعلام شده طی ابلاغیه حقوق دولتی مربوطه اقدام گردد.

ماده (۱۴۳): ضوابط پذیرش و فرآیند بررسی طرح‌ها و چارچوب قرارداد به‌همراه نمونه‌ای از قرارداد موضوع

بند «الف» ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱۰) الحاقی ماده (۱۴) قانون معادن، بند «الف» ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور به‌شرح پیوست ۱۰ است.^{۱۴۸}

پیوست (۱-۱۰): ضوابط پذیرش طرح‌ها،

پیوست (۲-۱۰): فرآیند بررسی طرح‌ها،

پیوست (۳-۱۰): چارچوب قرارداد،

پیوست (۴-۱۰): نمونه قرارداد،

پیوست (۵-۱۰): فرم شماره یک.

ماده (۱۴۴): در اجرای فرآیند بررسی طرح‌های پژوهش کاربردی تبصره (۱۰) الحاقی ماده (۱۴) قانون معادن

موضوع بند «الف» ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور پس از ابلاغ مصوبات کارگروه تخصصی موضوع ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی تبصره قانونی یادشده، اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان مراتب را به بهره‌بردار جهت انعقاد قرارداد با مرکز علمی اعلام می‌نماید و پس از اخذ نسخه‌ای از قرارداد و تطبیق آن با مصوبه کارگروه تخصصی، ضمن ارسال تصویر آن به دبیرخانه کارگروه تخصصی، به موجب ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی مذکور، بهره‌بردار به میزان مبلغ قرارداد منعقد با مرکز علمی که از سوی رییس محترم کارگروه ابلاغ شده است از پرداخت حداکثر تا ده درصد حقوق دولتی معادن، تا سقف پنجاه میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال (در سال عقد قرارداد) معاف می‌باشد. ضمناً در موارد تعدد طرح‌های پژوهشی، جمع مبلغ معافیت مصوبات کارگروه نباید از سقف یادشده در سال بیشتر شود و چنانچه در ابلاغیه‌های مصوبات کارگروه تخصصی به سال برخورداری بهره‌بردار از معافیت حقوق دولتی اشاره نشود، مهلت بهره‌بردار جهت عقد قرارداد حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغیه رییس محترم کارگروه خواهد بود که در صورت



عدم رعایت آن، موضوع درخواست تمدید مهلت یا انصراف بهره‌بردار از عقد قرارداد می‌بایست به دبیرخانه کارگروه تخصصی اعلام شود.^{۱۴۹}

همچنین به موجب تبصره ذیل ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی مذکور چنانچه بهره‌بردار نتواند در مهلت مقرر در تبصره ماده (۳) آیین‌نامه نسبت به اجرای تعهدات طبق طرح مصوب اقدام نماید، می‌بایست پس از ابلاغ رییس محترم کارگروه، میزان حقوق دولتی پرداخت نشده را به حساب حقوق دولتی معادن واریز نماید.

مزید استحضار طبق ضوابط پذیرش طرح بهره‌بردار متعهد است بلافاصله بعد از اتمام قرارداد نسبت به اجرای طرح براساس نتایج حاصله در معدن مربوط اقدام نماید.^{۱۵۰}

موضوع ماده (۶۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۴۵): ملاک عمل در مورد معادن متروکه، معدنی باشد که مطالعات اکتشافی آنها مشمول زمان شده و نیاز به روزرسانی بر اساس فناوری و تکنولوژی روز دارد و تشخیص آن بر عهده سازمان مربوطه هر استان می‌باشد.^{۱۵۱}

موضوع ماده (۷۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۱۴۶): درخصوص اکتشاف ماده معدنی دوم معادن مزایده‌ای و بلامانع بودن چنین امری مستند به ماده (۷۹) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن احکام مزایده معدن صرفاً ناظر به ماده معدنی موضوع مزایده بوده و شامل ماده معدنی دوم نخواهد بود، از این حیث صدور مجوز اکتشاف حین استخراج با رعایت مقررات مربوطه دارای وجاهت است.^{۱۵۲}

ماده (۱۴۷): اکتشاف حین بهره‌برداری نیاز به صدور پروانه اکتشاف ندارد لیکن در صورت کشف ذخیره یا ماده معدنی جدید گواهی کشف دارنده پروانه بهره‌برداری به ترتیب با رعایت مفاد این قانون اصلاح یا گواهی جدید صادر خواهد شد. درخصوص نحوه محاسبه حقوق دولتی مواد معدنی مکشوفه طی عملیات اکتشاف تکمیلی در معادن مزایده‌ای، وفق شرح ذیل اقدام می‌گردد:^{۱۵۳}

۱- در مواردی که انجام عملیات اکتشاف تکمیلی صرفاً منجر به افزایش ذخیره همان ماده معدنی مندرج در پروانه بهره‌برداری می‌گردد، محاسبه حقوق دولتی می‌بایست براساس قیمت پیشنهادی در مزایده صورت پذیرد.

۱۴۹ نامه شماره ۶۱۲۴۴/ت ۵۲۲۰۸ هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۵/۱۷

۱۵۰ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۱۵۲۸۳ مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۲ دفتر نظارت

۱۵۱ دستورالعمل شماره ۶۰/۲۱۱۴۴۱ مورخ ۹۷/۸/۱۳

۱۵۲ نظریه شماره ۶۰/۵۱۰۷۸ مورخ ۹۹/۲/۲۳ دفتر حقوقی

۱۵۳ دستورالعمل شماره ۶۰/۱۷۳۷۵۸ مورخ ۱۴۰۱/۷/۱۸

۲- در مواردی که انجام عملیات اکتشاف تکمیلی منجر به اکتشاف مواد معدنی دوم یا سوم می‌گردد، محاسبه حقوق دولتی می‌بایست براساس قیمت پایه سال مربوطه صورت پذیرد.

ماده (۱۴۸): کلیه محدوده‌های اکتشافی، گواهی کشف و پروانه‌های بهره‌برداری که من بعد حسب مورد لغو، ابطال و سلب صلاحیت شده و یا از کاشف سلب حق اولویت و یا از ید بهره‌بردار منتزع و یا مجوز آن ابطال می‌شود، ظرف مدت سه (۳) ماه پس از تاریخ سلب حق اولویت، انتزاع، لغو و یا ابطال مجوز، وفق قانون و مقررات واگذار گردد.

تبصره ۱: بلافاصله بعد از لغو، ابطال و یا سلب صلاحیت دارنده پروانه اکتشاف، سلب حق اولویت از کاشف و یا انتزاع معدن از ید بهره‌بردار و یا ابطال مجوز، نسبت به تنظیم صورتجلسه تأمین دلیل موارد مرتبط از جمله آخرین وضعیت محدوده معدنی، دپوهای معدنی موجود، پرداخت حقوق دولتی، اموال و تجهیزات غیرقابل انتزاع با دعوت از دارنده قبلی پروانه اکتشاف، کاشف، بهره‌بردار قبلی و یا نماینده قانونی وی اقدام گردد. تعیین میزان هزینه‌های انجام شده پس از تعیین برنده مزایده براساس مندرجات صورتجلسه توسط کارشناسان رسمی انجام شود. همچنین لازم است لزوم صورتجلسه تأمین دلیل و تقبل هزینه‌های مرتبط در آگهی شرایط مزایده قید گردد.

تبصره ۲: ضروریست سازمان استان نسب به ارائه اخطار در جهت فعال‌سازی کلیه معادن غیرفعالی که همچنان در ید بهره‌برداران بوده است و بهره‌بردار نسبت به فعال‌سازی آن بدون دلایل موجه (موارد خارج از ید) برابر طرح مصوب عمل نکرده است، اقدام نموده و در صورت عدم فعال‌سازی، نسبت به طرح موضوع در شورای معادن استان و تعیین تکلیف و واگذاری آن در اسرع وقت اقدامات لازم برابر قانون و مقررات به عمل آورد. در مورد معدنی که قبلاً اخطار لازم به بهره‌بردار داده شده است، سازمان استان با رعایت مقررات، سریعاً نسبت به تعیین تکلیف معدن اقدام نماید.

تبصره ۳: سایر معادنی که به هر دلیل غیرفعالند، با نظر کارشناسی و تأیید رییس اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان برای انجام اکتشافات تکمیلی به مزایده گذاشته شود.

ادامه در بخش ۲

- ◀ موضوع ماده (۹۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ◀ موضوع ماده (۱۰۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ◀ موضوع ماده (۱۰۲) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ◀ موضوع ماده (۱۰۶) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ◀ موضوع ماده (۱۰۷) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ◀ موضوع ماده (۱۰۹) و (۱۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن



در صورت درخواست کتبی دارندگان گواهی کشف یا پروانه بهره‌برداری دایر بر کاهش محدوده‌ها موضوع از طریق اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها قابل اقدام بوده و محدوده کسر شده به منظور جلوگیری از تبعات بعدی، به نام سازمان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان در سامانه کاداستر بلوکه می‌گردد.

۲۵- در راستای تسهیل در صدور مجوز برداشت جهت پروژه‌های عمرانی اجرای مصوبه مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۰ شورایعالی معادن (ابلاغی به شماره ۶۰/۲۵۷۸۴۵ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۹) به رؤسا/ مدیران کل ادارات صنعت، معدن و تجارت استان‌ها تفویض می‌گردد.

شایان ذکر است ضمانت حسن اجرای این دستورالعمل و پاسخگویی به نهادهای نظارتی صرفاً با مدیران کل صنعت، معدن و تجارت استان‌ها خواهد بود.

فصل سوم - اکتشاف

◀ موضوع ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۴): حسب تصریح در بند «الف» مواد (۱) و (۳) قانون معادن، نمک آبی ماده معدنی است و به تبع آن هرگونه فعالیت جهت استحصال آن از انواع منابع آبی فعالیت معدنی محسوب و نیازمند صدور مجوزهای معدنی خواهد بود. با توجه به ضرورت کانه‌آرایی و استحصال املاح موجود در آب دریا در محل برداشت، محدوده درخواستی متقاضیان صدور پروانه اکتشاف ماده معدنی نمک آبی در سامانه کاداستر می‌بایست علاوه بر دسترسی به منابع آبی شامل حوضچه‌های تبخیر، محل جهت احداث تأسیسات و انباشت مواد معدنی بوده که به عنوان محدوده معدنی لحاظ می‌شوند.

لذا با توجه به ممنوعیت‌های قانونی واگذاری حریم دریا و به لحاظ ضرورت، صدور پروانه اکتشاف به صورت ۲ بخشی شامل الف) محدوده مورد موافقت وزارت نیرو جهت برداشت آب از دریا، ب) محدوده مورد موافقت سایر دستگاه‌های موضوع ماده (۲۴) قانون معادن به عنوان محل استحصال، انباشت و باطله‌برداری بلامانع بوده و متقاضی متعهد و مکلف به رعایت قوانین و ضوابط اعلامی تمامی دستگاه‌ها در محدوده‌های مورد موافقت می‌باشند. در این حالت مسیر انتقال نمک آبی نیز مستلزم اخذ موافقت است.

در صورت ضرورت به واگذاری اراضی یا تغییر کاربری آن، مراتب پس از صدور پروانه اکتشاف از طریق مراجع ذیصلاح اقدام خواهد شد.



همچنین حمل و فروش هرگونه ماده معدنی نمک تولیدی ناشی از فعالیت‌های غیرمعدنی نظیر تجهیزات آب‌شیرین‌کن و... مشمول اخذ اجازه برداشت و پرداخت حقوق دولتی است.^۳

بدیهی است انجام هرگونه فعالیت فرآوری و تکمیلی بعدی بر روی ماده معدنی تولیدی نظیر تصفیه، تبلور مجدد، بسته‌بندی و... فعالیت صنعتی محسوب و مستلزم طی فرآیند صدور مجوزهای صنعتی مربوط است. اکتشاف ذخایر نمک آبی نیز مشابه سایر مواد معدنی مستلزم صدور پروانه اکتشاف طبق مفاد قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن می‌باشد، لیکن با توجه به ماهیت آن و وابستگی و پیوستگی مراحل اکتشاف، بهره‌برداری و کانه‌آرایی طرح اکتشاف می‌بایست علاوه بر تمامی روشهای متناسب (روش تبخیر خورشیدی- vacuum salt و ...) جهت شناسایی کیفی آن الزاماً دارای مطالعات کانه‌آرایی، روش‌های کمی اندازه‌گیری میزان مواد مستخرجه از منبع و داده‌های طراحی استخراج و مطالعات امکان‌سنجی به منظور برآورد ذخیره قابل دستیابی و ظرفیت استخراجی مشابه مطالعات مندرج در نظریه شماره (۷۹۰) «فهرست خدمات مراحل مختلف اکتشاف شورابه‌ها» باشد.^۴

موضوع ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن

ماده (۵): در صدور گواهی صلاحیت فنی و مالی اداره کل صمت مستند به تبصره ماده (۳۴) قانون معادن استان می‌تواند از ظرفیت سازمان نظام مهندسی معدن جهت انجام امور کارشناسی (تشکیل پرونده، بررسی و تأیید مدارک و ارزیابی اولیه) استفاده نماید، لکن پس از دریافت پرونده و ارزیابی کمیته کارشناسی نظام مهندسی مسئولیت صدور و تأیید گواهی مذکور با ادارات کل صمت است.^۵

ماده (۶): با عنایت به احتمال عدم کشف موارد عدم رعایت مفاد قانون منع مداخله وزراء، نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات کشوری و دولتی مصوب ۱۳۳۷ و مفاد ماده (۳۳) قانون معادن (مفاد ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)، متقاضیان درخواست‌های اکتشافی ملزم به ارائه تعهد محضری به شرح (پیوست ۱) خواهند بود.^۶

در صورتی که مشخص شود وضعیت بر خلاف تعهد صورت گرفته است، مطابق ماده (۳۳) قانون معادن با خاطیان برخورد گردیده و ضمن ابطال مجوزهای صادره، هرگونه خسارت به تشخیص اداره کل استان از تضمین وی اخذ می‌گردد.

۳- دستورالعمل شماره ۶۰/۲۲۱۲۱۲ مورخ ۹۸/۸/۱۹ دفتر اکتشاف

۴- دستورالعمل شماره ۶۰/۲۸۵۶۵۴ مورخ ۹۹/۱۱/۲۵ دفتر اکتشاف

۵- دستورالعمل ۶۰/۱۵۲۰۶۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۳ معاونت امور معادن و فرآوری مواد

۶- دستورالعمل ۲۲۱۲۴۱ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۵ معاونت امور معادن و فرآوری مواد